

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 Stan i struktura demograficzno-społeczna ludności w województwie śląskim w świetle wyników NSP 2021

National Population and Housing Census 2021
Size, demographic and social structure of the population
in Śląskie Voivodship in the light of the 2021 Census results

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021
Stan i struktura demograficzno-społeczna ludności w województwie
śląskim w świetle wyników NSP 2021

National Population and Housing Census 2021
Size, demographic and social structure of the population
in Śląskie Voivodship in the light of the 2021 Census results

Urząd Statystyczny w Katowicach Statistical Office in Katowice

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Katowicach, Śląski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Katowice, Śląski Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem
supervised by

Anety Stachańczyk

Zespół autorski

Editorial team

Małgorzata Grotkowska, Cezary Horoń, Paweł Kalisz, Anna Owczarek, Michał Przybyła

Prace redakcyjne

Editorial work

Paweł Kalisz, Michał Przybyła

Tłumaczenie

Translation

Cezary Horoń, Paweł Kalisz

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Agnieszka Kaim, Piotr Porwisz

ISBN 978-83-66405-38-7 (książka) (book)

e-ISBN 978-83-66405-39-4 (Internet) (on-line)

Publikacja dostępna na stronie

Publications available on website

katowice.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Urząd Statystyczny w Katowicach, ul. Owocowa 3, 40-158 Katowice tel. 32 77 91 219,
PoligrafiaKCE@stat.gov.pl

Przedmowa

Przekazuję Państwu publikację „Stan i struktura demograficzno-społeczna ludności w województwie śląskim w świetle wyników NSP 2021”. Opracowanie prezentuje ostateczne wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, który został przeprowadzony w okresie od 1 kwietnia do 30 września 2021 r. według stanu na 31 marca 2021 r. Opracowanie stanowi kontynuację publikacji wydawanych po Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań 2002 i 2011 r.

Podstawowym celem spisu było zaprezentowanie zmian w liczbie ludności i zasobów mieszkaniowych w porównaniu z wynikami poprzedniego spisu (NSP 2011) oraz zebranie informacji niezbędnych do realizacji zobowiązań międzynarodowych Polski wobec Unii Europejskiej oraz ONZ.

Publikacja składa się z syntezy, części analitycznej wzbogaconej wykresami oraz mapami prezentującymi wybrane informacje dla województwa, powiatów oraz gmin. Komentarz analityczny zawiera informacje m.in. o liczbie ludności, poziomie wykształcenia, niepełnosprawności, strukturze narodowo-etnicznej, zasobach migracyjnych oraz obiektach zbiorowego zakwaterowania.

Szczegółowe informacje wynikowe z zakresu NSP 2021 dostępne są w Banku Danych Lokalnych pod adresem <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start> w kategorii: Narodowe Spisy Powszechne.

Wyrażam nadzieję, że niniejsze opracowanie będzie stanowiło cenne źródło informacji na temat ludności oraz jej charakterystyki demograficzno-społecznej.

Przekazując Państwu opracowanie z wynikami spisu składam podziękowania Wszystkim, którzy przyczynili się do przygotowania i przeprowadzenia NSP 2021 w województwie śląskim.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Katowicach

AURELIA HETMAŃSKA

Katowice, styczeń 2024 r.

Preface

I would like to present you the publication "Size, demographic and social structure of the population in Śląskie Voivodship in the light of the 2021 Census results". The study presents the final results of the National Population and Housing Census 2021, which was conducted from 1 April until 30 September 2021 as of the state on 31 March 2021. The study is a continuation of publications issued after the 2002 and 2011 National Population and Housing Census.

The main objective of the census was to present changes in the number of population and housing resources in comparison with the results of the previous census (the 2011 Census) and to collect information necessary for fulfilling Poland's international obligations towards the European Union and the United Nations.

The publication consists of an executive summary, an analytical part enriched with charts and maps presenting selected information for the voivodship, powiats and gminas. The analytical commentary contains information, among others: on population size, education level, disability, national-ethnic structure, migration resources and collective living quarters.

Detailed result information on the National Census 2021 is available in the Local Data Bank at <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start> in the category: National Censuses.

I hope that this study will be a valuable source of information about the population and its demographic and social characteristics.

By presenting you with the study with the census results, I would like to thank everyone who contributed to the preparation and implementation of the Census 2021 in Śląskie Voivodship.

Director
of the Statistical Office in Katowice

AURELIA HETMAŃSKA

Katowice, January 2024

Spis treści

Contents

	<u>Str.</u> <u>Page</u>
Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty	7
Symbols and main abbreviations	7
Synteza	8
Executive summary	12
1. Stan i struktura demograficzna ludności	16
1. Size and demographic structure of population	16
1.1. Stan ludności	16
1.1. Size of population	16
1.2. Ludność według płci i wieku	19
1.2. Population by sex and age	19
1.3. Ludność według stanu cywilnego	25
1.3. Population by marital status	25
2. Ludność według kraju urodzenia i obywatelstwa	29
2. Population by country of birth and citizenship	29
2.1. Ludność według kraju urodzenia	30
2.1. Population by country of birth	30
2.2. Ludność według kraju obywatelstwa	35
2.2. Population by citizenship	35
3. Wykształcenie ludności	38
3. Education of the population	38
3.1. Poziom wykształcenia ludności	39
3.1. Education level of the population	39
3.2. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci	41
3.2. Population aged 13 and more by educational level and sex	41
3.3. Ludność według poziomu wykształcenia i miejsca zamieszkania	43
3.3. Population by educational level and place of residence	43
3.4. Poziom wykształcenia ludności według wieku	44
3.4. Educational level of the population by age	44
3.5. Zróżnicowanie regionalne	45
3.5. Regional diversity	45

Spis treści (dok.)

Contents (cont.)

	<u>Str.</u> <u>Page</u>
4. Osoby z niepełnosprawnościami	46
4. Disabled persons.....	46
4.1. Osoby niepełnosprawne według stopnia niepełnosprawności oraz posiadanych ograniczeń sprawności	47
4.1. Disabled persons by disability degree and activity limitations	47
4.2. Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku	50
4.2. Disabled persons by economic age groups	50
4.3. Osoby niepełnosprawne według grup schorzeń	51
4.3. Disabled persons by groups of medical conditions	51
4.4. Zróżnicowanie regionalne występowania niepełnosprawności	52
4.4. Regional diversity of disability prevalence	52
4.5. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego	55
4.5. Disabled persons aged 15 and more by marital status	55
4.6. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia	55
4.6. Disabled persons aged 15 and more by educational level	55
4.7. Osoby niepełnosprawne według statusu na rynku pracy	56
4.7. Disabled persons by labour market status	56
5. Charakterystyka narodowo-etniczna ludności.....	57
5. National-ethnic identity characteristics.....	57
5.1. Struktura narodowa-etniczna ludności	57
5.1. National-ethnic structure of the population	57
5.2. Przynależność wyznaniowa	60
5.2. Religious affiliation.....	60
6. Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania	63
6. Population in the collective living quarters	63
7. Zasoby migracyjne	68
7. Migration resources	68
7.1. Migracje wewnętrzne ludności	68
7.1. Internal migration of population	68
7.2. Imigranci przebywający czasowo	71
7.2. Immigrants staying temporarily	71
7.3. Emigranci przebywający czasowo za granicą	73
7.3. Emigrants staying abroad temporarily.....	73
Uwagi ogólne	76
General remarks	86

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło. magnitude zero.
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. indicates that not all elements of the sum are given.

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys. thous.	tysiąc thousand
p. proc. pp.	punkt procentowy percentage point
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre

Synteza

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 pokazały, że liczba ludności województwa śląskiego systematycznie zmniejsza się i 31 marca 2021 r. wyniosła 4 404 950 osób, czyli o 4,9% mniej niż według wyników NSP 2011. Zdecydowaną większość (76,1%) stanowiła ludność miejska. W województwie śląskim odnotowano największą w Polsce gęstość zaludnienia – 357 osób/km².

W okresie międzyspisowym struktura ludności według płci w województwie śląskim nie uległa istotnym zmianom. W ogólnej liczbie ludności przeważały kobiety (51,8%). Współczynnik feminizacji wyniósł 108 i nie zmienił się znacząco w porównaniu z NSP 2011 (107). Mediana wieku wyniosła 43,1 roku tj. o ponad 3 lata więcej niż w 2011 r. Wyraźnie zwiększyła się liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (o 27,2%), obrazuje to m.in. wzrost indeksu starości, który wyniósł 133 osoby, czyli o 30 osób więcej niż według wyników NSP 2011.

Zamężne kobiety i żonaci mężczyźni stanowili najliczniejszą grupę (56,2%) wśród osób w wieku 15 lat i więcej w województwie śląskim. W okresie międzyspisowym nastąpiły zmiany dotyczące wzrostu udziału osób rozwiedzionych – o 2,9 p. proc. oraz obniżenia się odsetka osób pozostających w małżeństwie – o 1,3 p. proc. Odnotowano również mniej kawalerów/panien oraz wdowców/wdów – spadek po 0,6 p. proc.

Wyniki spisu 2021 wykazały, że 98,6% (4 342 332 osób) stałych mieszkańców województwa śląskiego wskazało Polskę jako kraj swego urodzenia, a jedynie 1,3% (59 266 osób) urodziło się poza obecnymi granicami Polski. W porównaniu z poprzednim spisem wzrosła o 5,2% liczba osób urodzonych za granicą. Porównanie liczby ludności według wybranych krajów urodzenia według spisu ludności i mieszkań z 2011 r. i 2021 r., wskazuje, że największy wzrost, prawie trzykrotny, wystąpił wśród osób urodzonych w Wielkiej Brytanii (o 6,8 tys. osób) oraz ponad dwukrotny dla osób urodzonych w Irlandii (o 1,3 tys. osób). Jednocześnie najbardziej zmniejszyła się liczba osób urodzonych na Ukrainie (o 3,4 tys. osób), we Francji (o 1,7 tys. osób) i Niemczech (o 1,6 tys. osób).

Odsetek ludności urodzonej za granicą różnił się jednak wyraźnie w zależności od wieku – najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku 0–9 lat – 21,0% oraz 10–19 lat – 18,7%, jednocześnie ponad jedną trzecią osób urodzonych za granicą stanowią osoby w wieku 70 lat i więcej.

Z ponad 59 tys. osób, które urodziły się za granicami Polski w województwie śląskim, 9,0% mieszkało w Gliwicach (w 2011 r. – 13,3%). Kolejne miasta to: Katowice – 7,7% (w 2011 r. – 7,6%), Częstochowa, Bielsko-Biała i Bytom – odpowiednio: 6,2%, 5,5%, 5,0%.

Dane ze spisu 2021 dotyczące obywatelstwa wykazały, że 99,8% (4 395 906 osób) stałych mieszkańców województwa śląskiego wskazało obywatelstwo polskie, a jedynie 0,2% (7 044 osób) nie posiadało polskiego obywatelstwa. W tej grupie znajdują się cudzoziemcy (6 996 osób), którzy wskazali obywatelstwo innego kraju, bezpaństwowcy (5 osób), a także osoby o nieustalonym obywatelstwie (43). W porównaniu z poprzednim spisem zmalał o 0,1 p. proc. odsetek osób z polskim obywatelstwem.

Porównanie liczby ludności według wybranych krajów obywatelstwa według ostatniego i poprzedniego spisu ludności i mieszkań (z 2011 r.), wskazuje, że wśród najliczniej reprezentowanych obywateli Ukrainy mężczyźni stanowili 54,8% (w 2011 r. 39,9%) i następnie wśród Białorusinów – 45,0%, Niemców – 70,2% (w 2011 r. 62,0%) i Rosjan – 24,5% (w 2011 r. 15,7%), natomiast wśród Włochów – aż 94,1% (w 2011 r. 81,4%).

Z 6 996 cudzoziemców mieszkających w województwie śląskim 15,1% mieszkało na terenie Katowic (w 2011 r. – 15,8%). Kolejne miasta to: Częstochowa – 8,5% (w 2011 r. – 5,6%) i Gliwice – 7,3% (w 2011 r. – 8,4%).

W województwie śląskim według NSP 2021 r. w relacji do 2011 r. odnotowano zmniejszenie liczby osób w wieku 13 lat i więcej oraz zmiany w strukturze ludności według poziomu wykształcenia. Zanotowano wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców województwa śląskiego.

Według wyników NSP 2021 ponad 58% osób w wieku 13 lat i więcej posiadało wykształcenie wyższe, średnie i policealne (w NSP 2011 ponad 48% omawianej populacji). W 2021 r. w strukturze ludności w wieku 13 lat i więcej według płci dominowały kobiety. Udział kobiet był większy niż mężczyzn i stanowił odpowiednio: kobiety 52,3% (w 2011 r. 52,1%), mężczyźni 47,7% (w 2011 r. 47,9%). Ponad 75% kobiet z wyższym wykształceniem ukończyło uczelnie zdobywając tytuł magistra. W NSP 2021 w relacji do wyników NSP 2011 zarówno w miastach, jak i na wsi odnotowano wzrost liczby osób z wykształceniem wyższym odpowiednio o: 28,4% i 67,4%.

Dominującym poziomem wykształcenia ludności miejskiej w 2021 r. było wykształcenie średnie (łącznie z policealnym), co stanowiło 35,8% ogółu ludności mieszkającej w miastach, natomiast większość ludności wiejskiej legitymowała się wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym, tj. 28,4%.

Najwięcej osób z wykształceniem podstawowym ukończonym mieszkało na wsi, ich udział w 2021 r. wyniósł 11,3% i w porównaniu z 2011 r. zmniejszył się o 7,8 p. proc.

W strukturze ludności w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia udział osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia szkolnego stanowił prawie 3%.

Według danych NSP 2021 liczba niepełnosprawnych wyniosła 612 081 i stanowiła 13,9% ogółu ludności województwa śląskiego. W grupie niepełnosprawnych nadal przeważały kobiety (55,0%). Na przestrzeni 10 lat nastąpił wzrost liczby osób niepełnosprawnych o 59 943, tj. o 10,9%. W miastach w 2021 r. mieszkało 482 250 osób niepełnosprawnych i stanowili oni 14,4% ogółu ludności tam mieszkającej. W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu zbiorowość ta zwiększyła się o 7,2%. Większy wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami wystąpił na wsi (z 102 186 do 129 831, tj. o 27,1%).

Z analizy zbiorowości osób niepełnosprawnych według statystycznego podziału na dwie podstawowe kategorie, tj. niepełnosprawnych prawnie i biologicznie wynika, że wśród osób z niepełnosprawnościami dominowały osoby posiadające prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność, których liczba w 2021 r. wyniosła 376 497 i stanowili oni 61,5% – w porównaniu z 2011 r. odnotowano wzrost o 9,2%. Populacja osób niepełnosprawnych tylko biologicznie wyniosła 235 584 osoby (38,5% wszystkich niepełnosprawnych), a ich liczba od poprzedniego spisu wzrosła o 13,6%.

Wśród osób z orzeczoną niepełnosprawnością najwięcej osób posiadało umiarkowany stopień niepełnosprawności – 40,1%. Ponad 28% posiadało orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności. Najmniejszy był udział osób, dla których orzeczono lekki stopień niepełnosprawności (24,1%).

Według ekonomicznych grup wieku w 2021 r. najliczniejszą grupę osób z niepełnosprawnością stanowiły osoby w wieku poprodukcyjnym i ich udział stanowił 57,5%. Zbiorowość osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym wyniosła 36,7%, a grupa najmłodszych niepełnosprawnych w wieku 0–17 lat stanowiła 5,8% wśród ogółu niepełnosprawnych.

W grupie 451 716 osób niepełnosprawnych biologicznie (tzn. deklarujących ograniczenia sprawności) największy udział (58,5%) stanowiły osoby, u których wystąpiło jedno schorzenie powodujące ograniczenia sprawności, dwa schorzenia wskazało 18,3%, a trzy 13,6%. Prawie 38% spośród tej grupy niepełnosprawnych uznało za główną przyczynę swoich ograniczeń sprawności uszkodzenia i choroby narządu ruchu, a 26,0% choroby neurologiczne i choroby układu krążenia.

Wśród osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej ponad połowę stanowiły osoby żonate lub zamężne (50,4%). Drugą grupę w strukturze według stanu cywilnego osób niepełnosprawnych stanowili wdowcy i wdowy 23,3%, następnie kawalerowie i panny 16,4% oraz osoby rozwiedzione 9,8%.

W 2021 r. wśród 582 361 osób z niepełnosprawnościami w wieku 15 lat i więcej najwięcej było osób o wykształceniu średnim (łącznie z policealnym) – 188 923, co stanowiło 32,4% udziału w strukturze poziomu wykształcenia tej zbiorowości. Najniższy (1,7%) w strukturze poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych, był udział osób, które nie ukończyły szkoły podstawowej.

Według statusu na rynku pracy najwięcej było osób biernych zawodowo 77,8%, natomiast osoby pracujące stanowiły 19,9%. Z kolei osoby bezrobotne stanowiły niewielki (1,1%) udział wśród osób z niepełnosprawnościami.

Wyniki uzyskane w NSP 2021 wskazują, że wśród mieszkańców województwa śląskiego dominuje ludność deklarująca (w pierwszym lub drugim pytaniu) polską tożsamość narodową – 4 204 536 osób, co stanowi 95,5% ogółu ludności. Deklarację poczucia przynależności do innych niż polska grup narodowo-etnicznych w województwie śląskim złożyło w 2021 r. łącznie 576 039 osób, tj. o 24,6% mniej niż w 2011 r. Do najliczniejszych innych niż polska identyfikacji narodowo-etnicznych należą deklaracje: śląska – 517 100 (o 28,4% mniej niż w NSP 2011), niemiecka – 27 923 osoby (mniej o 20,6%), angielska – 5 533 (ponad 4,5-krotny wzrost) oraz ukraińska 4 810 (prawie 3-krotny wzrost). W odniesieniu do 1 512 (0,03%) mieszkańców województwa nie ustalono żadnych danych dotyczących przynależności narodowo-etnicznej.

W przypadku pytań dotyczących języka używanego w kontaktach domowych zdecydowana większość deklaracji dotyczyła języka polskiego – w sumie 4 351 438 osób, co stanowi 98,8% ogółu ludności województwa, tj. o 2,6% mniej niż podczas NSP 2011. Osoby posługujące się w kontaktach rodzinnych językiem innym niż polski stanowiły zbiorowość liczącą 492 024 (o 10,9% więcej niż w poprzednim spisie), tj. 11,2% mieszkańców. Najczęściej deklarowano posługiwanie się językami: śląskim – 376 369 (o 8,5% mniej niż w 2011 r.), angielskim – 75 229 (prawie 7-krotnie więcej) oraz niemieckim – 32 024 (o 53,0% więcej).

Wyniki spisu wskazują, że większość społeczeństwa identyfikuje się z instytucjami wyznaniowymi: 3 143 364 mieszkańców województwa uznaje siebie za członków – wiernych, sympatyków – kościołów, związków wyznaniowych, denominacji i ruchów religijnych. Liczba ta stanowi 71,4% ogółu ludności województwa oraz 91,5% populacji osób o rozpoznanym statusie wyznaniowym.

Z kolei zbiorowość nienależących do żadnego wyznania liczy 293 725 osób, tym samym społeczność osób bezwyznaniowych obejmuje 6,7% ogółu ludności, zaś 8,6% – populacji osób o rozpoznanej sytuacji wyznaniowej.

W przypadku pytania o wyznanie odnotowano pokaźny udział odmów odpowiedzi obejmujący 21,9% populacji, który jest ponad trzykrotnie większy niż w spisie z 2011 r. (7,2%). Skala odmów odpowiedzi na pytanie wyznaniowe poważnie utrudnia zadanie stworzenia precyzyjnego opisu stanów liczebnych poszczególnych wyznań, jak i liczebności społeczności bezwyznaniowców, a tym samym – znacząco ogranicza możliwości porównywania wyników z zakresu wyznania z dwóch ostatnich spisów.

W NSP 2021 z terenu województwa śląskiego pozyskano informacje od 3 338 obiektów zbiorowego zakwaterowania, w których bez względu na charakter i czas zamieszkania przebywało 31 913 osób, czyli o 9,7% mniej niż według wyników NSP 2011. Pod względem liczby spisanych obiektów województwo śląskie zajmowało 2. pozycję (10,4% w skali kraju) po województwie mazowieckim (17,6%). Wśród wszystkich spisanych w województwie obiektów zbiorowego zakwaterowania, w których przebywały osoby, najliczniej reprezentowane były obiekty: związane z nauką i pracą, które stanowiły zbiorowość 1 803 tj. 54,0% wszystkich OZZ,

związane z leczeniem i opieką – 421 (12,6%) oraz instytucji wyznaniowych – 408 (12,2%). Najwięcej osób zamieszkujących OZZ przebywało w obiektach związanych z opieką i leczeniem – 13 206, tj. 41,4% oraz nauką i pracą – 8 689 (27,2%).

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań przeprowadzonego w 2021 r. w województwie śląskim wykazały, w latach 2011-2021 wystąpił spadek – w porównaniu z poprzednim okresem międzypisowym – odsetka osób przybyłych lub powracających, dla których poprzednim miejscem zamieszkania było inne miejsce w kraju (z 95,5% do 90,2%), natomiast w przypadku osób, dla których była to zagranica wzrósł ponad 2-krotnie (z 4,5% do 9,5%).

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań przeprowadzonego w 2021 r. w województwie śląskim wykazały, że w latach 2011-2021 saldo migracji wewnętrznych było ujemne (minus 23 104 osoby), co oznacza, że odpływ ludności przewyższał napływ ludności. Wśród nich przeważały migracje wewnątrzwojewódzkie, czyli w granicach tego samego województwa.

Dane ze spisu 2021 wykazały, że najczęstszym kierunkiem migracji międzywojewódzkich było województwo małopolskie. Z województwa śląskiego wyjechało na stałe do województwa małopolskiego 26 684 osób, a z województwa małopolskiego przybyły na stałe do województwa śląskiego 20 043 osoby. Kolejnymi kierunkami migracji międzywojewódzkich były województwo opolskie, dolnośląskie i łódzkie.

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 w województwie przebywało czasowo 119 780 mieszkańców innych krajów. Oznacza to, że na 10 tys. mieszkańców województwa przypadają 272 imigrantów (w kraju 377). Wśród osób przebywających czasowo najliczniejszą grupę stanowiły osoby przebywające czasowo od 3-12 miesięcy (40,6% ogółu).

Wśród imigrantów przebywających czasowo w województwie dominują osoby w wieku produkcyjnym (95,4%). Dzieci i młodzież (osoby do 17 lat) w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 2,1% ogółu imigrantów, a osoby w wieku poprodukcyjnym – 2,4%.

Najwięcej imigrantów przybyło z Ukrainy (73,9% ogółu) oraz z Białorusi i Gruzji (po 1,9%). Na kolejnym miejscu znalazła się Mołdawia, z której przybyło 1,3% imigrantów.

Dane ze spisu 2021 wykazały, że 138 336 osób mających stałe miejsce zamieszkania w województwie śląskim przebywało czasowo za granicą. Oznacza to, że na 10 tys. mieszkańców województwa przypadają 314 emigrantów (w kraju 381). Wśród osób przebywających czasowo za granicą 92,2% stanowili emigranci długookresowi, czyli osoby przebywające czasowo za granicą 12 miesięcy i dłużej.

Większość emigrantów przebywających czasowo za granicą (76,6%) to osoby w wieku produkcyjnym. Dzieci i młodzież (osoby do 17 lat) w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 19,0% ogółu emigrantów, a osoby w wieku poprodukcyjnym – 4,5%.

Najczęstszym wybieranym krajem emigracji czasowej były Niemcy, gdzie przebywało w 2021 r. 28,7% wszystkich emigrantów. Na drugim miejscu wśród krajów emigracji znalazła się Wielka Brytania (25,3%).

Executive summary

The results of the National Population and Housing Census 2021 showed that the population of Śląskie Voivodship is systematically decreasing and on 31 March 2021 it amounted to 4,404,950 people, i.e. 4.9% less than according to the results of the Census 2011. The vast majority (76.1%) was the urban population. Śląskie Voivodship has the highest population density in Poland - 357 people/km².

In the inter-census period, the population structure by sex in Śląskie Voivodship did not change significantly. Women predominated in the total population (51.8%). The feminization rate was 108 and did not change significantly compared to the Census 2011 (107). The median age was 43.1 years, i.e. over 3 years more than in 2011. The number of people in post-working age increased significantly (by 27.2%), as evidenced by, among others, an increase in the ageing index, which amounted to 133 people, i.e. 30 people more than according to the results of the Census 2011.

Married women and men constituted the largest group (56.2%) among people aged 15 and more in Śląskie Voivodship. In the inter-census period, there were changes in the increase in the share of divorced people - by 2.9 percentage points and a decrease in the percentage of people remaining married - by 1.3 percentage points. There were also fewer single and widowed people - a decrease of 0.6 percentage points each.

The results of the 2021 census showed that 98.6% (4,342,812 persons) of permanent residents of Śląskie Voivodship indicated Poland as their country of birth, and only 1.3% (59,266 persons) were born outside the current borders of Poland. Compared to the previous census, the percentage of persons born abroad increased by 5.2%. A comparison of the population by selected countries of birth according to the 2011 and 2021 census of population and housing shows that the largest increase, almost threefold, occurred among persons born in Great Britain (by over 6.8 thousand persons), over twofold for persons born in Ireland (by 1.3 thousand persons). At the same time, the number of persons born in Ukraine decreased the most (by 3.4 thousand persons), and next in France (by 1.7 thousand persons) and in Germany (by 1.6 thousand persons).

However, the percentage of the population born abroad differs significantly depending on age - the largest group are persons aged 0-9 years - 21.0% and 10-19 years - 18.7%, at the same time one third of born abroad are persons aged 70 and more.

With over 59 thousand of persons born outside Poland in Śląskie Voivodship, 9.0% lived in Gliwice (in 2011 - 13.3%). The following cities are: Katowice - 7.7% (in 2011 - 7.6%), Częstochowa, Bielsko-Biała and Bytom - 6.2%, 5.5%, 5.0% respectively.

Data from the 2021 census on citizenship showed that 99.8% (4,395,906 persons) of Śląskie Voivodship usual residents indicated Polish citizenship, and only 0.2% (7,044 persons) did not have Polish citizenship. This group includes foreigners (6,996 persons) who indicated citizenship of another country, stateless persons (5 persons), and persons with unknown citizenship (43). Compared to the previous census, the percentage of persons with Polish citizenship decreased by 0.1 percentage point.

Comparison of the population number by selected countries of citizenship according to the last and previous census of population and housing (from 2011) indicates that among the citizens of the significant population of Ukraine, men constitute 54.8% (in 2011 39.9%), and then among Belarusians - 45.0%, Germans - 70.2% (in 2011 62.0%), and Russians - 24.5% (in 2011, 15.7%), while Italians - as much as 94.1% (in 2011, 81.4%).

With 6,996 foreigners living in Śląskie Voivodship, 15.1% lived in Katowice (in 2011 - 15.8%). The next cities are: Częstochowa - 8.5% (in 2011 - 5.6%) and Gliwice - 7.3% (in 2011 - 8.4%).

In Śląskie Voivodship, according to the Census 2021, compared to 2011, there was a decrease in the number of people aged 13 and more and changes in the population structure according to the level of education. There was an increase in the level of education of the inhabitants of Śląskie Voivodship.

According to the results of the Census 2021, over 58% of people aged 13 and more had tertiary, secondary and post-secondary education (in the Census 2011, over 48% of the discussed population). In 2021, women dominated in the structure of the population aged 13 and more by sex. The share of women was greater than that of men and constituted respectively: women 52.3% (52.1% in 2011), men 47.7% (47.9% in 2011). Over 75% of women with tertiary education graduated from universities with a master's degree. In the Census 2021, in relation to the results of the Census 2011, both in urban and rural areas there was an increase in the number of people with tertiary education by 28.4% and 67.4%, respectively.

The dominant level of education of the urban population in 2021 was secondary education (including post-secondary education), which constituted 35.8% of the total population living in cities, while the majority of the rural population had basic vocational/sectoral education, i.e. 28.4%.

The largest number of people with completed primary education lived in rural areas, their share in 2021 was 11.3% and compared to 2011 it decreased by almost 7.8 percentage points.

In the structure of the population aged 13 and more by level of education, the share of people with incomplete primary education and no school education was almost 3%.

According to the 2021 census results the number of disabled persons amounted to 612,081 persons, which constituted 13.9% of the total population of Śląskie Voivodship. The group of disabled persons was still dominated by women (55%). Over 10 years, there has been an increase in the number of persons with disabilities by 59,943 persons, i.e. by 10.9%. In 2021, 482,250 persons with disabilities lived in urban areas and accounted for 14.4% of the total population living there. Compared to the results of the previous census, this population increased by 7.2%. However a greater increase in the number of disabled occurred in rural areas (from 102,186 up to 129,831, i.e. by 27.1%).

The analysis of the population of disabled persons according to the statistical breakdown into two basic categories, i.e. legally and biologically disabled, shows that persons with disabilities were dominated by persons with a legal certificate confirming their disability, the number of which in 2021 amounted to 376,497 and they constituted 61.5% – compared to 2011, there was an increase of 9.2%. The population of people with only biological disabilities amounted to 235,584 people (38.5% of all disabled people) and their number has increased by 13.6% since the previous census.

Among persons with disabilities legally confirmed, the most persons had a moderate degree of disability – 40.1%. Over 28% of the legally disabled had a certificate of severe disability. The lowest share was of persons with minor degree of disability (24.1%).

According to economic age groups, in 2021, the most numerous group of persons with disabilities were at post working aged, with a share of 57.5%. 36.7% person with disabilities was at working age, and the group of the youngest disabled aged 0–17 represented 5.8% of the total disabled.

In the group of 451,716 persons with biological disabilities, i.e. declaring activity limitations in their abilities, the largest share (58.5%) were persons who experienced one condition causing limited activity, two diseases were indicated by 18.3% and three by 13.6%. Almost 38% of this group considered the main cause of their limitations was damage and diseases of the musculoskeletal system, and 26.0% considered neurological and cardiovascular diseases.

Among persons with disabilities aged 15 and more, more than half were married (50.4%). The second group in the marital status structure of the disabled were widowers and widows 23.3%, followed by single 16.4% and divorced people 9.8%.

In 2021, among the 582,361 people with disabilities aged 15 and more, the largest number were people with secondary education (including post-secondary) - 188,923, which represented 32.4% of the share in the structure of the education level of this group of people. The lowest (1.7%) in the structure of the education level of disabled people was the share of people who had not completed primary school.

Among persons with disabilities according to their status on the labour market, over than 77.8% were inactive, while working persons constituted 19.9%. In turn, unemployed people constituted a small share of persons with disabilities (1.1%).

The results obtained in the Census 2021 indicate that the inhabitants of Śląskie Voivodship are dominated by people declaring (in the first or second question) Polish national identity, including 4,204,536 people, which constitutes 95.5% of the total population. A total of 576,039 people declared their sense of belonging to national-ethnic groups other than Polish in Śląskie Voivodship in 2021, i.e. 24.6% less than in 2011. The most numerous national-ethnic identifications other than Polish include declarations: Śląska - 517,100 (28.4% less than in the Census 2011), German - 27,923 people (less by 20.6%), English - 5,533 (over 4.5-fold increase) and Ukrainian - 4,810 (almost 3 times increase). No data on national and ethnic affiliation was established for 1,512 (0.03%) of the voivodship's inhabitants.

In the case of questions about the language used at home, the vast majority of declarations concerned the Polish language - a total of 4,351,438 people, which constitutes 98.8% of the total population of the voivodship, i.e. 2.6% less than during the Census 2011. People using family contacts in a language other than Polish constituted a population of 492,024 (10.9% more than in the previous census), i.e. 11.2% of inhabitants. The most frequently declared languages were: Śląski - 376,369 (8.5% less than in 2011), English - 75,229 (almost 7 times more) and German - 32,024 (53.0% more).

The census results indicate that the majority of Polish society identifies with religious institutions: 3,143,364 Polish residents consider themselves members - believers, supporters - of churches, religious associations, denominations and religious movements. This number constitutes 71.4% of the total population the voivodship and 91.4% of the population of persons with recognised religious status.

In turn, the group of people who do not belong to any religion numbers 293,725 people, thus the community of people without any religion covers 6.7% of the total population, and 8.6% - the population of people with a recognized religious situation.

For the question on religion, a significant share of refusals to answer was recorded, accounting for 21.9% of the population which is more than three times higher than in the 2011 Census (7.2%). The scale of refusals to answer the religion question seriously hampers the task of creating a precise description of the numbers of individual denominations, as well as the size of the non-denominational community, and also limits the possibility of comparing the results regarding religion from the last two censuses.

In the Census 2021, information was obtained from 3,338 collective accommodation facilities in the Śląskie Voivodship, in which 31,913 people stayed, regardless of the type and duration of residence, i.e. 9.7% less than according to the results of the Census 2011. In terms of the number of listed facilities, Śląskie Voivodship took second place (10.4% nationwide) after Mazowieckie Voivodeship (17.6%). Among all collective accommodation facilities listed in the voivodship in which people stayed, the most numerous were: facilities related to study and work, which constituted 1,803, i.e. 54.0% of all units, facilities related to treatment and care - 421 (12.6%) and religious institutions - 408 (12.2%). Most people living in collective accommodation facility stayed in facilities related to care and treatment - 13,206 i.e. 41.4%, and studies and work - 8,689 (27.2%).

Results of the National Population and Housing Census conducted in 2021 in Śląskie Voivodship showed that between 2011 and 2021 there was a decrease – compared to the previous intercensus period – in the percentage of people who arrived or returned from their place of residence in another parts of the country (from 95.5% to 90.2%), while in the case of people for whom it was abroad, it was more than twofold increase (from 4.5% to 9.5%).

Results of the National Population and Housing Census conducted in 2021 in Śląskie Voivodship showed that in the years 2011-2021 the internal migration balance was negative (minus 23,104 people), which means that outflow of people exceeded inflow of people. Most of them were intra-voivodships migration, i.e. within the borders of the same voivodship.

Data from the 2021 census showed that the most common direction of inter-voivodship migration was Małopolskie Voivodship. 26,684 people left Śląskie Voivodship permanently to Małopolskie Voivodship, and 20,043 people from Małopolskie Voivodship permanently came to Śląskie Voivodship. The next directions of inter-voivodship migration were Opolskie, Dolnośląskie and Łódzkie Voivodship.

According to the results of the National Census of Population and Housing 2021, 119,780 residents of other countries staying in the voivodship temporarily. This means that there were 272 immigrants per 10,000 inhabitants of the voivodship (377 in the country). Among people staying temporarily, the largest group were people staying temporarily for 3-12 months (40.6% of total).

People of working age dominate among immigrants staying in the voivodship temporarily (95.4%). Children and youth (persons aged 0-17) at pre-working age constituted 2.1% of all immigrants, and persons at post-working age – 2.4%.

The most immigrants came from Ukraine – (73.9% of total) and from Belarus and Georgia (1.9% each). The next place was taken by Moldova from which 1.3% immigrants came.

Data from the 2021 census showed that 138,336 people with permanent residence in Śląskie Voivodship were temporarily outside the country. This means that on average, for every 10,000 inhabitants of the voivodship, there were 314 people staying temporarily abroad (381 in the country). Among emigrants staying abroad temporarily, 92.2% were long-term emigrants who stayed abroad for 12 months or longer.

The majority of emigrants staying temporarily abroad (76.6%) are people of working age. Children and youth (people up to 17 years old) of pre-working age constituted 19.0% of all emigrants, and people of post-working age – 4.5%.

The most frequently chosen country for temporary emigration was Germany, where 28.7% of all Polish emigrants stayed in 2021. United Kingdom was in second place among the emigration countries – 25.3%.

Rozdział 1. Stan i struktura demograficzna ludności

Chapter 1. Size and demographic structure of population

1.1. Stan ludności

1.1. Size of population

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 pokazały, że w dniu 31 marca 2021 r. ludność województwa śląskiego liczyła 4 402 950 osób zaliczanych do ludności według definicji krajowej, co stanowiło 11,6% ludności kraju (druga lokata po województwie mazowieckim, którego udział wyniósł 14,5%). Od ostatniego spisu powszechnego, tj. od dnia 31 marca 2011 r. liczba ludności województwa śląskiego zmniejszyła się o 227 416 osób, tj. o 4,9% (w kraju odnotowano spadek liczby ludności o 475 706 osób, tj. o 1,2%).

Kategoria ludności według definicji krajowej – w kategorii tej są ujmowani stali mieszkańcy Polski, w tym osoby, które przebywają czasowo za granicą (bez względu na okres przebywania), ale zachowały stałe zameldowanie w Polsce, nie są natomiast ujmowani imigranci przebywający w Polsce czasowo.

Tablica 1. Ludność w miastach i na obszarach wiejskich według płci
Table 1. Population in urban and rural areas by sex

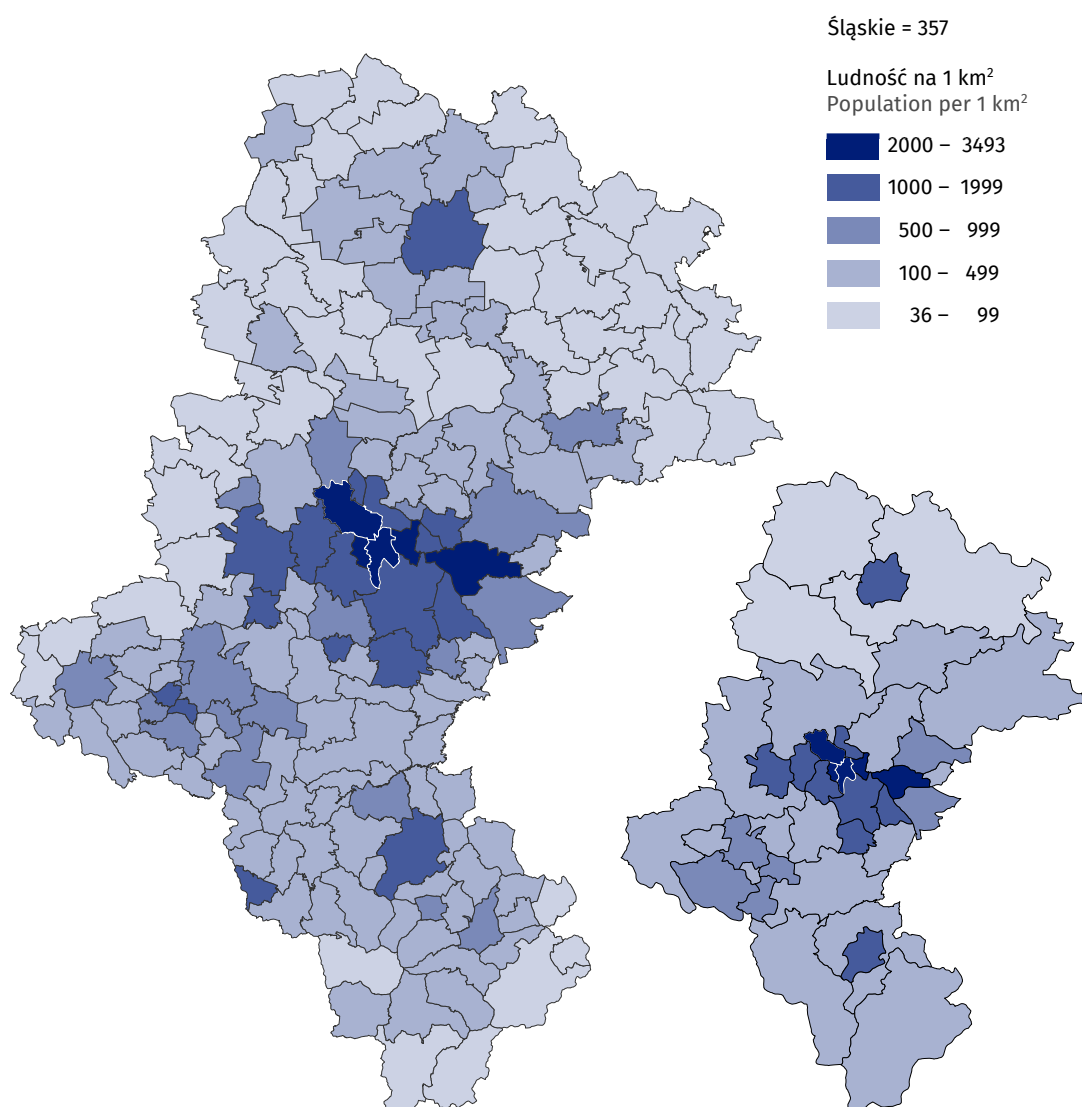
Wyszczególnienie Specification	2011		2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	2011=100
Ogółem Total	4 630 366	100,0	4 402 950	100,0	95,1
Mężczyźni Males	2 236 218	48,3	2 120 229	48,2	94,8
Kobiety Females	2 394 148	51,7	2 282 721	51,8	95,3
Miasta Urban areas	3 601 602	77,8	3 351 962	76,1	93,1
Mężczyźni Males	1 730 822	37,4	1 603 473	36,4	92,6
Kobiety Females	1 870 780	40,4	1 748 489	39,7	93,5
Wieś Rural areas	1 028 764	22,2	1 050 988	23,9	102,2
Mężczyźni Males	505 396	10,9	516 756	11,7	102,2
Kobiety Females	523 368	11,3	534 232	12,1	102,1

W 2021 r. ludność miejska województwa wyniosła 3 351 962 osoby, co stanowiło 76,1% ogółu ludności, a wsi – 1 050 988 osób, tj. 23,9% (w 2011 r. udziały te wynosiły odpowiednio: 77,8% i 22,2%). Liczba mieszkańców miast województwa śląskiego stanowiła 14,7% ludności miejskiej kraju (w 2011 r. udział ten wynosił 15,4%). Porównując z wynikami NSP 2011 liczba ludności w miastach zmniejszyła się o 249 640 osób, tj. o 6,9%, przy równoczesnym wzroście liczby mieszkańców wsi o 22 224 osoby, tj. o 2,2% (w kraju obserwowano podobne tendencje, tj. spadek ludności w miastach o 2,8%, natomiast wzrost ludności na wsi o 1,2%).

W okresie międzypisowym do zmniejszenia liczby ludności województwa, tj. ubytku rzeczywistego ludności przyczyniły się zarówno ujemny przyrost naturalny, jak i ujemne saldo migracji na pobyt stały.

Mapa 1. Gęstość zaludnienia w 2021 r.

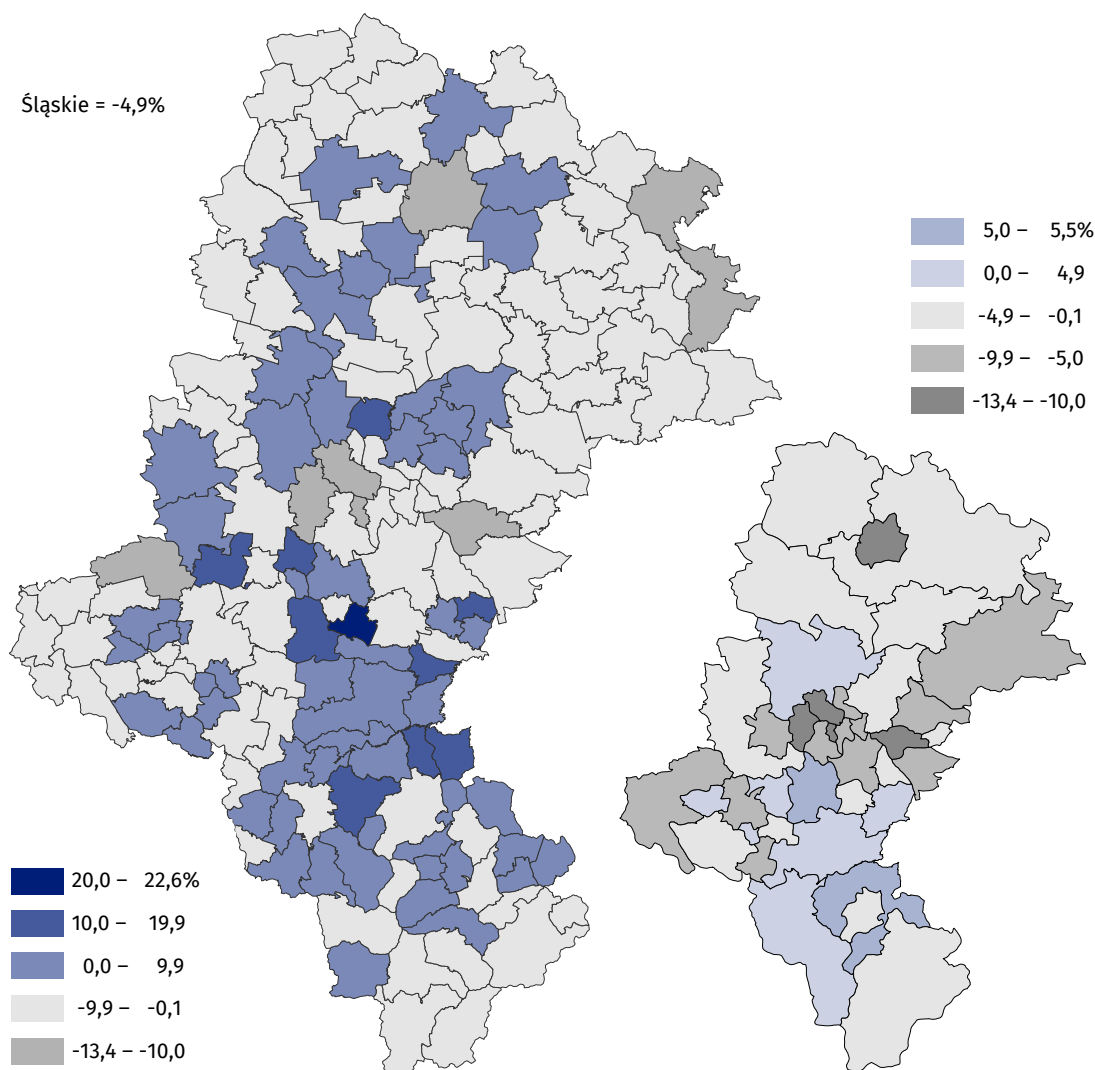
Map 1. Population density in 2021

Gęstość zaludnienia, tj. liczba osób przypadających na 1 km² powierzchni województwa wyniosła 357 osób (375 osób w 2011 r.) i była najwyższa wśród województw oraz niespełna trzykrotnie wyższa niż średnia w kraju. W miastach średnia gęstość zaludnienia wyniosła 884 osoby/km², natomiast na wsi 123 osoby/km².

W 2021 r. największą gęstość zaludnienia odnotowano w: Świętochłowicach (3493 osoby/km²), Chorzowie (3135 osób/km²) oraz Siemianowicach Śląskich (2536 osób/km²). Najmniejsza gęstość zaludnienia wystąpiła w powiatach: częstochowskim (87 osób/km²), lublinieckim (92 osoby/km²) oraz kłobuckim (94 osoby/km²).

Mapa 2. Zmiana liczby ludności w latach 2011-2021
Map 2. Change in the number of population in 2011-2021

Uwzględniając przekrój terytorialny według powiatów, obszarem o najwyższym udziale ludności były Katowice (6,5% ogółu ludności województwa). Kolejne były: Częstochowa (4,8%), Sosnowiec (4,4%) oraz powiat cieszyński i Gliwice (po 4,0%). Najmniejszy udział ludności odnotowano w: Świętochłowicach (1,1%), Piekarach Śląskich (1,2%) oraz w powiecie bieruńsko-lędzińskim (1,3%).

W latach 2011-2021 spadek liczby ludności odnotowano w 29 powiatach, z czego największy w Bytomiu (o 13,4%). Wzrost liczby ludności dotyczył 7 powiatów, przy czym najwięcej ludności przybyło w powiecie mikołowskim (o 5,5%).

Biorąc pod uwagę przekrój terytorialny według gmin w 2021 r. najwięcej osób mieszkało w: Katowicach (285 711), Częstochowie (213 107) oraz w Sosnowcu (193 660). Gminami z najmniejszą liczbą ludności były: Koszarawa (2 252), Irządze (2 542) oraz Starcza (2 857).

1.2. Ludność według płci i wieku

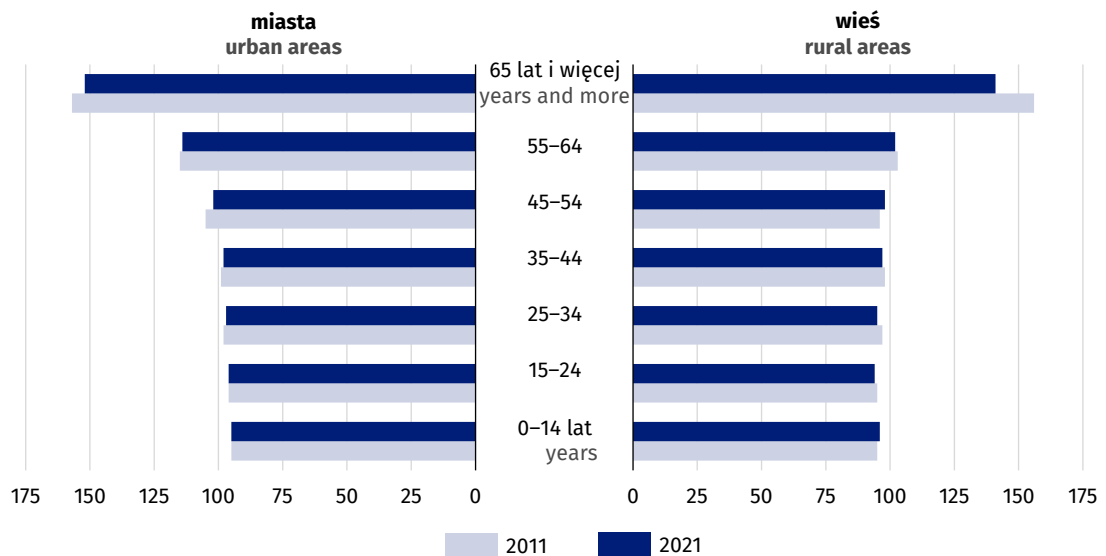
1.2. Population by sex and age

W okresie międzypisowym struktura ludności według płci w województwie śląskim nie uległa istotnym zmianom. W ogólnej liczbie ludności przeważały kobiety, których odsetek w 2021 r. wyniósł 51,8% (51,7% w 2011 r.). W kraju kobiety stanowiły 51,7% ogółu ludności w 2021 r., natomiast w 2011 r. – 51,6%.

Współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) w porównaniu z NSP 2011 zmienił się nieznacznie osiągając w 2021 r. wartość 108, wobec 107 w 2011 r. Współczynnik feminizacji zmieniał się w zależności od wieku. Wśród osób w wieku do 48 lat przeważali mężczyźni, a współczynnik feminizacji wyniósł 97 (z wyjątkiem osób w wieku 45 lat – 100). Wśród ludności w wieku 49 lat i więcej następował stopniowy wzrost liczby kobiet i współczynnik feminizacji dla tej grupy wieku osiągnął wartość 126, a dla osób w wieku 85 lat i więcej osiągnął poziom 242.

Wśród ludności miejskiej współczynnik feminizacji wynosił 109 (108 w 2011 r.), a wśród wiejskiej 103 (104 w 2011 r.).

Wykres 1. Współczynnik feminizacji według grup wieku
Chart 1. Femininity ratio by age groups

Najwyższy współczynnik feminizacji wystąpił w Częstochowie (113), natomiast najniższą jego wartość (103) odnotowano w powiatach: bieruńsko-łędzińskim, kłobuckim i lublinieckim.

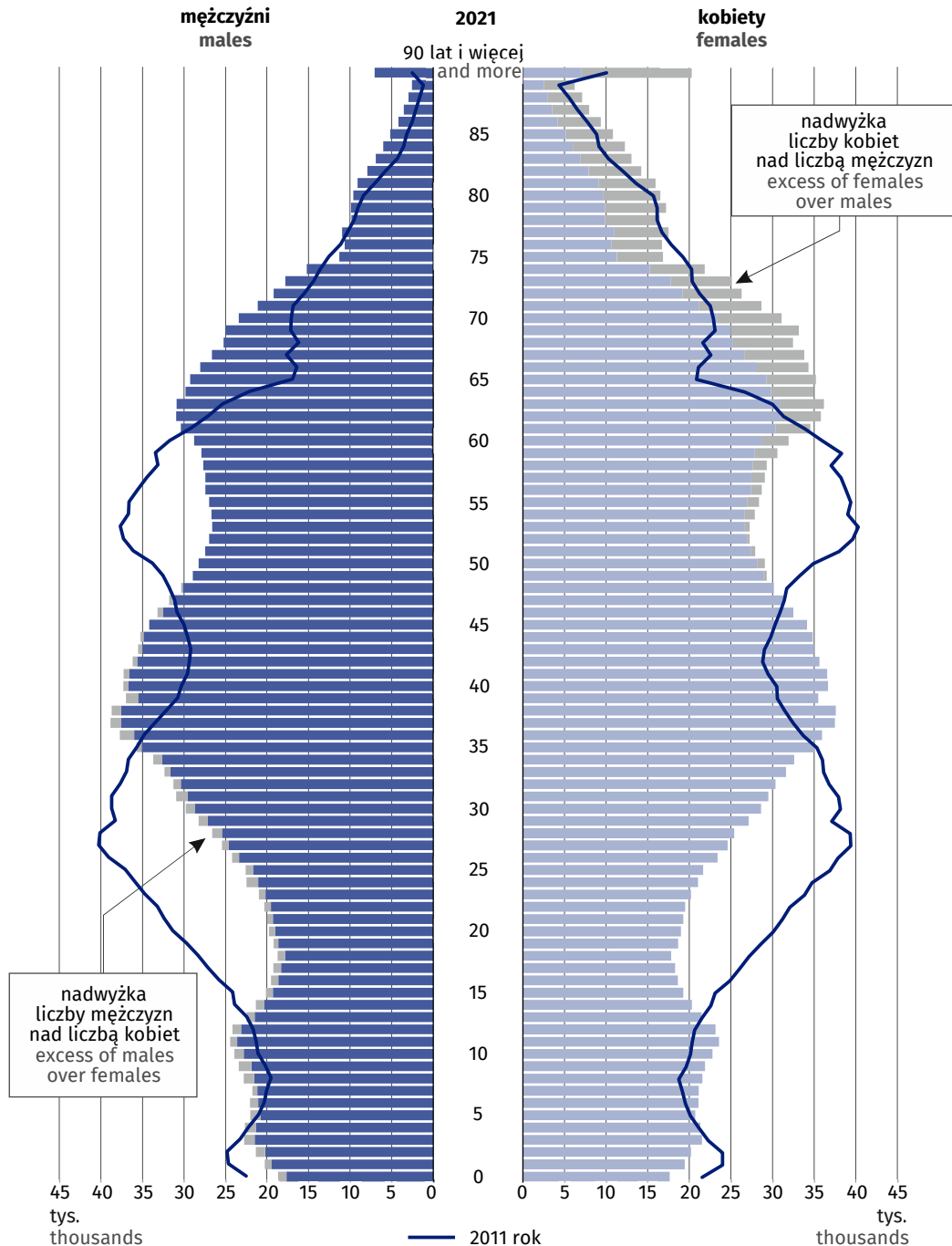
Wiek osób określa się liczbą lat ukończonych, ustaloną poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z datą przeprowadzenia spisu (tzw. momentem krytycznym, tj. 31 marca 2021 roku).

Tablica 2. Ludność według biologicznych grup wieku
Table 2. Population by biological age groups

Wyszczególnienie Specification	2011	2021	Zmiana w latach 2011-2021 Change in 2011-2021		2011	2021
	w tysiącach in thousands		w % in %		w odsetkach in percentage	
Ogółem Total	4 630,4	4 403,0	-227,4	-4,9	100,0	100,0
0-14 lat 0-14 year	644,1	652,1	8,1	1,3	13,9	14,8
15-64 15-64	3 324,0	2 881,2	-442,8	-13,3	71,8	65,4
65 lat i więcej 65 years and more	662,3	869,6	207,3	31,3	14,3	19,7
Miasta Urban areas	3 601,6	3 352,0	-249,6	-6,9	77,8	76,1
0-14 lat 0-14 year	482,7	476,3	-6,4	-1,3	10,4	10,8
15-64 15-64	2 596,6	2 183,8	-412,8	-15,9	56,1	49,6
65 lat i więcej 65 years and more	522,3	691,9	169,6	32,5	11,3	15,7
Wieś Rural areas	1 028,8	1 051,0	22,2	2,2	22,2	23,9
0-14 lat 0-14 year	161,4	175,9	14,5	9,0	3,5	4,0
15-64 15-64	727,4	697,4	-29,9	-4,1	15,7	15,8
65 lat i więcej 65 years and more	140,0	177,7	37,7	26,9	3,0	4,0

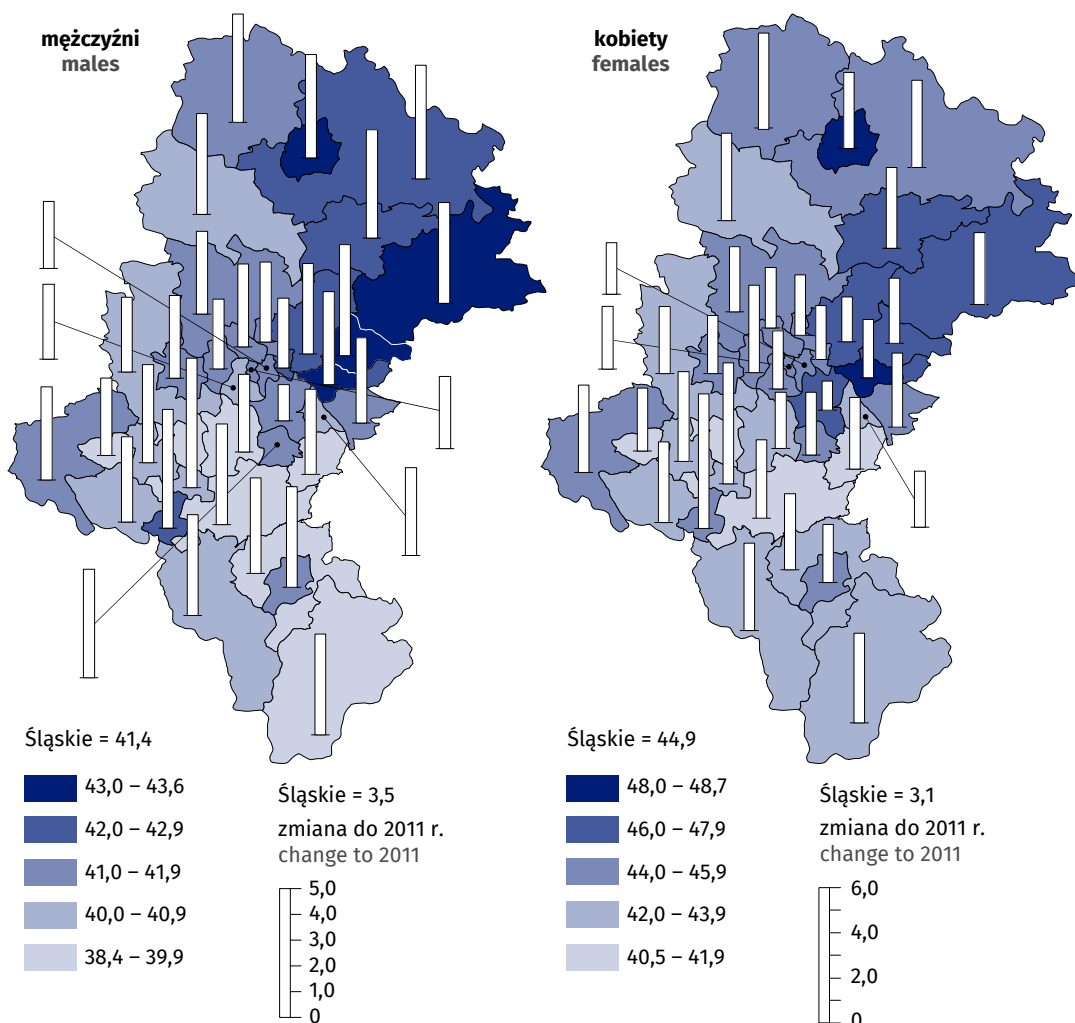
Wyniki NSP 2021 i 2011 w zakresie struktury wieku ludności znacznie się różnią. Wynika to przede wszystkim z przesuwania się w czasie wyżów i niżów demograficznych przez kolejne grupy wieku.

Wykres 2. Ludność według płci i wieku
 Chart 2. Population by sex and age

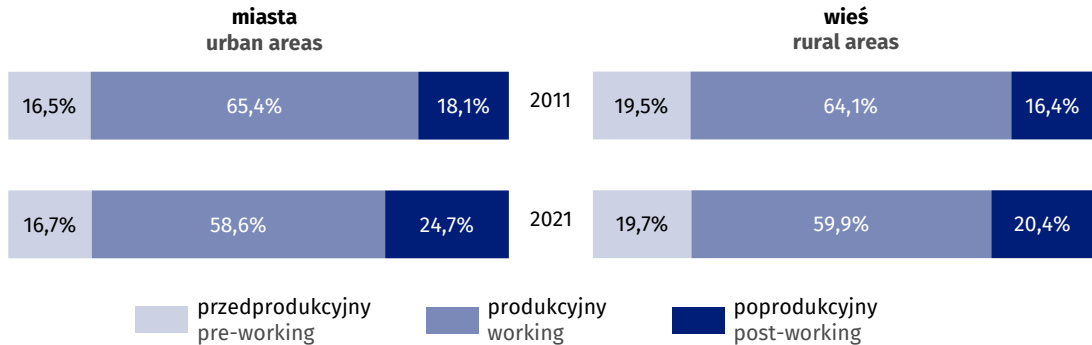
Średni wiek (mediana wieku – wyznaczająca granicę, którą połowa populacji już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła) statystycznego mieszkańca województwa śląskiego na podstawie wyników ostatniego spisu wyniósł 43,1 roku i był wyższy od średniego wieku statystycznego mieszkańca kraju, który wynosił 41,7 roku. Mediana wieku kobiet była wyższa (44,9 roku) niż mężczyzn (41,4 roku). Od 2011 r. mediana wieku mieszkańców województwa śląskiego wzrosła o ponad 3 lata.

Mapa 3. Mediana wieku ludności według płci w 2021 r.
 Map 3. Median age of population by sex in 2021

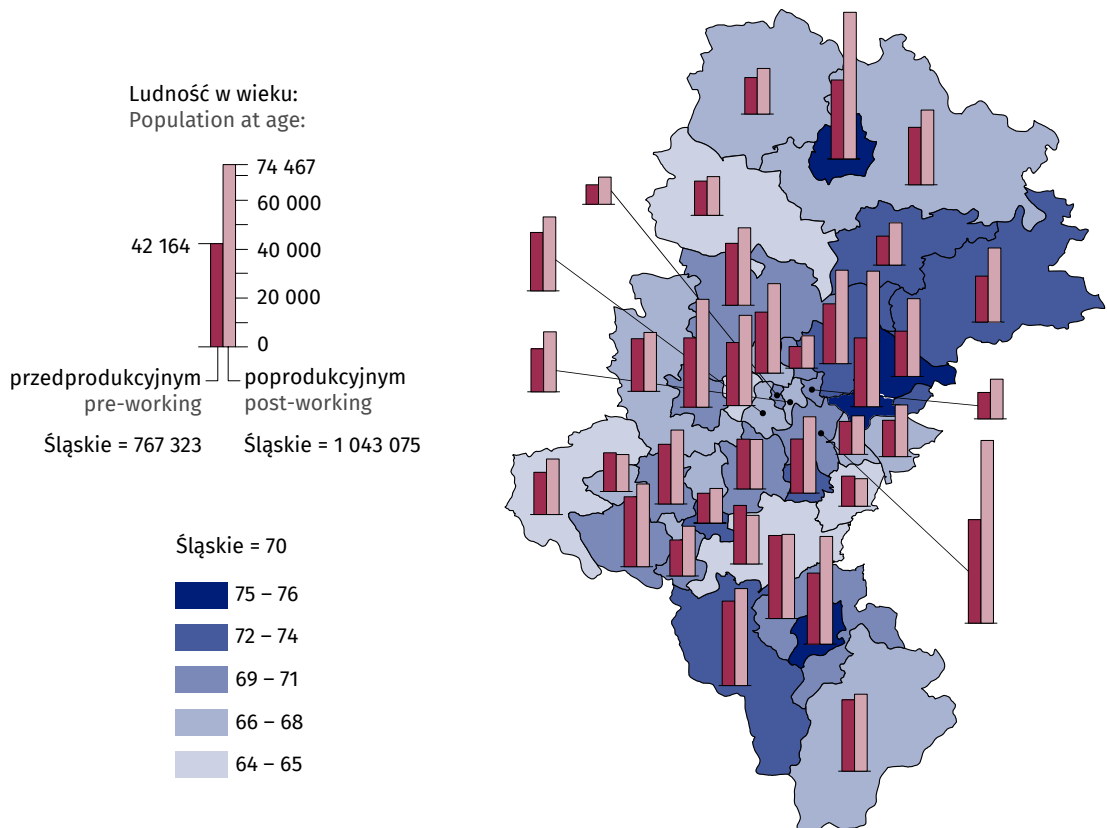
W wyniku niekorzystnych trendów demograficznych w 2021 r., w porównaniu z danymi z poprzedniego spisu, w województwie śląskim zmniejszyła się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym o 27 804 osób, tj. o 3,5%. Spadek dotyczył tylko mieszkańców miast, gdzie liczba ta zmniejszyła się o 34 391 (o 5,8%), natomiast na wsi odnotowano wzrost o 6 587 (o 3,3%). Udział osób w wieku przedprodukcyjnym zwiększył się zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet odpowiednio o: 0,3 p. proc i 0,2 p. proc.

Wykres 3. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku
Chart 3. Structure of population by economic age groups

Odnotowano również zmniejszenie liczebności populacji osób w wieku produkcyjnym o 422 802 tj. o 14,0%. Przy czym odnotowano większy spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym mobilnym (o 14,3%), niż ludności w wieku produkcyjnym niemobilnym (o 13,7%). W miastach liczba osób w wieku produkcyjnym zmniejszyła się o 392 300 (o 16,7%), na wsi spadek wyniósł 30 502 osoby (o 4,6%). Udział ludności w wieku produkcyjnym w miastach i na wsi w ogólnej liczbie dla danej populacji był zbliżony i wyniósł odpowiednio: 58,6% i 59,9%. W okresie od NSP 2011 zmniejszyła się zarówno liczba mężczyzn w wieku produkcyjnym o 193 269, tj. o 12,3%, jak i kobiet o 229 533, tj. o 15,9%.

Mapa 4. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2021 r.
Map 4. Population at non-working age per 100 persons at working age in 2021

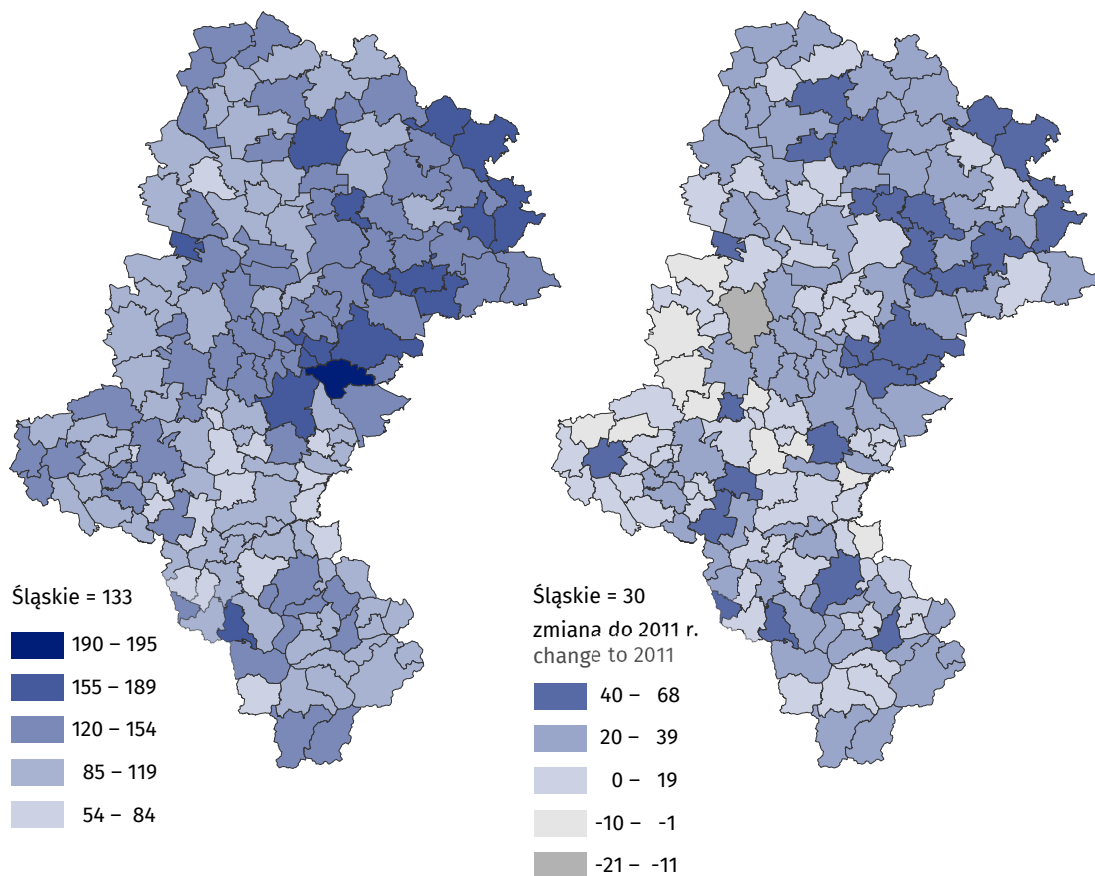
Wyraźnie zwiększyła się liczba ludności w wieku poprodukcyjnym o 223 190 osób, tj. o 27,2%. Wzrost dotyczył mieszkańców miast o 177 051 osób, tj. o 27,2% oraz wsi o 46 139 osób, tj. o 27,4%. Udział osób w tej grupie wieku zwiększył się zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet odpowiednio o: 4,9 p. proc i 6,9 p. proc.

Zmiany, jakie nastąpiły w ekonomicznych grupach wieku, spowodowały, iż zwiększył się w województwie współczynnik obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku nieprodukcyjnym. W wyniku tych zmian, w 2021 r. na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 70 osób w wieku nieprodukcyjnym, tj. o 16 osób więcej niż w 2011 r. W okresie międzypisowym wzrost tego wskaźnika w większym stopniu dotyczył ludności miejskiej (o 18 punktów), niż wiejskiej (o 11 punktów). Wzrost wskaźnika obciążenia odnotowano zarówno wśród mężczyzn (o 12 punktów), jak i kobiet (o 22 punkty).

W województwie śląskim w 2021 r. w odniesieniu do 2011 r. współczynnik obciążenia zwiększył się we wszystkich powiatach. Najniższy wskaźnik odnotowano w powiecie raciborskim, gdzie na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 64 osoby w wieku nieprodukcyjnym, w dalszej kolejności było Zabrze oraz powiaty bieruńsko-lędziński, lubliniecki, pszczyński, w których wartość wskaźnika wyniosła 65. Najwyższy współczynnik obciążenia odnotowano w Częstochowie oraz w Sosnowcu – 76.

Mapa 5. Indeks starości w 2021 r.

Map 5. Ageing index in 2021

1.3. Ludność według stanu cywilnego

1.3. Population by marital status

Strukturę ludności według stanu cywilnego determinują czynniki demograficzne, tj. liczba osób w poszczególnych grupach wieku, liczba małżeństw i rozwodów, liczba zgonów oraz sytuacja społeczno-ekonomiczna kraju wpływająca na podejmowanie decyzji o zawieraniu związków małżeńskich i posiadaniu dzieci.

Stan cywilny – ze względu na przepisy prawa obowiązujące w poszczególnych krajach – wyznaczające dolną granicę wieku umożliwiającego zawieranie związków małżeńskich – w spisach ludności przyjęto określanie stanu cywilnego dla osób będących w wieku 15 lat i więcej.

Zgodnie z prawem polskim występują cztery kategorie stanu cywilnego:

- kawaler, panna – osoby, które nigdy nie pozostawały w prawnym związku małżeńskim;
- żonaty, zamężna – osoby, których związek małżeński został zawarty zgodnie z prawem świeckim;
- wdowiec, wdowa – osoby, których prawne małżeństwo przestało istnieć z powodu śmierci współmałżonka;
- rozwiedziony, rozwiedziona – osoby, których małżeństwo zostało rozwiązane orzeczeniem sądu.

Osoby, w stosunku do małżeństwa, których sąd orzekł separację z prawnego punktu widzenia, w dalszym ciągu pozostają w stanie małżeńskim.

Najliczniejszą grupę w województwie śląskim stanowiły osoby pozostające w związku małżeńskim. Według wyników NSP 2021 ponad połowa (56,2%) osób w wieku 15 lat i więcej to zamężne kobiety i żonaci mężczyźni. Odsetek żonatych mężczyzn był wyższy (58,0%) w porównaniu z odsetkiem zamężnych kobiet (54,5%).

Tablica 3. Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego, płci i wieku w 2021 r.
Table 3. Population aged 15 and more by marital, sex and age in 2021

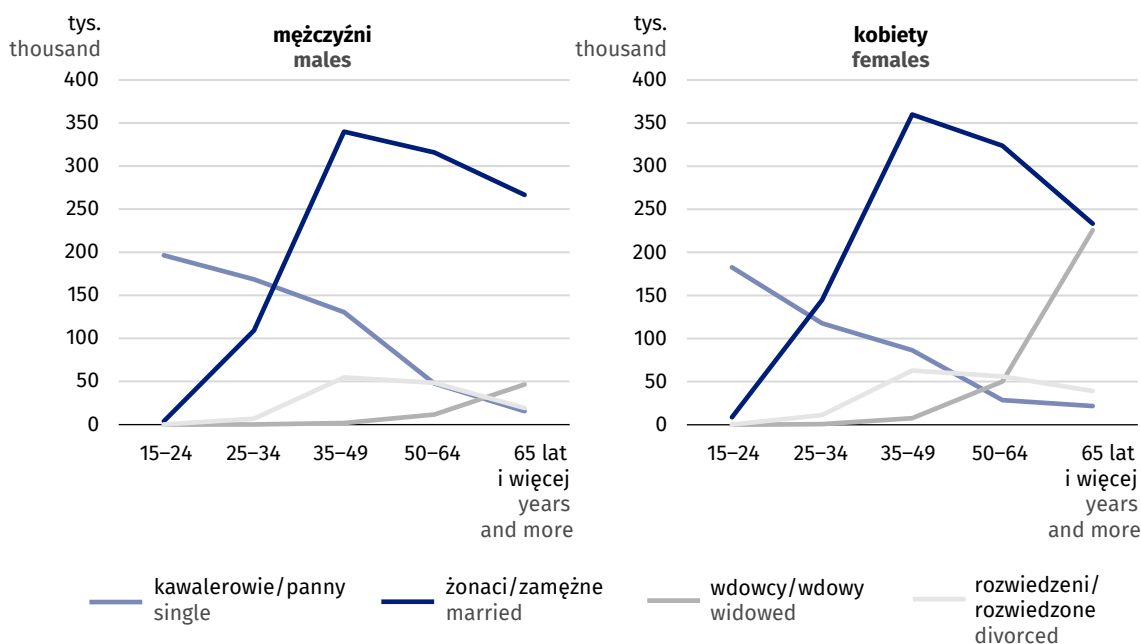
Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Kawalerowie, panny Single	Żonaci, zamężne Married	Wdowcy, wdowy Widowed	Rozwiedzeni, rozwiedzione Divorced	Nieustalony Unknown
W tysiącach in thousands						
Ogółem Total	3 750,8	995,6	2 106,1	344,0	298,6	6,4
Mężczyźni Males	1 786,1	558,5	1 035,4	59,9	129,0	3,3
Kobiety Females	1 964,7	437,1	1 070,8	284,1	169,6	3,1
struktura pozioma (w %) horizontal structure (in %)						
Ogółem Total	100,0	26,5	56,2	9,2	8,0	0,2
Mężczyźni Males	100,0	31,3	58,0	3,4	7,2	0,2
Kobiety Females	100,0	22,2	54,5	14,5	8,6	0,2

Odsetek osób pozostających w stanie małżeńskim był zróżnicowany w zależności od miejsca zamieszkania, na wsi był wyższy i wyniósł 61,1% wobec 54,6% w miastach.

Kolejną grupę tworzyli kawalerowie i panny, którzy w populacji ludności w wieku 15 lat i więcej stanowili 26,5%. Wśród mężczyzn w wieku 15 lat i więcej prawie co trzeci był kawalerem, natomiast kobiety stanowiły 22,2% omawianej populacji. W zbiorowości kawalerów i panien dominowali mężczyźni – było ich o 27,8% więcej niż kobiet.

Osoby przekraczające próg dorosłości najczęściej decyzję o związku małżeńskim miały jeszcze przed sobą, tak kobiety (99,8%) jak i mężczyźni (99,9%). W przedziale pomiędzy 25 a 29 rokiem życia 56,4% kobiet było pannami, a 73,7% mężczyzn – kawalerami.

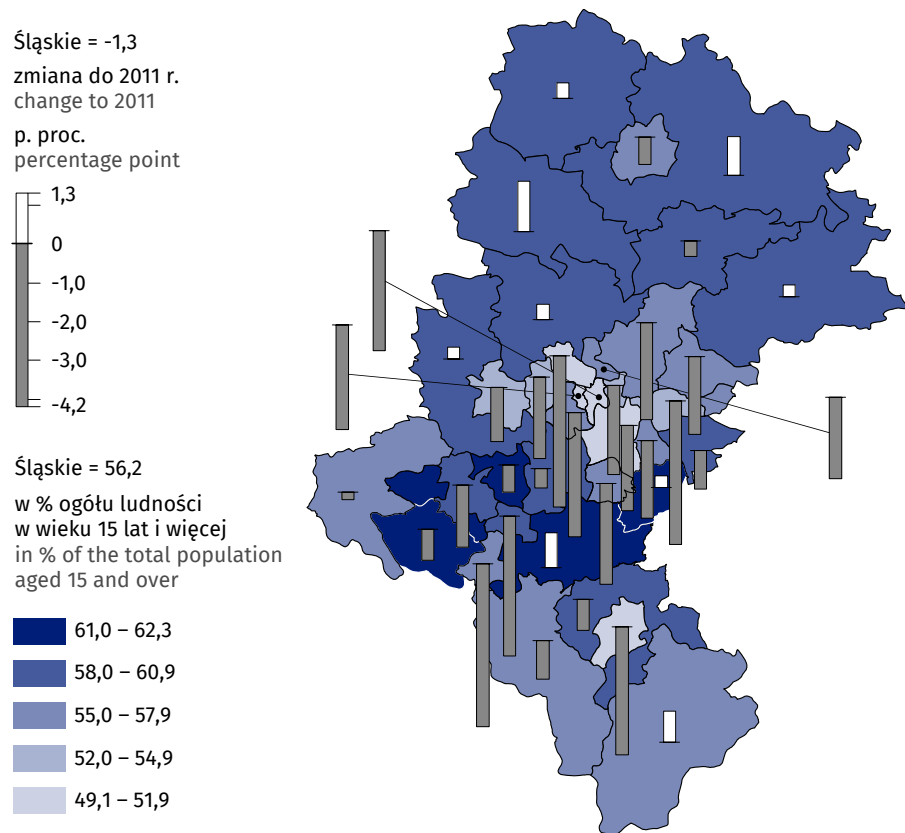
Wykres 4. Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego, płci i wieku w 2021 r.
Chart 4. Population aged 15 and more by marital status, sex and age in 2021

Wyższa umieralność mężczyzn powoduje częstsze owdowienia kobiet. W zbiorowości osób w wieku 15 lat i więcej odsetek wdów wynosił 14,5% i był ponad czterokrotnie wyższy niż odsetek wdowców (3,4%). Wyższy udział wdów nad wdowcami dotyczy wszystkich grup wieku. Wraz ze starzeniem się ludności obserwowano nasilenie zjawiska i tak w grupie wieku 75–79 lat wdowcami były 15,7% mężczyzn, a wdowami 51,0% kobiet.

Osoby pozostające w związkach małżeńskich stanowiły najliczniejszą grupę w powiatach: rybnickim (62,3%), bieruńsko-lędzińskim i pszczyńskim (po 61,8%), z kolei najmniej liczną w Chorzowie (49,1%) oraz w Bytomiu (49,5%).

Mapa 6. Żonaci/zamężne w 2021 r.
Map 6. Married persons in 2021

Osoby rozwiedzione stanowiły najmniej liczną grupę wśród osób w wieku 15 lat i więcej (8,0%). Odsetek rozwiedzionych mężczyzn wyniósł 7,2%, a rozwiedzionych kobiet – 8,6%. Najwyższy odsetek rozwiedzionych odnotowano w grupie ludności w wieku 45–49 lat. Dla 14,8% kobiet i 13,7% mężczyzn z tej grupy wieku związki małżeńskie zakończyły się rozwodem. Od 45 roku życia wraz ze wzrostem wieku odsetek rozwiedzionych systematycznie maleje. Dane z NSP 2021 wykazały, że zdecydowanie więcej osób rozwiedzionych mieszkało w miastach (8,9%), niż na wsi (4,9%).

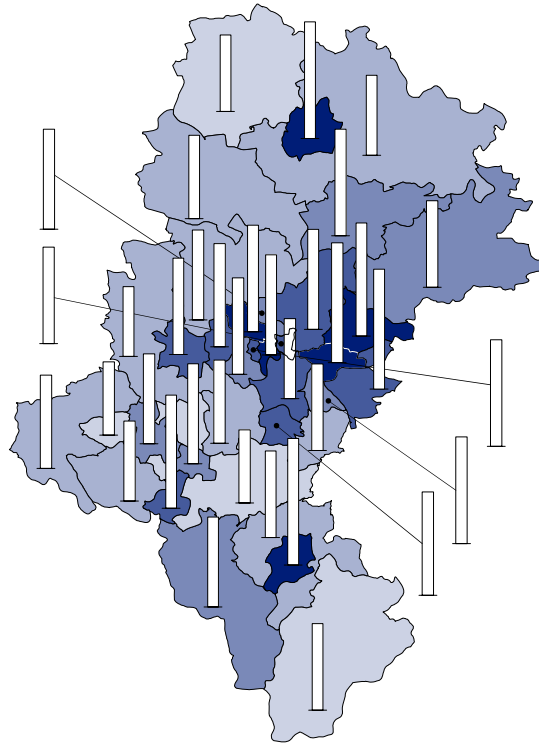
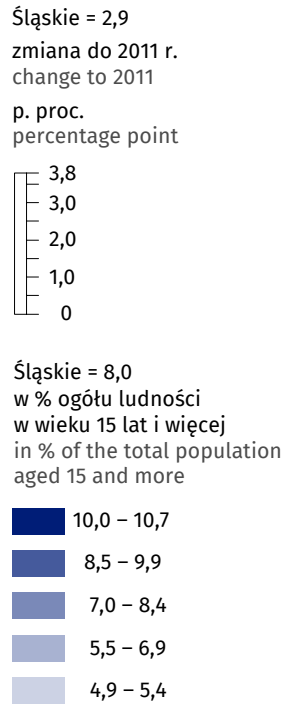
W okresie międzypisowym w strukturze populacji ludności w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego nastąpiły zmiany dotyczące wzrostu udziału osób rozwiedzionych – o 2,9 p. proc. oraz obniżenia się odsetka osób pozostających w małżeństwie – o 1,3 p. proc. Odnotowano również mniej kawalerów/panien oraz wdowców/wdów – spadek po 0,6 p. proc.

Najwięcej osób rozwiedzionych było w Bielsku-Białej (10,7%), Sosnowcu (10,5%) i w Chorzowie (10,2%), a najmniej w powiatach rybnickim (4,9%) oraz kłobuckim (5,0%).

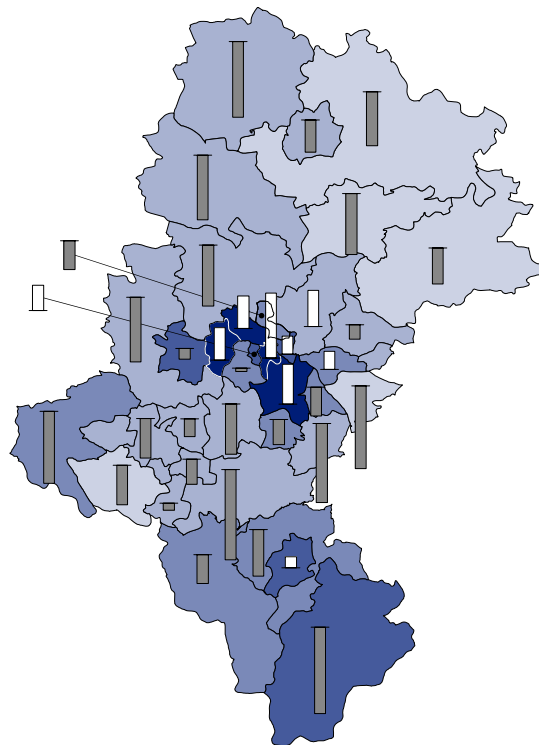
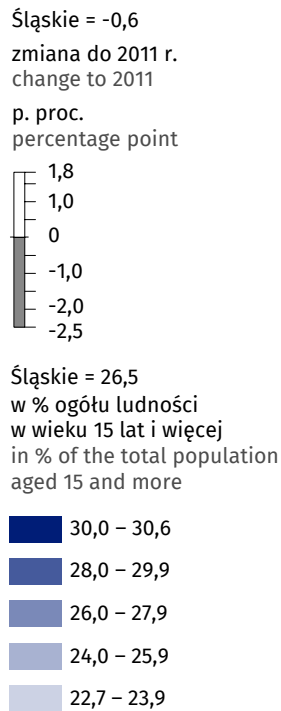
W przekroju terytorialnym według powiatów w 2021 r. w populacji w ludności w wieku 15 lat i więcej najwięcej kawalerów i panien mieszkało w Chorzowie (30,6%) oraz w Katowicach (30,5%), natomiast najmniej w powiatach myszkowskim (22,7%) i zawierciańskim (23,0%).

Najwyższą populację wdowców i wdów odnotowano w Piekarach Śląskich (10,5%), Bytomiu i powiecie myszkowskim (po 10,3%), natomiast najniższą w powiatach pszczyńskim (7,2%) oraz bieruńsko-lężyńskim (7,7%).

Mapa 7. Rozwiedzeni/rozwidzione w 2021 r.
 Map 7. Divorced persons in 2021

Mapa 8. Kawalerowie/panny w 2021 r.
 Map 8. Single persons in 2021

Rozdział 2. Ludność według kraju urodzenia i obywatelstwa

Chapter 2. Population by country of birth and citizenship

Informacje o kraju urodzenia i obywatelstwie osób pozwalają na charakterystykę ludności kraju i wyodrębnienie subpopulacji ludności z przeszłością migracyjną, czyli cudzoziemców urodzonych w kraju i za granicą oraz obywateli danego kraju urodzonych za granicą.

Zgodnie z przyjętą w NSP 2021 metodologią, ze względu na międzynarodową porównywalność danych, kraj urodzenia należało podać przy uwzględnieniu granic państw aktualnych w momencie spisu, a nie w momencie urodzenia osoby. Podobna zasada obowiązywała w 2011 r. Oznaczało to, że jeżeli osoba urodziła się np. w Wilnie, to – bez względu na rok jej urodzenia – jako kraj urodzenia należało wpisać Litwa. Zasadę tę zachowano również w przypadku pobierania informacji o kraju urodzenia z rejestrów, w których na ogół jest wpisywana miejscowość urodzenia – miejscowości tej przyporządkowano kraj urodzenia według aktualnych granic.

W przypadku Polski, której granice w okresie historii ulegały zmianie, dane o ludności urodzonej za granicą należy odpowiednio interpretować. W większości krajów liczba urodzonych za granicą jest miarą imigracji do danego kraju; w Polsce natomiast fakt, że część osób urodziła się za granicą, wynika ze zmiany granic Polski i przesiedleń ludności po wojnie.

W spisie ludności i mieszkań 2021 istniała możliwość podania jednego obywatelstwa, w tym statusu bezpaństwowca (osoby nieposiadającej obywatelstwa żadnego kraju). W przypadku posiadania kilku obywatelstw, należało wybrać jedno, kierując się następującą hierarchią: Polska, kraje Unii Europejskiej, kraje trzecie. Określone zostały zasady, według których respondent powinien udzielić odpowiedzi w przypadku posiadania więcej niż jednego obywatelstwa:

- osoba posiadająca obywatelstwo polskie i inne powinna wybrać odpowiedź „Polska”;
- cudzoziemiec posiadający:
 - kilka obywatelstw, z których jedno jest obywatelstwem kraju należącego do Unii Europejskiej (UE) – powinien podać nazwę kraju należącego do UE,
 - obywatelstwo kilku krajów UE – powinien wpisać nazwę jednego z tych krajów (wybraną według uznania),
 - obywatelstwo kilku krajów nienależących do UE – powinien wpisać nazwę jednego z tych krajów (wybraną według uznania).

2.1. Ludność według kraju urodzenia

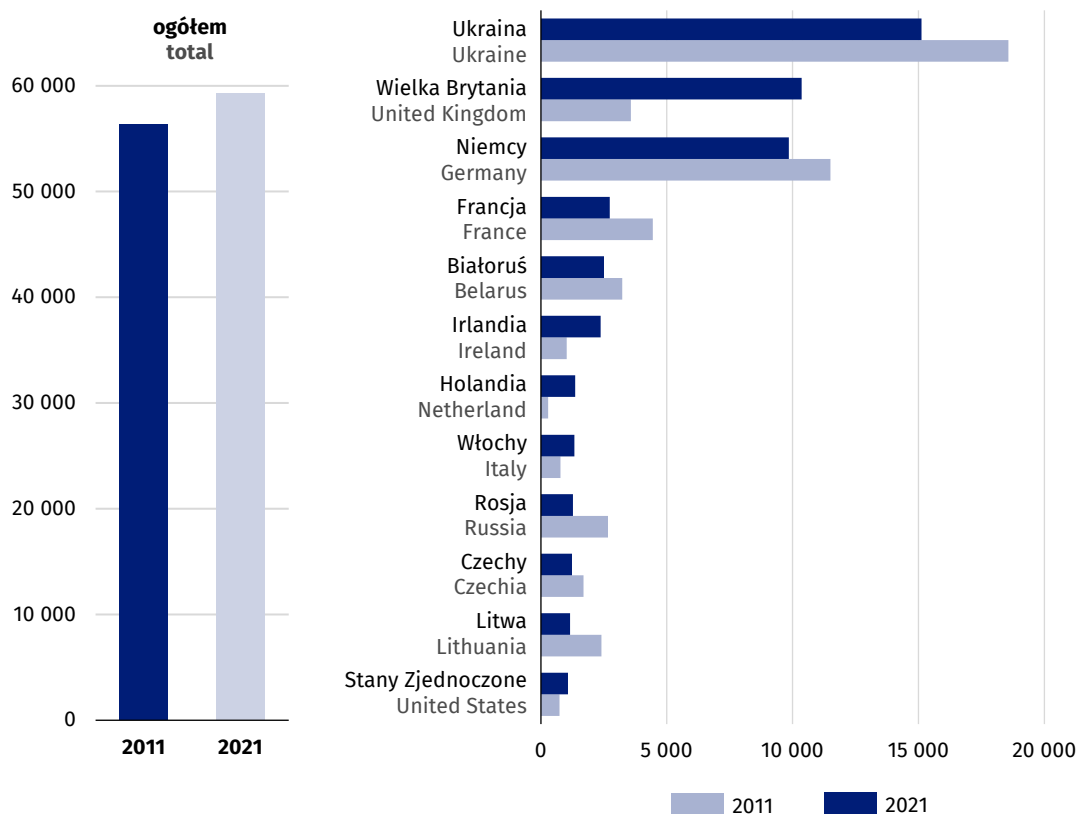
2.1. Population by country of birth

Kraj urodzenia zgodnie z międzynarodowymi zaleceniami należało podać biorąc pod uwagę granice państw aktualne w momencie spisu, a nie w momencie urodzenia osoby, np. jeżeli osoba urodziła się w Wilnie, to – bez względu na rok jej urodzenia – jako kraj urodzenia należało wpisać Litwa.

W NSP 2021 Polskę, jako kraj swojego urodzenia wskazało 4 342,3 tys. (98,6%) stałych mieszkańców województwa śląskiego, a 59,3 tys. (1,3%) urodziło się poza jej obecnymi granicami. W porównaniu z wynikami NSP 2011 liczba mieszkańców województwa śląskiego, urodzonych za granicą, wzrosła o 5,2%. Najwyższy odsetek ludności urodzonej za granicą zanotowano w grupie osób w wieku 0–9 lat (21,0%). Dla 1,4 tys. osób kraj urodzenia nie został ustalony, m.in. dla osób bezdomnych, dla których w spisie zgromadzono jedynie podstawowe informacje, a rejestry nie dostarczyły danych o ich kraju urodzenia.

Wykres 5. Ludność urodzona za granicą według wybranych krajów urodzenia

Chart 5. Foreign-born population by selected country of birth

Odnotowano (poza Polską) ponad 100 krajów urodzenia mieszkańców województwa śląskiego, jednakże ponad 81% osób urodzonych za granicą urodziło się w 10 krajach: Ukraina, Wielka Brytania, Niemcy, Francja, Białoruś, Irlandia, Holandia, Włochy, Rosja, Czechy.

Porównanie liczby ludności według wybranych krajów urodzenia według ostatniego i poprzedniego spisu ludności i mieszkań (z 2011 r.) wskazuje, że najbardziej zwiększyła się liczba osób urodzonych w Wielkiej Brytanii (o 6,8 tys.), a następnie osób urodzonych w Irlandii (o 1,3 tys.) oraz osób urodzonych w Holandii (o 1,1 tys.). Jednocześnie najbardziej zmniejszyła się liczba osób urodzonych na Ukrainie (o 3,4 tys.), a także we Francji (o 1,7 tys.) i Niemczech (o 1,6 tys. osób). Dla 0,03% ludności (1 352 osób) – miejsce urodzenia nie zostało ustalone.

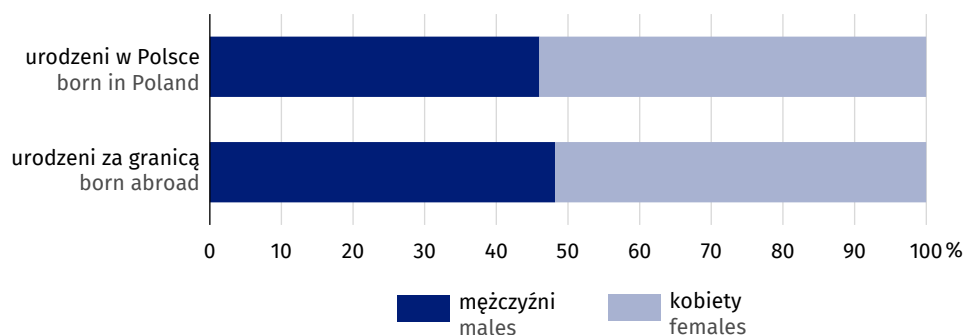
Tablica 4. Ludność według kraju urodzenia
Table 4. Population by country of birth

Kraj urodzenia Country of birth	2011		2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	2011=100
Ogółem Total	4 630 366	100,0	4 402 950	100,0	95,1
Polska Poland	4 572 672	98,8	4 342 332	98,6	95,0
Inny kraj Other country	56 321	1,2	59 266	1,3	105,2
Nieustalony Unknown	1 373	0,0	1 352	0,0	98,5
Miasta Urban areas	3 601 602	100,0	3 351 962	100,0	93,1
Polska Poland	3 550 804	98,6	3 302 738	98,5	93,0
Inny kraj Other country	49 622	1,4	48 123	1,4	97,0
Nieustalony Unknown	1 176	0,0	1 101	0,0	93,6
Wieś Rural areas	1 028 764	100,0	1 050 988	100,0	102,2
Polska Poland	1 021 868	99,3	1 039 594	98,9	101,7
Inny kraj Other country	6 699	0,7	11 143	1,1	166,3
Nieustalony Unknown	197	0,0	251	0,0	127,4

Oprócz oczywistej różnicy w liczebności wyodrębnionych na podstawie miejsca urodzenia analizowanej subpopulacji – czyli osób urodzonych w kraju i za granicą – widoczne były również znaczne różnice w strukturach ich wieku, a także płci i charakteru miejsca zamieszkania. W grupie osób urodzonych za granicą zdecydowaną większość stanowiły kobiety – 54,0% (wśród osób urodzonych w Polsce ich odsetek wyniósł 54,3%). Jest to związane ze strukturą migracji obydwu zbiorowości (większość urodzonych za granicą to uchodźcy wojenni) i faktem, że kobiety średnio żyją dłużej niż mężczyźni.

W odniesieniu do spisu z 2011 r. o 4,5 p. proc. zmniejszył się odsetek kobiet urodzonych za granicą (z 58,5% do 54,0%), podczas gdy udział kobiet urodzonych w Polsce wzrósł o 0,2 p. proc. w ciągu analizowanych 10 lat (51,6% w 2011 r.).

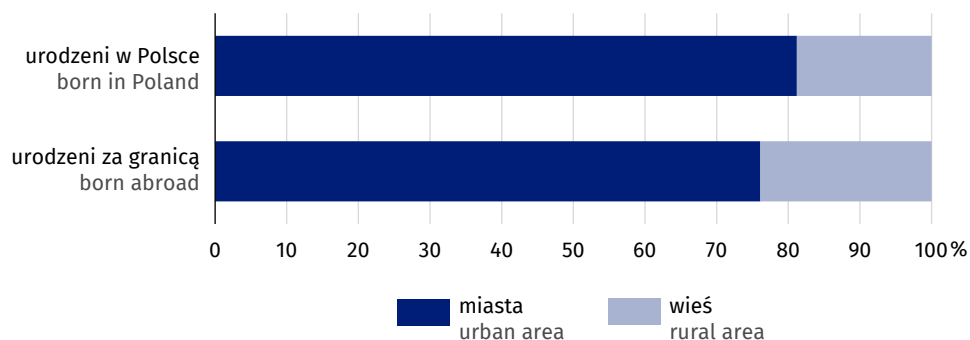
Wykres 6. Ludność według miejsca urodzenia i płci w 2021 r.
Chart 6. Population by place of birth and sex in 2021

Odsetek ludności urodzonej za granicą różnił się jednak wyraźnie w zależności od wieku – najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 0–9 lat – 21,0% (prawie 12,5 tys.) oraz 10–19 lat – 18,7%, jednocześnie ponad jedną trzecią osób urodzonych za granicą (niecałe 20 tys.) stanowiły osoby w wieku 70 lat i więcej. Warto zwrócić uwagę na różnicę w strukturze wieku osób urodzonych w Polsce i za granicą. W populacji urodzonych w województwie śląskim prawie co trzecia osoba była w wieku 30–49 lat (najliczniejsze grupy to osoby w wieku 30–39 lat i 40–49 lat – odpowiednio: 15,6% i 15,5%). Dla populacji urodzonej za granicą osoby w wieku 30–49 lat stanowiły jedynie 10,8%, natomiast prawie 40% osób urodzonych za granicą było w wieku 0–19 lat. Zważywszy na fakt, że ponad 10 tys. osób z tej grupy urodziło się w Wielkiej Brytanii, ponad 3,6 tys. w Niemczech i ponad 2,4 tys. w Irlandii, należy przypuszczać, że były to dzieci emigrantów przebywających czasowo za granicą z ostatnich 10 lat, które zostały zameldowane w Polsce, a tym samym wliczone do ludności Polski. Większość z nich wraz z rodzicami jednak w dalszym ciągu mieszkała czasowo za granicą. W ciągu 10 lat od poprzedniego spisu nastąpiła naturalna zmiana w strukturze wieku osób urodzonych za granicą. W 2011 r. osoby w wieku 60 lat i więcej stanowiły ponad 67% tej subpopulacji, natomiast w 2021 r. niecałe 39%. Ponad dwukrotnie wzrósł natomiast odsetek osób urodzonych za granicą poniżej 20-tego roku życia (z 18,9% w 2011 r. do 39,8% w 2021 r.). Jednocześnie wzrósł o ponad 7 p. proc. odsetek osób w wieku 20–59 lat urodzonych za granicą (z 14,0% w 2011 r. do 21,3% w 2021 r.).

Wśród osób urodzonych za granicą 81,2% mieszkało w miastach, natomiast wśród urodzonych w Polsce odsetek ten wynosił 76,1%. Porównując preferencje miejsca zamieszkania z danymi ze spisu z 2011 r. można zauważyć, że zarówno wśród osób urodzonych w Polsce, jak i za granicą nastąpił spadek odsetka osób mieszkających w miastach, w odniesieniu do osób urodzonych w Polsce – nieznaczny (z 77,7% do 76,1%), a dla urodzonych za granicą nieco większy (z 88,1% do 81,2%).

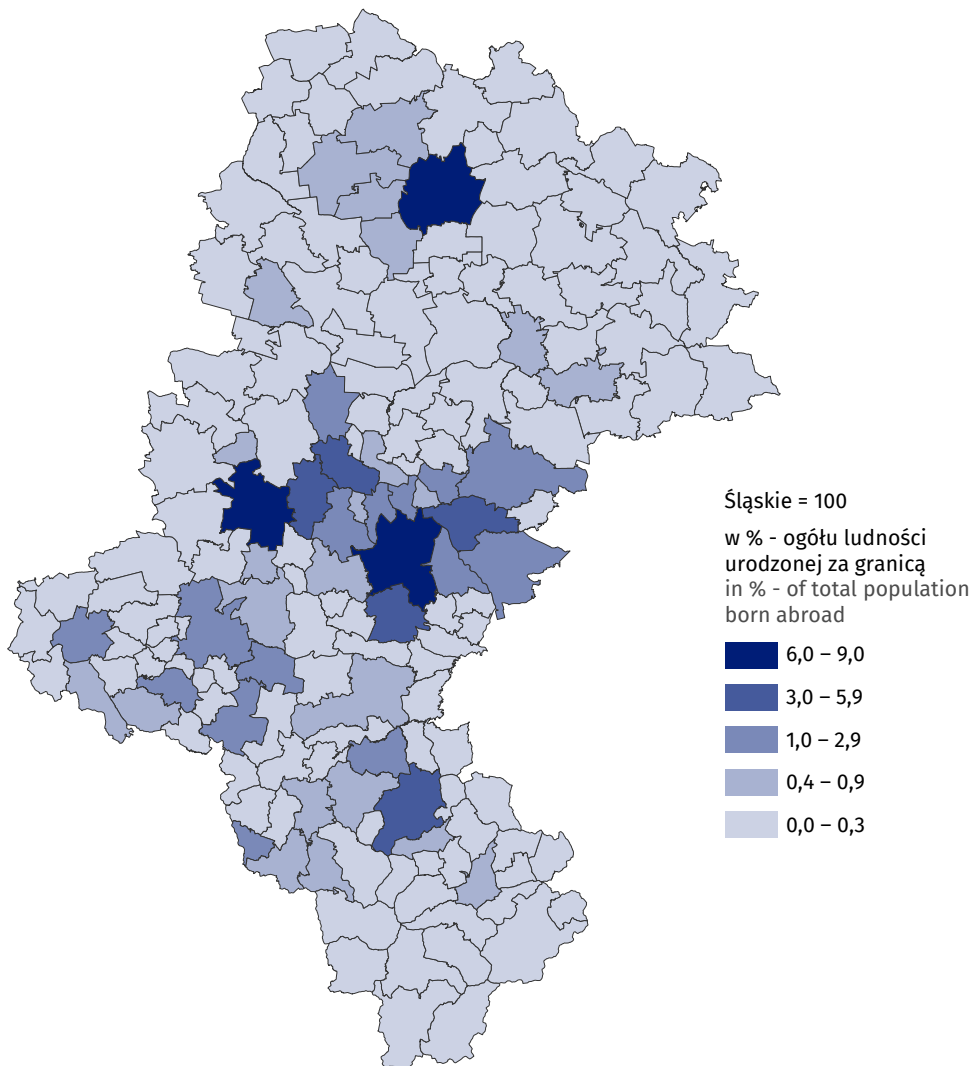
Wykres 7. Ludność według miejsca urodzenia w miastach i na wsi w 2021 r.
Chart 7. Population by place of birth in urban and rural areas in 2021

Z ponad 59 tys. osób, które urodziły się za granicą w województwie śląskim, 9,0% mieszkało w Gliwicach (w 2011 r. – 13,3%). Kolejne miasta to: Katowice – 7,7% (w 2011 r. – 7,6%), Częstochowa, Bielsko-Biała i Bytom – odpowiednio: 6,2%, 5,5%, 5,0%.

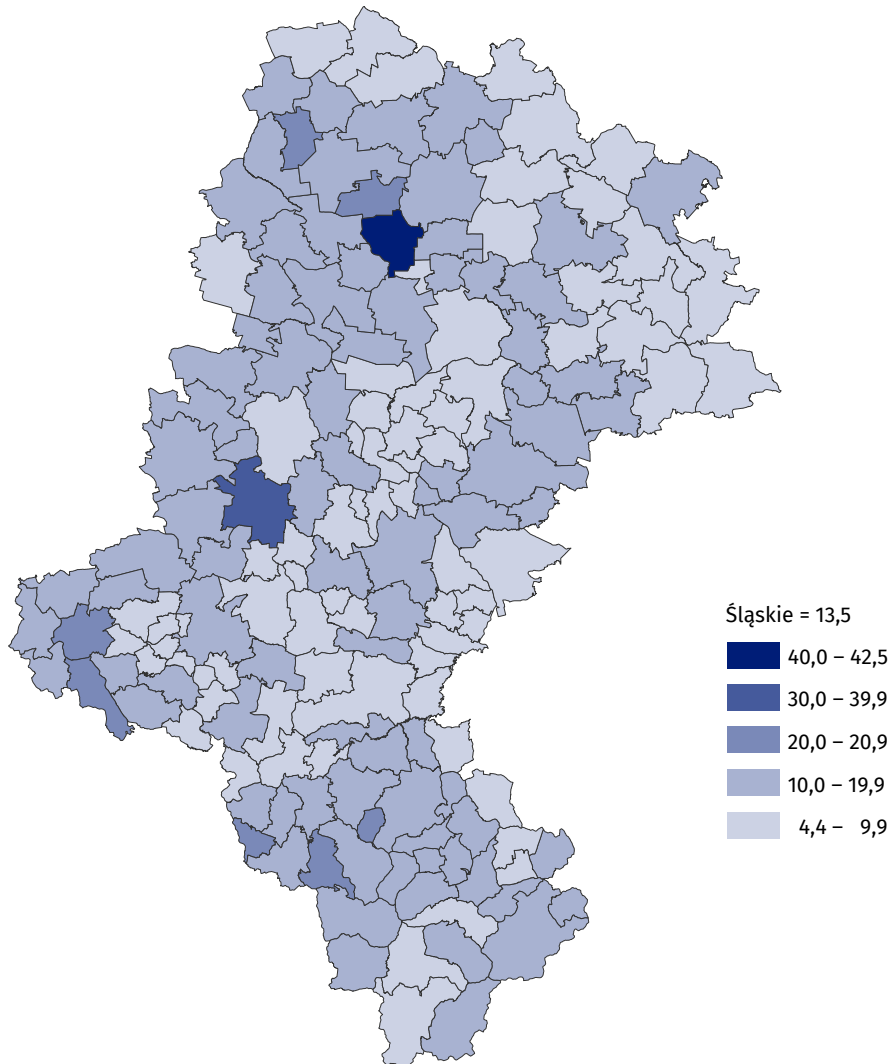
Powiaty o największym odsetku ludności urodzonej poza granicami kraju wśród ogółu mieszkańców powiatu to – podobnie jak w 2011 r. – Gliwice (3,1%), a w następnej kolejności powiat raciborski (2,2%), Bielsko-Biała i Bytom (po 1,9%) oraz Częstochowa, Tychy i Zabrze, w których 1,7% mieszkańców wskazało jako miejsce urodzenia inny kraj. W Gliwicach, powiecie raciborskim, Bytomiu i Zabrzu udział osób urodzonych poza granicami kraju zmniejszył się w stosunku do 2011 r. Najniższy odsetek odnotowano w Rudzie Śląskiej 0,6%.

Mapa 9. Ludność urodzona za granicą w 2021 r.
Map 9. Population born abroad in 2021

Średnio na 1000 mieszkańców województwa śląskiego przypadało ponad 13 osób urodzonych za granicą, ale w poszczególnych gminach liczby te wahały się od ponad 42 (w Konopiskach) do ponad 4 (w Kroczytach). W Gliwicach zamieszkiwało najwięcej osób urodzonych w Ukrainie, Francji, Białorusi i Litwie. Ponadto dość dużo osób urodzonych w Ukrainie mieszkało w Bytomiu, Katowicach, Bielsku-Białej i Zabrze, natomiast urodzonych w Wielkiej Brytanii – w Częstochowie, Bielsku-Białej i Sosnowcu. Urodzeni w Niemczech mieszkali głównie w Katowicach, Częstochowie i Gliwicach.

Mapa 10. Ludność urodzona za granicą na 1000 mieszkańców w 2021 r.
Map 10. Population born abroad per 1000 inhabitants in 2021

2.2. Ludność według kraju obywatelstwa

2.2. Population by citizenship

Obywatelstwo oznacza prawną więź pomiędzy osobą a państwem, nie wskazuje ono na pochodzenie etniczne tej osoby i jest niezależne od pytania o narodowość. Dla osób nieposiadających obywatelstwa żadnego kraju przewidziana była możliwość odpowiedzi: nie posiadam obywatelstwa żadnego kraju. Jeśli spisywana osoba posiadała obywatelstwa kilku krajów, zastosowano hierarchię wskazań: Polska, kraje UE, kraje trzecie.

Cudzoziemiec to osoba, która nie posiada polskiego obywatelstwa, bez względu na fakt posiadania lub nie obywatelstwa (obywatelstw) innych krajów.

Bezpaństwowiec to osoba nieposiadająca obywatelstwa żadnego kraju (bezpaństwowcy są zaliczani do cudzoziemców).

Wyniki spisu 2021 wykazały, że wśród stałych mieszkańców województwa śląskiego 99,8% (4 395 906 osób) to obywatele Rzeczypospolitej Polskiej, a tylko 0,2% (7 044 osób) stanowili cudzoziemcy¹, tj. osoby bez polskiego obywatelstwa – w tym 6 996 osób wskazało obywatelstwo innego kraju, 5 osób określiło się jako bezpaństwowcy, natomiast dla 43 osób kraj obywatelstwa nie został ustalony. W ostatnim spisie, dzięki korzystaniu m.in. z rejestrów, tylko dla 43 osób nie udało się ustalić kraju obywatelstwa (wobec 766 w 2011 r. i 172 374 w 2002 r.).

Tablica 5. Ludność według kraju obywatelstwa
Table 5. Population by citizenship

Kraj urodzenia Citizenship	2011		2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	2011=100
Ogółem Total	4 630 366	100,0	4 402 950	100,0	95,1
Polska Poland	4 625 430	99,9	4 395 906	99,8	95,0
Inny kraj Other country	3 997	0,1	6 996	0,2	175,0
w tym Ukraina of which Ukraine	739	0,0	3 598	0,1	486,9
Bezpaństwowcy Stateless persons	173	0,0	5	0,0	2,9
Nieustalony Unknown	766	0,0	43	0,0	5,6

Mimo, iż liczba cudzoziemców mieszkających w Polsce na stałe nie była zbyt duża, to populacja ta była dosyć zróżnicowana biorąc pod uwagę ich płeć i wiek. Widoczne są również różnice pomiędzy strukturą tych cech dla populacji cudzoziemców jako całości, a analogiczną strukturą w odniesieniu do obywateli polskich. Wśród ogółu osób z obywatelstwem niepolskim przeważali mężczyźni, którzy stanowili 59,5% tej subpopulacji (58,5% w 2011 r.). Odsetek mężczyzn wśród osób z obywatelstwem polskim wyniósł 48,1% (spadek o 0,2 p. proc. w porównaniu ze spisem ludności z 2011 r.).

¹ Analiza dotyczy osób z obywatelstwem innym niż polskie mieszkających w Polsce na stałe.

Udziały kobiet i mężczyzn różniły się jednakże w zależności od kraju obywatelstwa. Wśród najliczniej reprezentowanych obywateli Ukrainy mężczyźni stanowili 54,8% (w 2011 r. 39,9%) i następnie pośród Białorusinów – 45,0%, Niemców – 70,2% (w 2011 r. 62,0%) i Rosjan – 24,5% (w 2011 r. 15,7%), natomiast wśród Włochów – aż 94,1% (w 2011 r. 81,4%).

Osoby, które decydowały się na migrację były zwykle stosunkowo młode. W efekcie 63,8% mieszkańców województwa śląskiego z obywatelstwem niepolskim była w wieku wysokiej aktywności zawodowej (20–49 lata), podczas gdy wśród osób z polskim obywatelstwem odsetek ten wyniósł jedynie 41,0%. Daje się również zauważyć znaczącą różnicę odsetka osób przed 20 rokiem życia wśród osób z obywatelstwem polskim (19,1%) i cudzoziemców (10,9%) oraz osób po 60 roku życia (odpowiednio 27,1% i 11,8%).

Wśród osób z obywatelstwem niepolskim mieszkających w województwie śląskim na stałe najwięcej było obywateli: Ukrainy (51,4% ogółu), Białorusi (5,8%), Niemiec (4,6%), Rosji (3,5%), Włoch (3,2%), Czech (2,7%), Wielkiej Brytanii (1,8%). Obywatele tych siedmiu państw stanowili prawie 3/4 cudzoziemców mieszkających w Polsce.

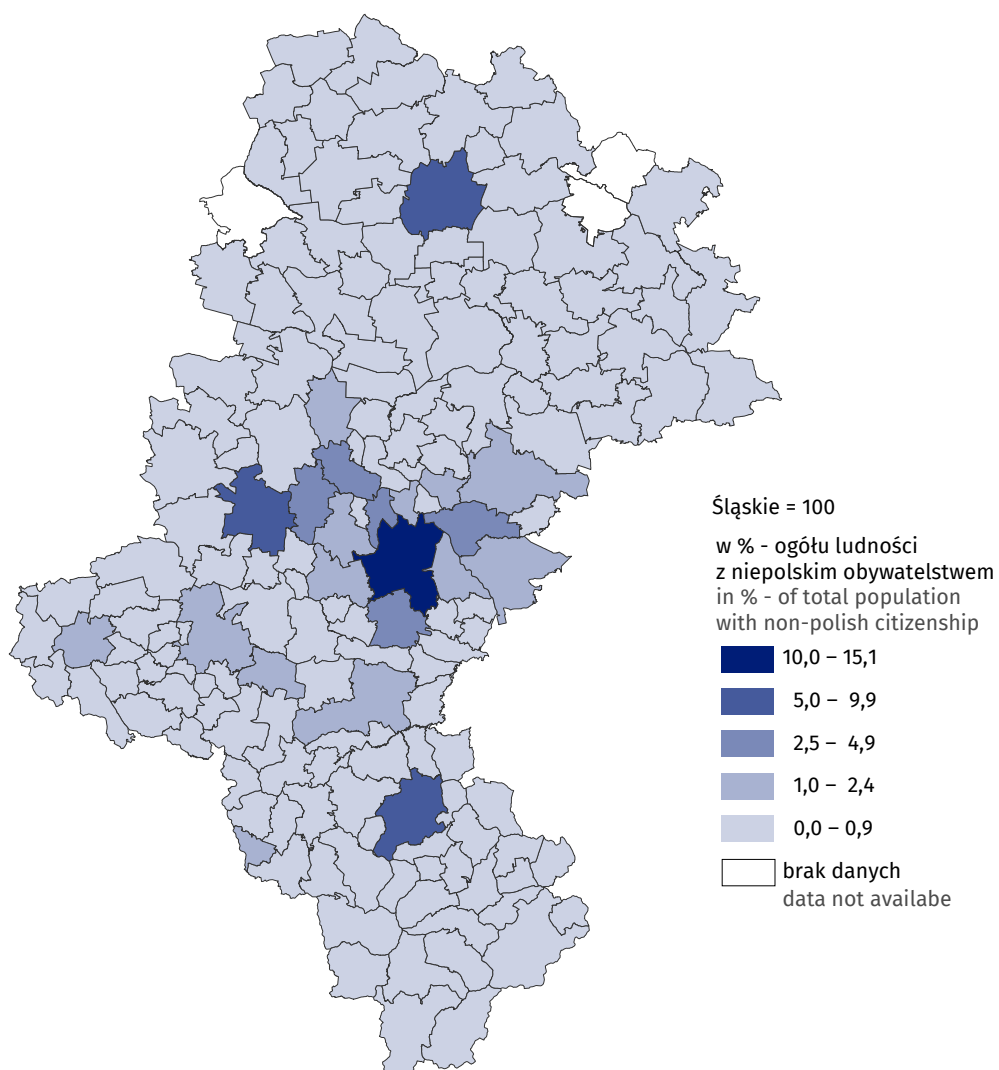
Porównując liczbę ludności z obywatelstwem innych krajów z poprzedniego spisu ludności i mieszkań można zauważyć prawie 5-krotny wzrost liczby obywateli Ukrainy w ciągu ostatnich 10 lat. Znaczny przyrost zaobserwowano również w przypadku osób z obywatelstwem Białorusi (404 osoby więcej w porównaniu z 2011 r.). Jednocześnie na uwagę zasługuje w porównaniu z 2011 r. spadek liczby obywateli Armenii (o 65,0%) i obywateli Niemiec (o 46,5%). Mniej było również, w porównaniu z 2011 r., obywateli Wietnamu i Rosji (spadki odpowiednio o: 33,8% i 24,4%).

Rozmieszczenie terytorialne ludności z obywatelstwem niepolskim nie było równomierne. W 2021 r. zdecydowanie najwięcej, bo 15,1% obywateli innych krajów, mieszkało na terenie Katowic. Dla porównania – w 2011 r. w Katowicach mieszkało ponad 15,8% obywateli innych krajów. Drugim miastem w 2021 r. pod względem liczby cudzoziemców była Częstochowa – 8,5%, a kolejnym Gliwice – 7,3%. Najmniej cudzoziemców wśród mieszkańców powiatów województwa śląskiego mieszkało w: Piekarach Śląskich – 0,5% i Świętochłowicach – 0,6% oraz powiecie myszkowskim 0,6%. W przypadku gmin są to Ujszoły, Łękawica, Koszarawa, Pilica, Krupski Młyn, Boronów, Lipie i Starcza gdzie odnotowano 1 cudzoziemca.

Średnio na 10 000 mieszkańców województwa śląskiego w 2021 r. przypadło około 16 osób z obywatelstwem innym niż polskie (w 2011 r. – 9 osób), jednak dla poszczególnych powiatów wskaźniki te wahały się od 37 (Katowice) do 6 (Ruda Śląska i Jastrzębie Zdrój), w 2011 r. wskaźniki wojewódzkie dla powiatów na 10 000 ludności wahały się od 20 (Katowice) do 2 (Świętochłowice).

Jak już wspomniano, Katowice były najchętniej wybierane przez cudzoziemców jako miejsce stałego zamieszkania. Osiedliło się tam 12,6% obywateli Ukrainy mieszkających w województwie i 23,5% obywateli Białorusi. W Katowicach mieszkało również 10,8% obywateli Niemiec i 15,1% obywateli Rosji oraz 12,2% Włochów. Znacząca część obywateli Ukrainy mieszkająca w województwie śląskim w 2021 r. osiedliła się w Częstochowie (10,2%), Gliwicach (7,8%) i Bielsku-Białej (7,4%). Osoby z obywatelstwem niepolskim w zdecydowanej większości mieszkały w miastach (85,4%). Dla porównania – odsetek osób z obywatelstwem polskim zamieszkałych w miastach wynosił 76,1%. W 2011 r. 85,9% cudzoziemców mieszkało w miastach, a osób z polskim obywatelstwem 77,8%.

Mapa 11. Ludność z niepolskim obywatelstwem według gmin zamieszkania w 2021 r.
Map 11. Population with non-polish citizenship by gminas of residence in 2021

Rozdział 3. Wykształcenie ludności

Chapter 3. Education of the population

Poziom wykształcenia jest to najwyższy ukończony cykl kształcenia w szkole lub szkolenia w innym trybie lub formie, uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa, podstawą zaliczenia wykształcenia do określonego poziomu jest uzyskanie świadectwo (dyplom) ukończenia odpowiedniej szkoły niezależnie od trybu jej ukończenia (dziennie, wieczorowo, zaocznie, eksternistycznie/stacjonarnie, niestacjonarnie, na odległość, korespondencyjnie) w kraju lub za granicą; pytanie zadawane osobom w wieku 13 lat i więcej.

Poziom wykształcenia jest określany na podstawie klasyfikacji ISCED 2011:

- wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora – zaznaczają osoby z tytułem doktora, doktora habilitowanego lub profesora;
- wyższe z tytułem magistra, magistra inżyniera lub równorzędnym – uzyskanym po ukończeniu studiów II stopnia (uzupełniających magisterskich) lub jednolitych studiów magisterskich. Do tej kategorii należy również zaliczyć osoby, które posiadają dyplom lekarza;
- wyższe z tytułem licencjata, inżyniera lub równorzędnym – zaznaczają osoby z tytułem zawodowym licencjata, inżyniera lub równorzędnym – uzyskanym po ukończeniu studiów I stopnia (licencjackich, inżynierskich);
- dyplom ukończenia kolegium – dotyczy absolwentów kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych (z wyjątkiem organizowanych w ramach szkoły wyższej) oraz absolwentów kolegiów pracowników służb społecznych;
- policealne – dotyczy osób, które posiadają świadectwo (dyplom) ukończenia szkoły policealnej (pomaturalnej) do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa ukończenia szkoły średniej. Do tej kategorii zaliczyć należy również osoby, które ukończyły studium nauczycielskie;
- średnie ogólnokształcące – zaznaczają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego, liceum uzupełniającego lub ukończyły gimnazjum przed 1932 rokiem;
- średnie zawodowe – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniającego, liceum zawodowego, liceum technicznego, szkoły artystycznej II stopnia realizującej jednocześnie program szkoły średniej);
- zasadnicze zawodowe/branżowe – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia: szkoły zawodowej (zasadniczej szkoły zawodowej lub rolniczej, szkoły przemysłowej), szkoły przysposobienia zawodowego lub rolniczego, korespondencyjnego kursu rolniczego wyłącznie na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej, szkoły mistrzów, branżowej szkoły I stopnia;
- gimnazjalne – posiadają osoby, które uzyskały świadectwo ukończenia gimnazjum lub świadectwo ukończenia specjalnej szkoły przysposabiającej do pracy. Osobom, które ukończyły gimnazjum przed 1932 r., należy zaznaczyć wykształcenie średnie ogólnokształcące;
- podstawowe ukończone – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia: szkoły podstawowej (przed wojną szkoły powszechnej) niezależnie od tego, ile klas ona liczyła (osiem, siedem, sześć czy dawniej cztery), kursów dla pracujących w zakresie szkoły podstawowej oraz szkoły artystycznej I stopnia realizującej jednocześnie program szkoły podstawowej;
- niepełne podstawowe lub bez wykształcenia szkolnego – dotyczy osób, które uczy się w szkole podstawowej, uczyły się w szkole podstawowej lecz jej nie ukończyły, nigdy nie uczęszczały do szkoły.

3.1. Poziom wykształcenia ludności

3.1. Education level of the population

Według wyników NSP 2021 liczba ludności w wieku 13 lat i więcej, dla której ustalany był poziom wykształcenia wyniosła 3 836 434 (w kraju 32 883 419) i w porównaniu z wynikami NSP 2011 r. zmniejszyła się o 5,9% (tj. o 240,2 tys. osób). W strukturze według płci dla ludności w wieku 13 lat i więcej dominowały kobiety, a ich liczba w 2021 r. wyniosła 2 006 523 co stanowiło 52,3% udziału (w 2011 r. było to 52,1%), natomiast liczba mężczyzn wynosiła 1 829 911, tj. 47,7%. Zmieniła się struktura ludności w wieku 13 lat i więcej według miejsca zamieszkania. W miastach udział tej zbiorowości osób wyniósł 76,6% i zmniejszył się w porównaniu z 2011 r. o 1,5 p. proc. na korzyść wsi.

Tablica 6. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia
Table 6. Population aged 13 and more by educational level

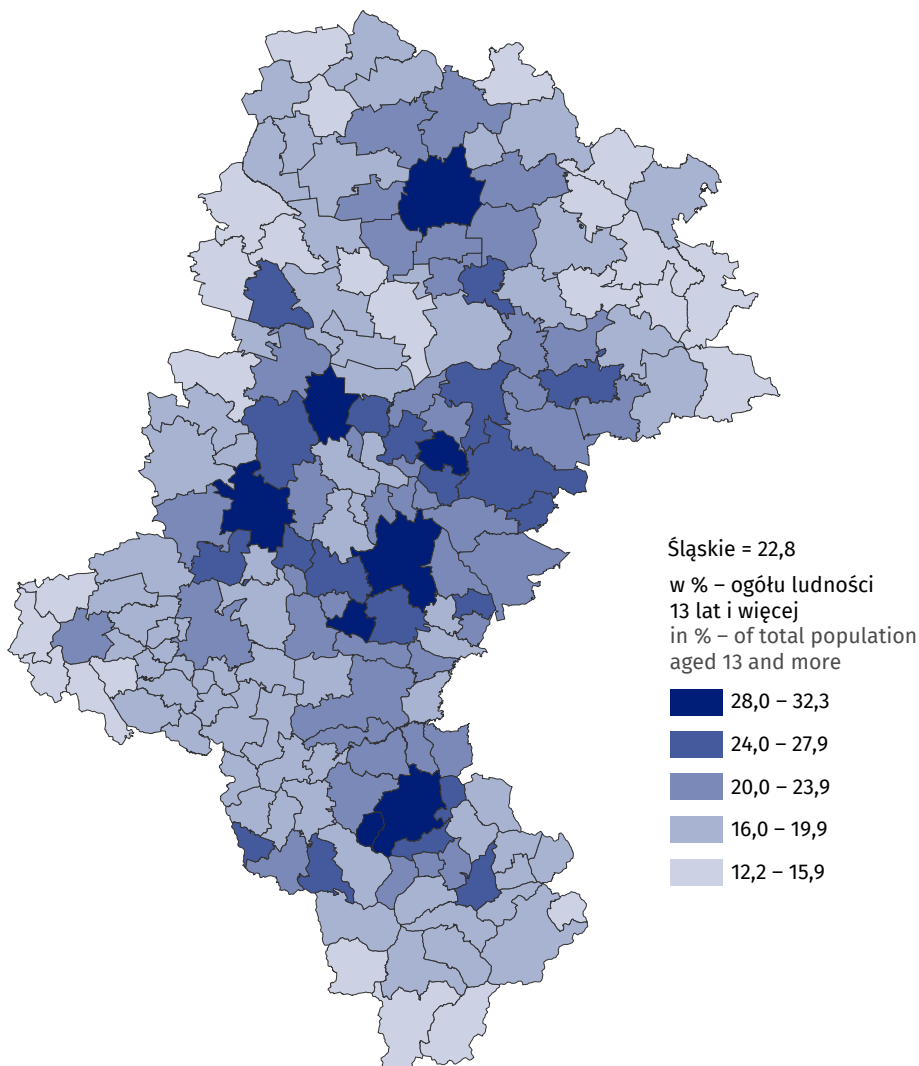
Poziom wykształcenia Education level	2011		2021		2011 = 100
	w tys. in thousands	w % in %	w tys. in thousands	w % in %	
Ogółem Total	4 076,7	100,0	3 836,4	100,0	94,1
Wyższe ^a Tertiary ^a	649,6	15,9	874,5	22,8	134,6
z tego: of which:					
wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktor tertiary with at least a PhD degree	15,2	0,4	22,4	0,6	147,0
wyższe z tytułem magistra, magistra inżyniera lub równorzędnym tertiary with Master's degree or equivalent	455,1	11,2	629,9	16,4	138,4
wyższe z tytułem inżyniera, licencjata lub równorzędnym tertiary with Bachelor's degree or equivalent	179,2	4,4	215,5	5,6	120,3
Policealne Post secondary	105,7	2,6	136,9	3,6	129,6
Średnie Secondary	1 216,6	29,8	1 214,6	31,7	99,8
z tego: of which:					
średnie zawodowe vocational secondary	780,2	19,1	793,5	20,7	101,7
średnie ogólnokształcące general secondary	436,4	10,7	421,1	11,0	96,5
Zasadnicze zawodowe/branżowe Basic vocational/sectoral	1 028,0	25,2	916,4	23,9	89,1
Gimnazjalne Lower secondary	189,1	4,6	104,5	2,7	55,3
Podstawowe ukończone Primary completed	644,0	15,8	392,5	10,2	60,9
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego Primary not completed and without school education	36,4	0,9	103,2	2,7	284,0
Nieustalony poziom wykształcenia unknown education level	207,4	5,1	93,7	2,4	45,2

a łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.
a Including persons holding a college graduation diploma.

W NSP 2021 wśród osób w wieku 13 lat i więcej dominującą pozycję w strukturze ludności według poziomu wykształcenia zajmowali absolwenci szkół średnich (ogólnokształcących i zawodowych), których było 1 214 620 i stanowili 31,7% ogółu tej populacji. W 2011 r. liczba osób posiadających wykształcenie średnie wynosiła 1 216 620 i stanowiła 29,8% ogółu osób tej populacji. W strukturze według poziomu wykształcenia udział populacji z wykształceniem średnim zawodowym w 2021 r. wynosił 20,7% i w relacji z 2011 r. zwiększył się o 1,6 p. proc., natomiast udział osób, które posiadały ukończoną szkołę średnią ogólnokształcącą wynosił 11,0% (w 2011 r. – 10,7%). Udział absolwentów z wykształceniem policealnym, zaliczanym do grupy wykształcenia średniego nie miał znaczącego miejsca w strukturze ludności według poziomu wykształcenia w 2021 r. i wyniósł 3,6% (w 2011 r. – 2,6%).

Według poziomu wykształcenia osoby legitymujące się wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym zajmowały drugie miejsce w strukturze ludności w wieku 13 lat i więcej, a ich liczba w 2021 r. wynosiła 916 425 (w kraju 7 000 906). Udział osób z omawianym wykształceniem wyniósł 23,9% i w porównaniu z 2011 r. był niższy o 1,3 p. proc. W okresie międzypisowym odnotowano spadek liczby osób posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe/branżowe o 111,6 tys.

Mapa 12. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem wyższym w 2021 r.
Map 12. Population aged 13 and more with higher education in 2021

W 2021 r. następane miejsce w strukturze miała zbiorowość osób posiadających wykształcenie wyższe, która liczyła 874 521 (w kraju 8 050 067). Udział osób z wykształceniem wyższym wśród ludności w wieku 13 lat i więcej wynosił 22,8%. W porównaniu z 2011 r. odnotowano wzrost liczebności tej grupy o 34,6%. Osoby posiadające tytuł magistra stanowiły 16,4% w strukturze ludności według poziomu wykształcenia, natomiast z tytułem inżyniera, licencjata lub równorzędnym 5,6%. Najniższy udział 0,6% w strukturze miały osoby posiadające tytuł naukowy co najmniej doktora. We wszystkich poziomach wykształcenia wyższego odnotowano wzrost w stosunku do 2011 r. – dla osób ze stopniem naukowym co najmniej doktora o 47,0%, z tytułem magistra o 38,4%, natomiast dla osób posiadających tytuł inżyniera, licencjata lub równorzędnym o 20,3%.

Kolejne miejsce w strukturze ludności w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2021 r. miała zbiorowość osób legitymujących się wykształceniem podstawowym i liczyła 392 520 osób (w kraju 3 874 564). Udział tej zbiorowości wyniósł 10,2% i obniżył się o 5,6 p. proc. w stosunku do 2011 r. Zmniejszył się również udział osób z wykształceniem gimnazjalnym – z 4,6% w 2011 r. do 2,7% w 2021 r.

3.2. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci

3.2. Population aged 13 and more by educational level and sex

W strukturze ludności w wieku 13 lat i więcej według płci dominowały kobiety, a ich liczba w 2021 r. wyniosła 2 006 523, co stanowiło 52,3% (w 2011 r. 52,1%), natomiast liczba mężczyzn wynosiła 1 829 911, tj. 47,7% (w 2011 r. 47,9%).

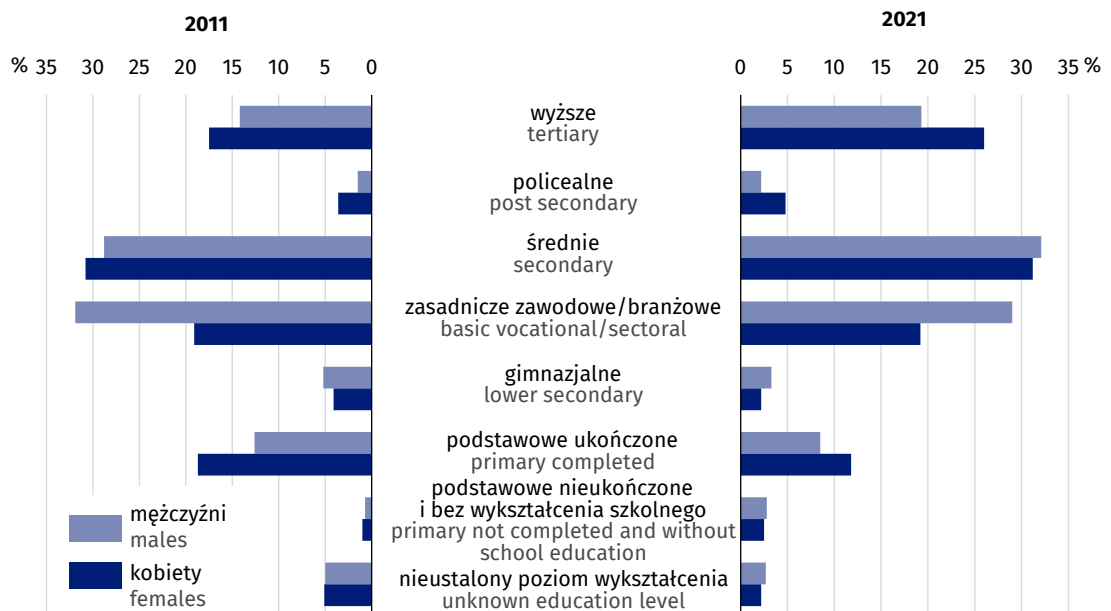
Wyniki NSP 2021 wykazały, że kobiety są lepiej wykształcone niż mężczyźni. Wykształcenie wyższe, dyplom ukończenia studiów wyższych posiadało 26,0% ogółu kobiet w wieku 13 lat i więcej, a wykształcenie średnie (łącznie z policealnym) 36,0%. W porównaniu z 2011 r. Ich udział był wyższy o 8,5 p. proc. i 1,6 p. proc. Odsetek mężczyzn o tym samym poziomie wykształcenia wyniósł odpowiednio: 19,3% i 34,3% (w porównaniu z 2011 r. wzrost o 5,1 p. proc. i 4,0 p. proc.). W 2021 r. ponad 75% kobiet z wyższym wykształceniem ukończyło uczelnie zdobywając tytuł magistra, wśród mężczyzn udział był niższy – ponad 67%. Nieco więcej mężczyzn z wyższym wykształceniem posiadało tytuł naukowy co najmniej doktora (3,4% mężczyzn wobec 2,0% kobiet) oraz kończyło szkoły uzyskując tytuł licencjata, inżyniera lub równorzędnym (28,7% wobec 21,9%). Zbiorowość osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym posiadało 19,2% kobiet i 29,0% mężczyzn. Ukończonym wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym legitymowało się 14,1% kobiet (spadek o 8,7 p. proc.) i 11,7% mężczyzn (spadek o 6,1 p. proc.).

Tablica 7. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci
 Table 7. Population aged 13 and more by educational level and sex

Poziom wykształcenia Education level	Mężczyźni Males				Kobiety Females			
	2011		2021		2011		2021	
	w tys. in thousands	w % in %	w tys. in thousands	w % in %	w tys. in thousands	w % in %	w tys. in thousands	w % in %
Ogółem Total	1 953,0	100,0	1 829,9	100,0	2 123,7	100,0	2 006,5	100,0
Wyższe ^a Tertiary ^a	277,8	14,2	353,0	19,3	371,8	17,5	521,5	26,0
Policealne Post secondary	28,7	1,5	40,1	2,2	77,0	3,6	96,8	4,8
Średnie Secondary	562,9	28,8	588,3	32,1	653,7	30,8	626,3	31,2
z tego: of which:								
średnie zawodowe vocational secondary	417,6	21,4	431,0	23,6	362,6	17,1	362,5	18,1
średnie ogólnokształcące general secondary	145,3	7,4	157,3	8,6	291,1	13,7	263,9	13,1
Zasadnicze zawodowe/branżowe Basic vocational/sectoral	623,2	31,9	531,4	29,0	404,8	19,1	385,0	19,2
Gimnazjalne Lower secondary	101,3	5,2	59,5	3,3	87,8	4,1	45,0	2,2
Podstawowe ukończone Primary completed	246,7	12,6	155,2	8,5	397,3	18,7	237,3	11,8
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego Primary not completed and without school education	14,4	0,7	52,1	2,8	21,9	1,0	51,1	2,5
Nieustalony poziom wykształcenia Unknown education level	98,0	5,0	50,3	2,7	109,4	5,1	43,4	2,2

a łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.
 a Including persons holding a college graduation diploma.

Wykres 8. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci
 Chart 8. Population aged 13 and more by the level of education and sex

3.3. Ludność według poziomu wykształcenia i miejsca zamieszkania

3.3. Population by educational level and place of residence

Według wyników NSP 2021 r. kolejnym czynnikiem różnicującym strukturę ludności w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia jest miejsce zamieszkania. W 2021 r. w województwie śląskim w miastach mieszkało 2 938 178 osób, a na wsi 898 256. Udział zbiorowości zamieszkałej w miastach wyniósł 76,6% i zmniejszył się w porównaniu z 2011 r. o 1,5 p. proc. na korzyść wsi. Wśród mieszkańców miast dyplom ukończenia studiów wyższych posiadało 700 945 osób, co stanowiło 23,9% w strukturze ludności według poziomu wykształcenia i miejsca zamieszkania, natomiast wśród mieszkańców wsi wykształceniem wyższym legitymowało się 173 576 osób, co stanowiło 19,3%. W relacji do wyników NSP 2011 zarówno w miastach, jak i na wsi odnotowano wzrost liczby osób z wykształceniem wyższym odpowiednio o: 28,4% i 67,4%.

Tablica 8. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i miejsca zamieszkania
Table 8. Population aged 13 and more by educational level and place of residence

Poziom wykształcenia Education level	Miasta Urban areas				Wieś Rural areas			
	2011		2021		2011		2021	
	w tys. in thousands	w % in %	w tys. in thousands	w % in %	w tys. in thousands	w % in %	w tys. in thousands	w % in %
Ogółem Total	3185,4	100,0	2938,2	100,0	891,3	100,0	898,3	100,0
Wyższe ^a Tertiary ^a	545,8	17,1	700,9	23,9	103,7	11,6	173,6	19,3
Policealne Post secondary	89,7	2,8	112,7	3,8	16,0	1,8	24,2	2,7
Średnie Secondary	983,6	30,9	938,6	31,9	233,1	26,2	276,0	30,7
z tego: of which:								
średnie zawodowe vocational secondary	624,0	19,6	605,0	20,6	156,2	17,5	188,5	21,0
średnie ogólnokształcące general secondary	359,5	11,3	333,6	11,4	76,9	8,6	87,5	9,7
Zasadnicze zawodowe/branżowe Basic vocational/sectoral	762,1	23,9	661,5	22,5	265,9	29,8	255,0	28,4
Gimnazjalne Lower secondary	141,3	4,4	79,1	2,7	47,8	5,4	25,4	2,8
Podstawowe ukończone Primary completed	473,4	14,9	291,2	9,9	170,6	19,1	101,3	11,3
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego Primary not completed and without school education	25,0	0,8	75,9	2,6	11,3	1,3	27,4	3,0
Nieustalony poziom wykształcenia Unknown education level	164,4	5,2	78,3	2,7	43,0	4,8	15,4	1,7

a łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.
a Including persons holding a college graduation diploma.

Według wyników NSP 2011 i NSP 2021 dominującym poziomem wykształcenia ludności miejskiej było wykształcenie średnie (łącznie z policealnym), którym legitymowało się odpowiednio: 1 073 265 i 1 051 268 osób co stanowiło odpowiednio 33,7% i 35,8% ogółu ludności mieszkającej w miastach. Większość ludności wiejskiej legitymowała się wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym, tj. 29,8% w 2011 r. i 28,4% w 2021 r. Odsetek osób z wykształceniem podstawowym ukończonym i gimnazjalnym w miastach w 2021 r. wyniósł 12,6%, a na wsi 14,1%.

3.4. Poziom wykształcenia ludności według wieku

3.4. Educational level of the population by age

W NSP 2021 wśród osób w wieku pomiędzy 25 a 49 rokiem życia odnotowano najwyższy udział (prawie 68%) osób legitymujących się wykształceniem wyższym. W najmłodszej grupie wieku 20–24 lata odsetek osób z wykształceniem wyższym wynosił 3,4%, natomiast osoby starsze w grupie wieku 80 lat i więcej stanowiły 2,4%.

Tablica 9. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia oraz grup wieku w 2021 r.
Table 9. Population aged 13 and more by educational level and age groups in 2021

Grupy wieku Age groups	Ogółem ^a w tys. Total in thousands ^a	Poziom wykształcenia Educational level						
		wyższe ^b tertiary ^b	średnie i policealne secondary		zasadnicze zawodowe /branżowe basic vocational /sectoral	gimna- zjalne i podstawa- we lower secondary and primary completed	podstawa- we nieukoń- czone i bez wykształ- cenia szkolnego primary not completed and without school education	
			razem total	w tym of which				
				średnie zawodowe vocational secondary				średnie ogólno- kształcące general secondary
w odsetkach in percentage								
Ogółem Total	3 836,4	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
13-14 lat	85,6	–	–	–	–	–	17,3	80,0
15-19	189,7	–	2,4	1,1	5,5	0,5	16,8	4,5
20-24	202,7	3,4	9,1	6,9	14,9	2,2	1,2	1,0
25-29	249,2	10,5	7,0	5,9	9,7	2,8	1,4	0,8
30-34	310,8	15,1	8,5	6,7	11,5	3,8	1,9	1,2
35-39	369,6	17,3	9,8	9,6	8,9	6,3	3,3	1,1
40-44	360,2	14,9	9,3	9,9	7,3	8,4	3,5	1,4
45-49	315,9	10,1	8,2	8,8	6,6	10,1	3,5	0,8
50-54	275,4	6,5	7,1	7,9	5,5	10,9	3,5	0,7
55-59	283,5	5,2	7,7	9,0	5,2	12,0	3,8	0,7
60-64	324,3	4,9	9,3	10,5	6,3	13,7	5,3	0,8
65-69	303,2	4,4	8,4	9,8	6,1	12,3	7,0	0,7
70-74	229,9	3,4	6,1	6,6	5,4	8,4	7,8	0,7
75-79	137,5	1,9	3,0	3,1	2,9	4,1	8,3	0,9
80 lat i więcej years and more	199,0	2,4	4,0	4,2	2,2	4,6	15,5	4,7

a łącznie z nieustalonym poziomem wykształcenia. b łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.
a Including unknown education level. b Including persons holding a college graduation diploma.

Wśród osób posiadających wykształcenie średnie i policealne największą grupę stanowiły osoby w przedziale wiekowym 35–39 lat, tj. 9,8%, wśród posiadających wykształcenie średnie zawodowe w grupie 60–64 lata – 10,5%, a wśród posiadających wykształcenie średnie ogólnokształcące w grupie 20–24 lata – 14,9%. Wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym najczęściej legitymowały się osoby w grupie wiekowej 60–64 lata, których odsetek wyniósł 13,7% w relacji do ogółu osób na tym poziomie wykształcenia. Osoby, które ukończyły szkołę gimnazjalną i szkołę podstawową to głównie osoby młode w wieku 13–19 lat, których udział wyniósł 34,0% ogółu osób na omawianym poziomie wykształcenia oraz osoby starsze w wieku 80 lat i więcej – 15,5%. Wykształcenie podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego dotyczyło głównie osób najmłodszych w grupie wieku 13–14 lat tj., 80,0%, a także starszych w wieku 80 lat i więcej – 4,7%.

3.5. Zróżnicowanie regionalne

3.5. Regional diversity

W 2021 r. biorąc pod uwagę podział terytorialny według gmin występowało zróżnicowanie struktury ludności według poziomu wykształcenia. Największy odsetek osób posiadających wykształcenie wyższe odnotowano w gminach: Katowice (32,3%), Jaworze (31,6%) i Gliwice (29,4%), natomiast najniższy w gminach: Ujszoły (12,2%), Istebna (12,8%) oraz Ciasna (12,9%). Największy udział ludności z wykształceniem średnim (łącznie z policealnym) wystąpił w gminach Żarnowiec (42,9%), Poręba (41,8%) oraz Włodowice (41,1%), natomiast najmniejszy w gminach Istebna (27,0%), Rudnik (27,3%) i Lubomia (27,9%). Największy udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym odnotowano w gminach: Jejkowice (36,7%), Lubomia i Krzanowice (po 36,5%), Istebna (36,2%) oraz Kornowac (35,6%), natomiast najmniejszy w gminie Psary (17,3%), Katowicach (17,9%) oraz w Częstochowie i Gliwicach (po 18,4%).

Rozdział 4. Osoby z niepełnosprawnościami

Chapter 4. Disabled persons

Według danych NSP 2021 liczba osób z niepełnosprawnościami wyniosła 612 081 i stanowiła 13,9% ogółu ludności województwa śląskiego. W porównaniu z NSP 2011 liczba osób z niepełnosprawnościami zwiększyła się o 59 943 osoby, tj. o 10,9%. Osoby posiadające prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność (niepełnosprawni prawnie) w 2021 r., których liczba wyniosła 376 497 osób, stanowiły 61,5% ogólnej zbiorowości niepełnosprawnych. W porównaniu z NSP 2011 nastąpił wzrost liczebności tej grupy osób niepełnosprawnych o 9,2%. Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie tzn. nie posiadające prawnego orzeczenia stwierdzającego niepełnosprawność, natomiast deklarujące odczuwalne ograniczenie sprawności stanowiły 38,5% wszystkich niepełnosprawnych. Liczba tych osób wzrosła w porównaniu z NSP 2011 o 28 189, tj. o 13,6%. Kobiety przeważały zarówno wśród niepełnosprawnych prawnie (51,3%), jak i biologicznie (61,0%).

Osoby niepełnosprawne (z niepełnosprawnościami) to takie osoby, które posiadają odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoby, które takiego orzeczenia nie posiadają, lecz ich sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wykonywanie codziennych czynności, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych.

Przez czynności codzienne (podstawowe) dla danego wieku należy rozumieć:

- dla niemowląt – prawidłową reakcję na bodźce zewnętrzne (płacz, uśmiech, właściwe gesty i odruchy);
- dla dzieci w wieku przedszkolnym – zdolność brania udziału w grach i zabawach w grupie rówieśników;
- dla dzieci w wieku szkolnym – uczęszczanie do szkoły oraz uczestnictwo we wszystkich rodzajach obowiązkowych zajęć;
- dla osób w wieku aktywności zawodowej – pracę zawodową, naukę lub prowadzenie gospodarstwa domowego;
- dla osób w wieku starszym – podstawową samoobsługę przy czynnościach higienicznych, zakupach, przyrządzaniu posiłków itp.

Informacje o osobach niepełnosprawnych, zgodnie z przepisami ustawy o NSP, pozyskiwane były na zasadzie dobrowolności.

W miastach w 2021 r. mieszkało 482 250 osób niepełnosprawnych, które stanowiły 14,4% ogółu ludności tam mieszkającej. W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu zbiorowość ta zwiększyła się o 7,2%. Wśród ogółu niepełnosprawnych mieszkańców miast przeważały kobiety, które stanowiły 55,5% (wobec 44,5% mężczyzn) i w porównaniu z 2011 r. proporcje według płci nieznacznie się zmieniły (kobiety 53,9%, mężczyźni 46,1%).

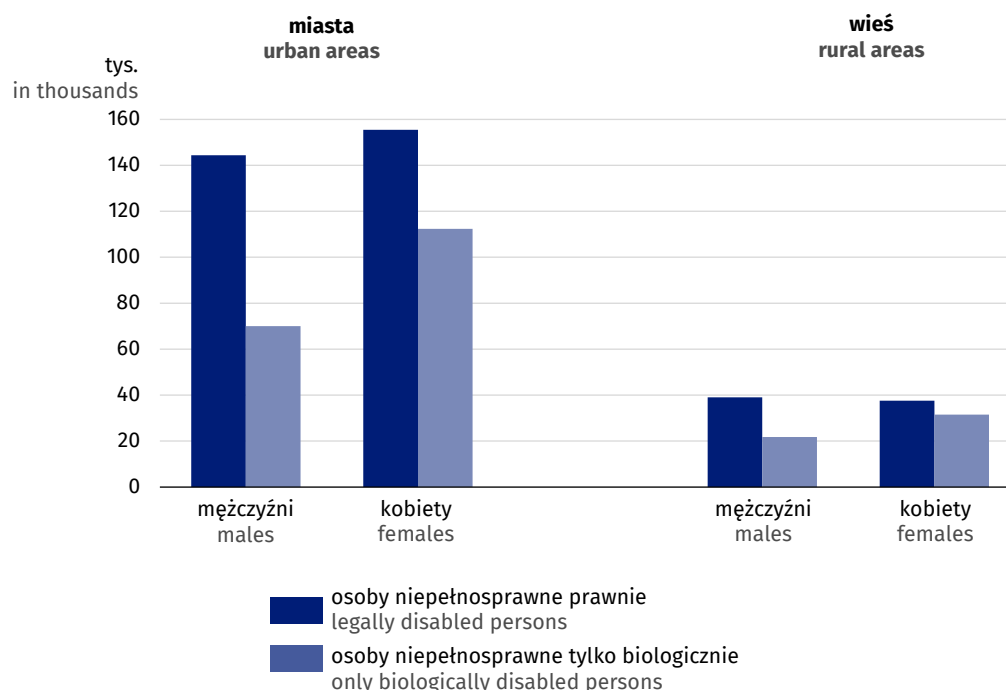
Liczba osób z orzeczoną niepełnosprawnością w miastach wyniosła 299 903, co stanowiło 62,2% ogółu niepełnosprawnych tam zamieszkałych i w porównaniu z 2011 r. ich liczba zwiększyła się o 5,0%. Natomiast bardziej dynamiczny wzrost obserwuje się w grupie niepełnosprawnych tylko biologicznie – o 10,9% (z 164 415 do 182 347 w 2021 r.).

W okresie od 2011 r. większy wzrost (o 27,1%) liczby osób z niepełnosprawnościami wystąpił na wsi niż w miastach (wzrost z 102 186 do 129 831). Analogicznie jak wśród ludności miejskiej, tak i na wsi w 2021 r. dominowały kobiety (53,2%) i w porównaniu z 2011 r. ich udział wzrósł o 1,3 p. proc.

Uwzględniając kategorie niepełnosprawności również na wsi – w porównaniu z 2011 r. – obserwowany jest wzrost o 29,4% liczby osób niepełnosprawnych prawnie, których liczba wynosiła 76 594 i stanowili oni 59,0% wśród ogółu osób z niepełnosprawnościami. Natomiast liczba mieszkańców wsi niepełnosprawnych tylko biologicznie wzrosła z 42 980 do 53 237, tj. o 23,9%

Wykres 9. Osoby niepełnosprawne według płci, miejsca zamieszkania oraz kategorii niepełnosprawności w 2021 r.

Chart 9. Disabled persons by sex, place of residence and category of disability in 2021

4.1. Osoby niepełnosprawne według stopnia niepełnosprawności oraz posiadanych ograniczeń sprawności

4.1. Disabled persons by disability degree and activity limitations

Stopień niepełnosprawności (znaczny, umiarkowany, lekki) ustalany jest wyłącznie dla osób w wieku 16 lat i więcej. Natomiast dla osób do 16 roku życia ustalany jest jedynie fakt posiadania prawnego orzeczenia o niepełnosprawności.

W 2021 r. wśród 376 497 niepełnosprawnych prawnie, osoby w wieku 16 lat i więcej stanowiły 92,3% i w porównaniu z 2011 r. ich udział zmniejszył się o 3,4 p. proc. Kobiety posiadające prawne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności stanowiły 94,3% ogółu kobiet niepełnosprawnych prawnie, a mężczyźni 90,2%. W 2011 r. udziały dla kobiet i mężczyzn wynosiły odpowiednio: 96,4% oraz 95,1%.

Tablica 10. Osoby z niepełnosprawnościami według miejsca zamieszkania, płci i kategorii niepełnosprawności w 2021 r.

Table 10. Disabled persons by place of residence, sex and category of disability in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Miasta Urban area			Wieś Rural area		
		razem total	mężczy- żni males	kobiety females	razem total	mężczy- żni males	kobiety females
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers						
Ogółem Total	612 081	482 250	214 428	267 822	129 831	607 96	690 35
Osoby niepełnosprawne prawnie Legally disabled persons	376 497	299 903	144 424	155 479	765 94	390 37	375 57
w wieku 16 lat i więcej o stopniu niepełnosprawności aged 16 years and more with disability degree	347 645	277 356	130 402	146 954	70 289	35 158	35 131
znacznym considerable	105 980	82 823	37 061	45 762	23 157	10 796	12 361
umiarkowanym moderate	151 055	122 313	58 313	64 000	28 742	14 617	14 125
lekkim minor	90 610	72 220	35 028	37 192	18 390	9 745	8 645
w wieku 15 lat z orzeczeniem o niepełnosprawności ^a aged 15 years with disability certificate ^a	28 852	22 547	14 022	8 525	6 305	3 879	2 426
Osoby niepełnosprawne prawnie według ograniczeń sprawności Legally disabled persons by activity limitation	376 497	299 903	144 424	155 479	76 594	39 037	37 557
odczuwający ograniczenia sprawności perceiving activity limitations	216 132	169 675	80 727	88 948	46 457	23 525	22 932
całkowite totally	26 246	19 480	9 333	10 147	6 766	3 254	3 512
poważne severely	58 965	46 435	21 863	24 572	12 530	6 290	6 240
umiarkowane moderately	130 921	103 760	49 531	54 229	27 161	13 981	13 180
nieodczuwający ograniczeń ^b having no limitation ^b	160 365	130 228	63 697	66 531	30 137	15 512	14 625
Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie odczuwające ograniczenie sprawności Disabled persons only biologically perceiving activity limitations	235 584	182 347	70 004	112 343	53 237	21 759	31 478
całkowite totally	7 082	5 132	1 683	3 449	1 950	638	1 312
poważne severely	38 495	29 312	11 154	18 158	9 183	3 704	5 479
umiarkowane moderately	190 007	147 903	57 167	90 736	42 104	17 417	24 687

a łącznie z osobami w wieku od 16 lat do 17 lat i 6 m-cy, których orzeczenia o niepełnosprawności zostały wydłużone z mocy prawa ze względu na stan epidemii lub zagrożenia epidemicznego wirusem SARS-CoV-2 w 2021 r. b Osoby niepełnosprawne tylko prawnie.

a Including persons aged 16 to 17 years and 6 months whose disability certificates have been extended by law due to the state of epidemic or epidemic threat of the SARS-CoV-2 virus in 2021 r. b Only legally disabled persons.

W porównaniu z 2011 r. wzrósł natomiast udział osób w wieku 0–15¹ lat posiadających prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność (z 4,3% do 7,7%). Przy czym obserwowany jest większy wzrost udziału chłopców posiadających orzeczenie o niepełnosprawności o 4,9 p. proc., których udział w 2021 r. wyniósł 9,8%, natomiast udział dziewczynek wyniósł 5,7% (wzrost o 2,1 p. proc.). W miastach chłopcy posiadający orzeczenie o niepełnosprawności stanowili 48,6% wśród niepełnosprawnych prawnie poniżej 16-tego roku życia, a dziewczynki 29,5%. Na wsi udziały dla najmłodszych niepełnosprawnych wynosiły odpowiednio: chłopcy 13,4%, dziewczynki 8,4%.

Wyniki spisu 2021 r. pokazały, że niezależnie od płci – zarówno w miastach, jak i na wsi – wśród niepełnosprawnych prawnie powyżej 16 lat – najwięcej było osób posiadających umiarkowany stopień niepełnosprawności. W miastach udział osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności wynosił 44,1%, dla mężczyzn 44,7%, a dla kobiet 43,6%, natomiast na wsi wynosił 40,9% odpowiednio: dla mężczyzn 41,6%, a dla kobiet 40,2%. Na kolejnym miejscu znalazły się osoby niepełnosprawne posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności. W miastach udział mężczyzn wynosił 28,4%, kobiet 31,1%. Warto zauważyć, że na wsi udział osób niepełnosprawnych o znacznym stopniu niepełnosprawności był wyższy niż w miastach i wynosił 35,2% dla kobiet i 30,7% dla mężczyzn. Zarówno w miastach jak i na wsi przeszło co czwarta osoba niepełnosprawna miała orzeczony lekki stopień niepełnosprawności.

Niezależnie od posiadanego stopnia niepełnosprawności, każda z osób niepełnosprawnych prawnie oceniała występujące ograniczenia (lub ich brak). Przy czym dotyczyło to stanów długotrwałych, tj. takich, które trwały lub przewidywano, że będą trwały 6 miesięcy lub dłużej. Większość niepełnosprawnych prawnie (57,4%) deklarowała posiadanie ograniczeń utrudniających codzienne funkcjonowanie czyli byli zarazem niepełnosprawnymi biologicznie. Wśród nich (bez względu na posiadany stopień niepełnosprawności) 7,0% deklarowało całkowite ograniczenie sprawności, 15,7% poważne, natomiast (34,8%) umiarkowane ograniczenie. Pozostali zaś (42,6%) to osoby niepełnosprawne wyłącznie prawnie, które nie wskazały jakichkolwiek ograniczeń w funkcjonowaniu lub ich ograniczenia były krótkotrwałe. Niepełnosprawni mieszkańcy miast najczęściej odczuwali je w sposób umiarkowany (34,6%). Całkowite ograniczenie deklarowało 6,5%, a poważne 15,5%. Niepełnosprawni nieodczuwający ograniczeń stanowili 43,4%.

Niepełnosprawni prawnie mieszkańcy wsi nieco częściej niż mieszkańcy miast deklarowali całkowite (8,8%) lub poważne ograniczenie sprawności (16,4%). Udział osób niepełnosprawnych deklarujących umiarkowane ograniczenie sprawności na wsi wyniósł 35,5%, a nieodczuwających ograniczeń 39,3%.

Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie znacznie rzadziej deklarowały całkowite ograniczenie sprawności (3,0%) niż osoby posiadające prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność, nieco częściej poważne – 16,3%, natomiast ograniczenie sprawności w stopniu umiarkowanym aż 80,7%.

¹ Ze względu na stan epidemii/zagrożenia epidemicznego wirusem SARS-CoV-2 w 2021 r., w kategorii osób 0–15 lat zostały ujęte również osoby w wieku od 16 lat do 17 lat i 6 m-cy, dla których wskazano, że orzeczenia o niepełnosprawności zostały wydłużone z mocy prawa.

4.2. Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku

4.2. Disabled persons by economic age groups

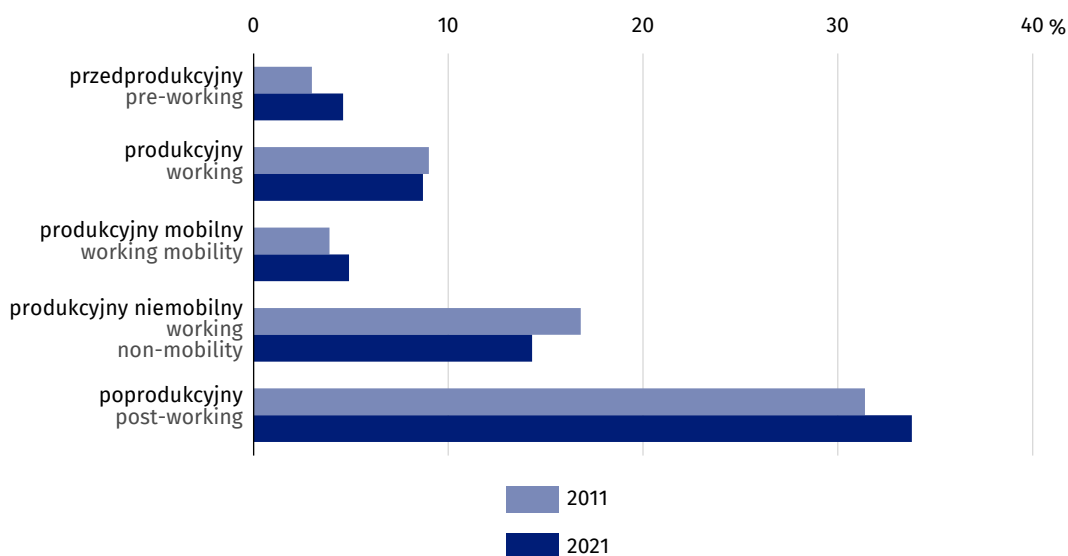
Częstość występowania problemów związanych z ograniczeniami w wykonywaniu zwykłych czynności rośnie wraz z wiekiem, dlatego ważne jest scharakteryzowanie osób niepełnosprawnych według wieku.

Wśród niepełnosprawnych według ekonomicznych grup wieku najliczniejszą tworzyły osoby w wieku poprodukcyjnym (57,5%). Populacja ta liczyła 352 039 osób i w porównaniu z 2011 r. zwiększyła się o 36,6%. W dalszej kolejności były osoby w wieku produkcyjnym 224 601, a ich liczba zmniejszyła się o 17,1%.

Ludność z niepełnosprawnościami w wieku przedprodukcyjnym liczyła 35 441 osób, a w okresie od poprzedniego spisu odnotowano jej wzrost o 50,1%.

Wykres 10. Udział osób z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie ludności danej grupy wieku

Chart 10. Share of persons with disabilities among the total population in a given age group

4.3 Osoby niepełnosprawne według grup schorzeń

4.3. Disabled persons by groups of medical conditions

Informacje o grupach schorzeń powodujących ograniczenia związane z codziennym funkcjonowaniem pozwalają przedstawić szerszą charakterystykę zbiorowości osób niepełnosprawnych biologicznie. Należy podkreślić, że w badaniu spisowym w 2021 r. informacje dotyczące odczuwania ograniczeń w codziennych obowiązkach oraz grup schorzeń je powodujących były pytaniami dobrowolnymi (subiektywna ocena respondenta), a respondent wskazywał maksymalnie trzy najważniejsze schorzenia. W przypadku posiadania więcej niż jednego schorzenia powodującego ograniczenia sprawności, należało zaznaczyć schorzenie główne, które najbardziej utrudnia codzienne życie. Wyodrębniono następujące grupy schorzeń: narządu ruchu, narządu wzroku, narządu słuchu, układu krążenia, neurologiczne oraz inne.

Według wyników spisu powszechnego w 2021 r., wśród ogółu osób z niepełnosprawnościami (612 081) zdecydowana większość, bo 451 716 (tj. 73,8%) deklarowała niepełnosprawność biologiczną. Wśród tej zbiorowości były zarówno osoby posiadające prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność, jak również osoby, które takiego dokumentu nie posiadały, ale deklarowały posiadanie ograniczeń w wykonywaniu codziennych czynności. Zbiorowość osób niepełnosprawnych prawnie, które nie deklarowały jakichkolwiek ograniczeń sprawności według wyników NSP 2021 liczyła 160 365 osób.

Wśród osób niepełnosprawnych, które odczuwały ograniczenia sprawności największą grupę stanowiły osoby u których wystąpiło jedno schorzenie 264 396 (tj. 58,5%). Dwa schorzenia wskazało 82 621 (tj. 18,3%), a trzy 61 504 (tj. 13,6%). Ponad 43 tys. osób odmówiło udzielenia odpowiedzi o występujących u nich schorzeniach lub nie ustalono u nich rodzaju schorzenia.

Rozpatrując płeć osób niepełnosprawnych biologicznie zauważa się, że 61,8% mężczyzn stwierdziło, że występowała u nich jedna choroba będącą przyczyną ograniczeń, 17,9% miało dwa schorzenia, 12,1% trzy, natomiast 8,2% nie udzieliło informacji w tym zakresie. Kobiety, nieco rzadziej niż mężczyźni deklarowały posiadanie tylko jednego schorzenia 56,0%, dwa schorzenia – 18,6%, a 14,8% trzy schorzenia będące przyczyną ograniczeń sprawności. Kobiety częściej niż mężczyźni, odmawiały udzielenia odpowiedzi (10,6%). W grupie 451 716 osób niepełnosprawnych biologicznie 37,8% uznało za główną przyczynę swoich ograniczeń sprawności uszkodzenia i choroby narządu ruchu. Kobiety (nieco ponad 40%) częściej niż mężczyźni (34,0%) wskazywały tę grupę schorzeń jako główną. Choroby neurologiczne i choroby układu krążenia jako główne schorzenie powodujące ograniczenia sprawności wskazało 26,0% niepełnosprawnych, przy czym nieco częściej tego typu schorzenia wskazywali mężczyźni niż kobiety.

Uszkodzenia i choroby narządu wzroku (4,3%) i słuchu (2,9%) były w kategorii przyczyn najrzadziej wybieranych wśród osób niepełnosprawnych biologicznie. Natomiast 15,7% osób wskazało, że główne schorzenie powodujące ograniczenia w ich funkcjonowaniu należy do grupy – inne osobno nie wymienione. Należy podkreślić, że dla 13,3% osób niepełnosprawnych biologicznie nie udało się określić głównego schorzenia utrudniającego codzienne funkcjonowanie. Odsetek braków informacji wśród ogółu niepełnosprawnych mężczyzn wynosił 11,9%, natomiast wśród kobiet był nieco wyższy – 14,5%. Wśród osób z niepełnosprawnościami, najwięcej deklarowało umiarkowane ograniczenie niepełnosprawności (71,0%), poważne 21,6%, a całkowite 7,4%. Aż u 46,0% kobiet przy poważnym ograniczeniu sprawności występowały schorzenia narządu ruchu, u mężczyzn 36,1%. Przy umiarkowanym stopniu ograniczeń sprawności kobiety najczęściej wymieniały schorzenia narządu ruchu (39,4%), mężczyźni (33,6%). Najwięcej kobiet odczuwających całkowite ograniczenie sprawności wskazywało schorzenia narządu ruchu 37,4%, mężczyźni natomiast schorzenia neurologiczne 32,8%.

4.4. Zróżnicowanie regionalne występowania niepełnosprawności

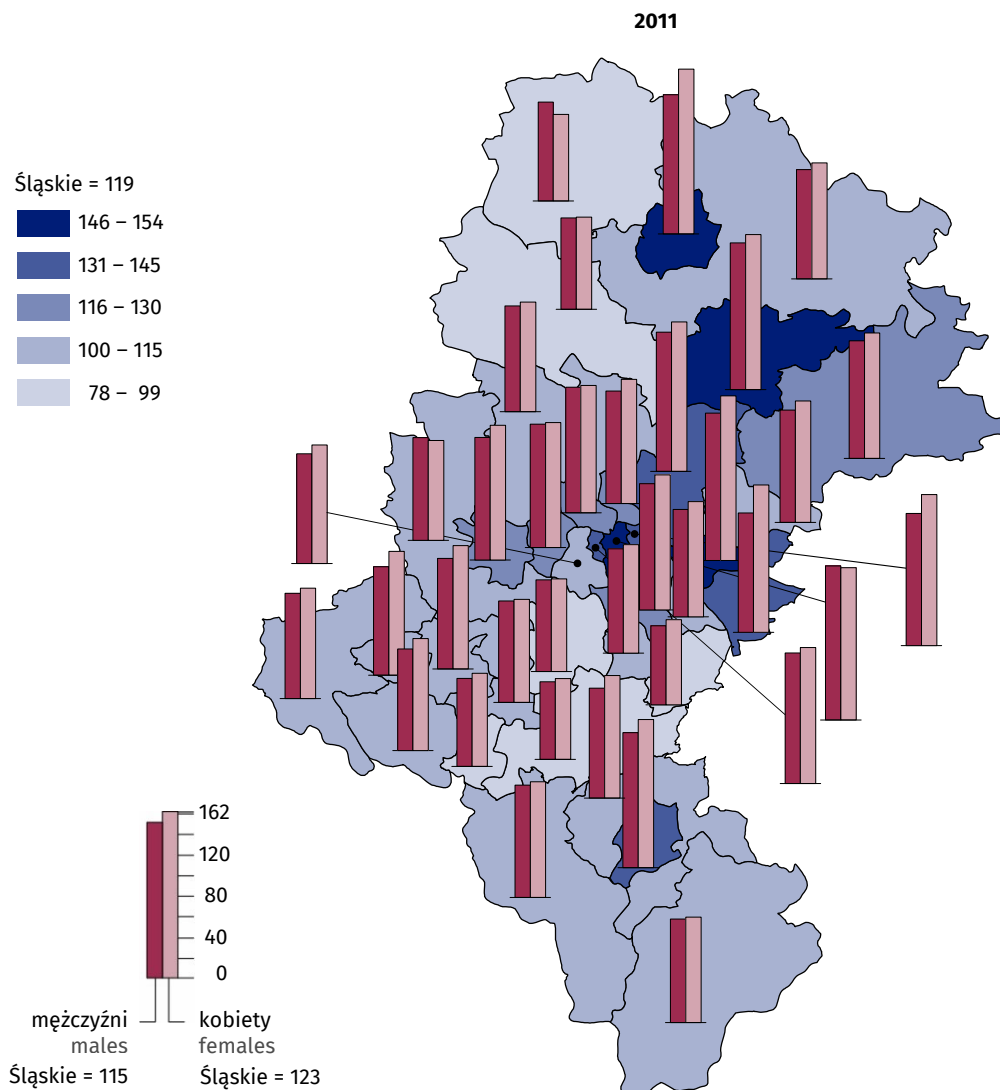
4.4. Regional diversity of disability prevalence

W 2021 r. liczba osób z niepełnosprawnościami na 1000 ludności w województwie śląskim wyniosła 139 i była niższa niż w kraju (143). Wskaźnik ten był wyższy dla kobiet niż dla mężczyzn (148 wobec 130). Wzrosła częstość występowania tego zjawiska w porównaniu z 2011 r., gdzie wskaźnik dla kobiet wyniósł 123, a dla mężczyzn 115.

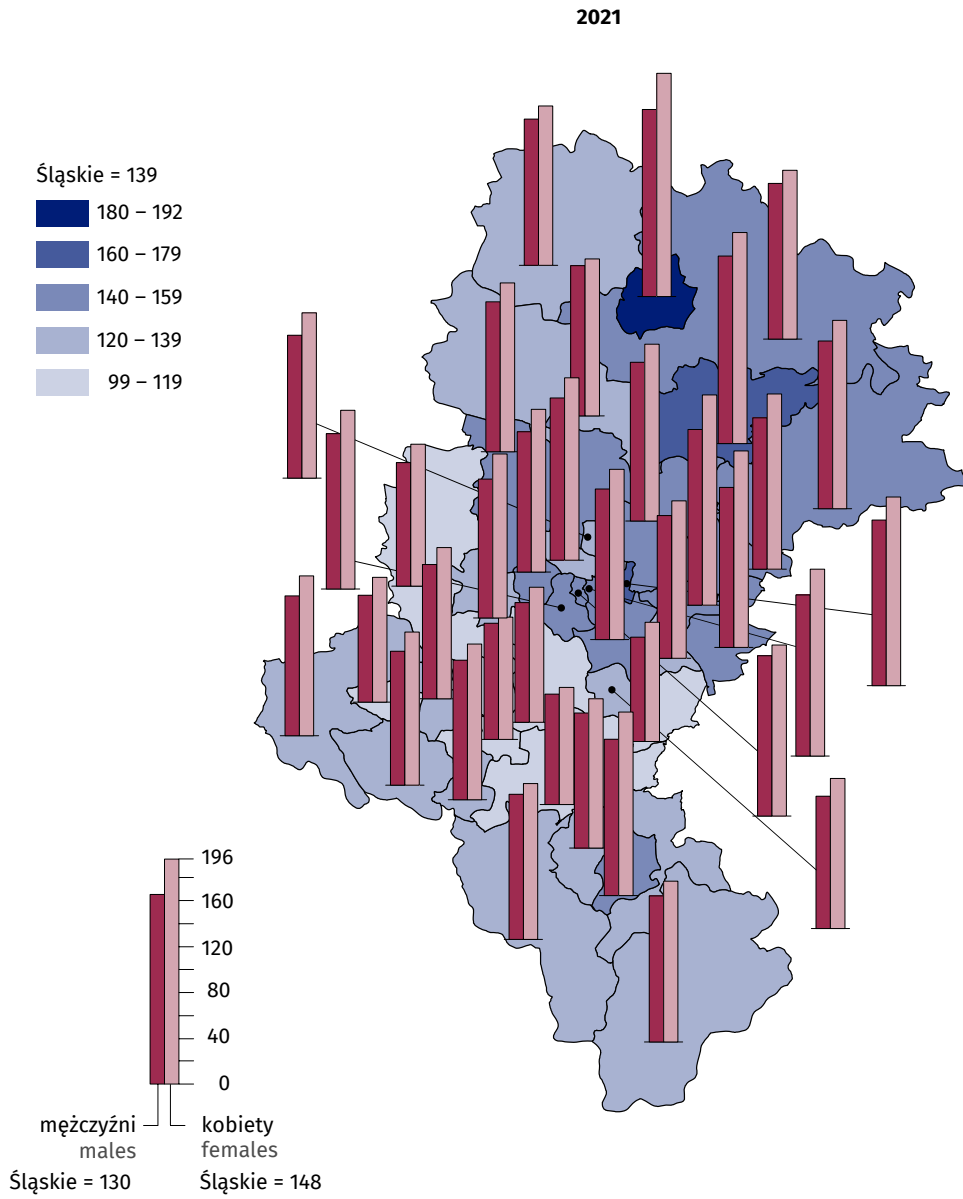
Prowadząc analizę częstości niepełnosprawności pod względem miejsca zamieszkania największy wskaźnik odnotowano w Częstochowie (182), następnie w powiecie myszkowskim (176), Siemianowicach Śląskich (171) oraz Jaworznie i powiecie zawierciańskim (po 157).

Najmniej osób z niepełnosprawnością na 1000 ludności występowało w powiecie bieruńsko-lędzińskim (99), następnie w powiecie pszczyńskim (100) i rybnickim (102). Więcej osób niepełnosprawnych mieszkało w miastach 144 wobec 124 na wsi (w kraju odpowiednio 148 i 137). W 2011 r. wskaźnik ten był niższy i wyniósł odpowiednio 125 i 99.

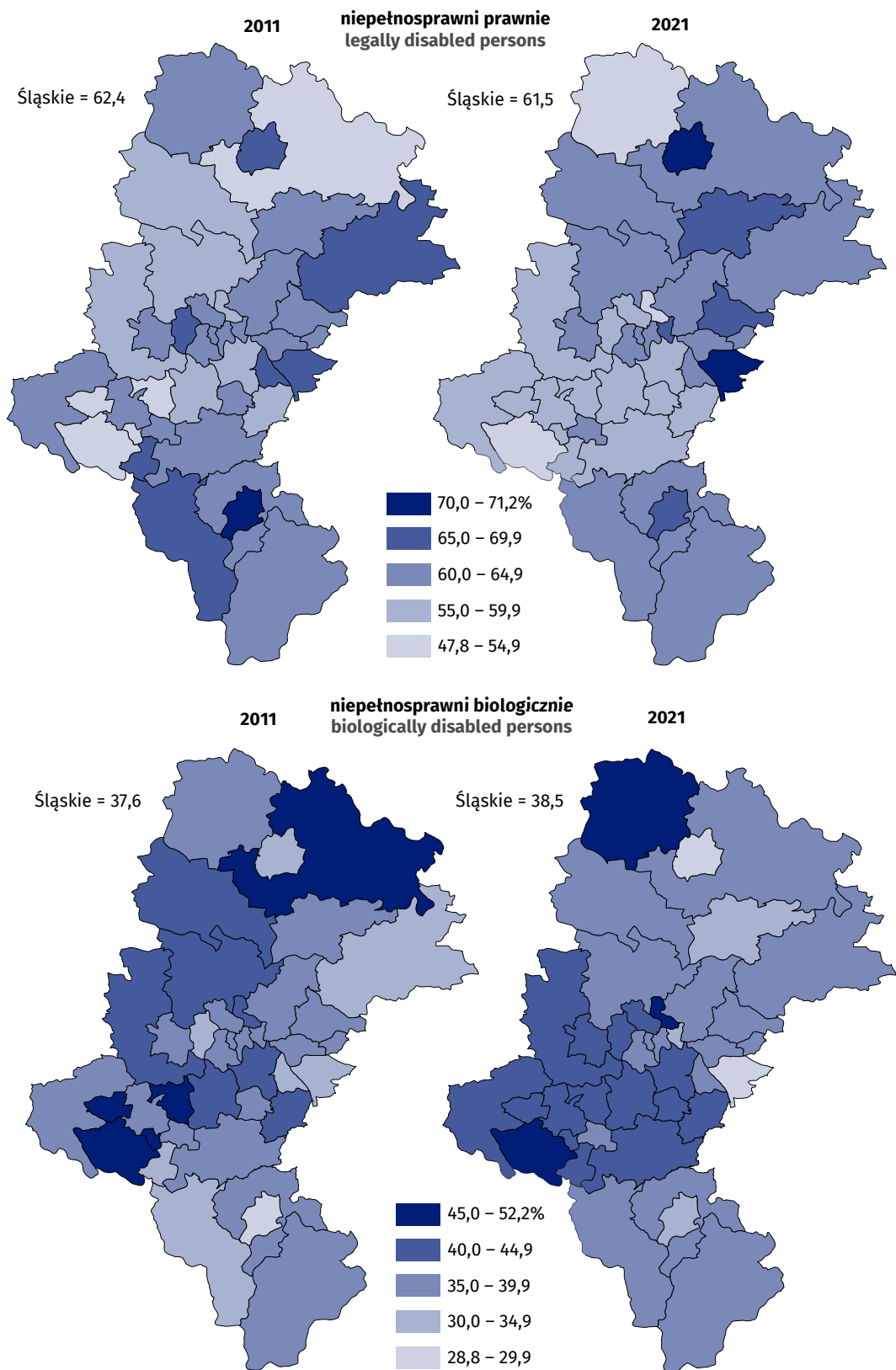
Mapa 13. Osoby z niepełnosprawnościami na 1000 ludności
Map 13. People with disabilities per 1,000 population

Mapa 13. Osoby z niepełnosprawnościami na 1000 ludności (dok.)
 Map 13. People with disabilities per 1,000 population (cont.)

Mapa 14. Osoby niepełnosprawne według kategorii niepełnosprawności
 Map 14. Disabled persons by category of disability

4.5. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego

4.5. Disabled persons aged 15 and more by marital status

W 2021 r. liczba osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej, dla której ustalany jest stan cywilny, wynosiła 582 361 – mężczyźni liczyli 256 852, a kobiety 325 509. Analizując strukturę osób niepełnosprawnych według stanu cywilnego obserwuje się, iż przeszło połowę, tj. 50,4% (w kraju 51,0%) – stanowiły osoby żonate/zamężne.

Wdowy i wdowcy stanowili 23,3% (w kraju 22,5%), kawalerowie/panny 16,4% (w kraju 16,8%), osoby rozwiedzione 9,8% (w kraju 9,4%).

Wśród osób niepełnosprawnych widoczne jest również zróżnicowanie w stanie cywilnym mężczyzn i kobiet. Wśród ogółu niepełnosprawnych mężczyzn 21,9% stanowili kawalerowie, panny zaś 12,0%. Zdecydowanie wyższy odsetek był żonatych mężczyzn (59,5%) w porównaniu z zamężnymi kobietami (43,2%), co wynika z wyższej umieralności mężczyzn powodującej owdowienia kobiet. Odsetek wdów wyniósł aż 34,4% wobec 9,2% wdowców. Rozwiedzione kobiety stanowiły 10,2%, natomiast mężczyźni o 1,0 p. proc. mniej.

4.6. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia

4.6. Disabled persons aged 15 and more by educational level

W spisie ludności 2021 r. wszystkim osobom w wieku 13 lat i więcej ustalony został najwyższy ukończony poziom wykształcenia, niezależnie czy był on uzyskany w szkole dziennej, wieczorowej lub w systemie zaocznym. Jednak dla opracowania charakterystyk osób niepełnosprawnych według innych cech przyjęto prezentowanie danych o poziomie wykształcenia dla ludności w wieku 15 lat i więcej.

W 2021 r. wśród 582 361 osób z niepełnosprawnościami w wieku 15 lat i więcej najwięcej było osób o wykształceniu średnim (łącznie z policealnym) – 188 923, co stanowiło 32,4% udziału w strukturze poziomu wykształcenia tej zbiorowości osób. Częściej szkoły średnie kończyły kobiety, a ich udział wynosił 34,5% wśród ogółu niepełnosprawnych kobiet, natomiast udział mężczyzn o tym poziomie wykształcenia był nieco niższy i wynosił 29,9% wśród ogółu niepełnosprawnych mężczyzn. Znaczące miejsce w strukturze osób niepełnosprawnych według poziomu wykształcenia zajmuje wykształcenie zasadnicze zawodowe/branżowe. Liczba niepełnosprawnych o tym poziomie wykształcenia wyniosła 186 721, co stanowiło 32,1% udziału. Ten poziom wykształcenia zdecydowanie częściej posiadali mężczyźni (40,5%), niż kobiety (25,4%). Kolejne miejsce pod względem liczebności 123 223 (21,2%) zajmują osoby niepełnosprawne, które ukończyły gimnazjum lub szkołę podstawową. Kobiety częściej niż mężczyźni posiadały ten poziom wykształcenia (25,1% wobec 16,2% dla mężczyzn).

Nieco ponad 66 627 osób (tj. 11,4%), wśród osób niepełnosprawnych legitymowało się wykształceniem wyższym. Kobiety z wyższym wykształceniem stanowiły 12,0%, natomiast mężczyzn było nieznacznie mniej 10,7%. Najniższy (1,7%) w strukturze poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych, był udział osób, które nie ukończyły szkoły podstawowej.

4.7. Osoby niepełnosprawne według statusu na rynku pracy

4.7. Disabled persons by labour market status

Charakteryzując populację osób niepełnosprawnych według cech demograficzno-społecznych warto również przedstawić informacje na temat ich aktywności ekonomicznej.

Wśród ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej, która według danych NSP 2021 wynosiła 3 750 805, osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej (582 361) stanowiły 15,5% ogółu populacji województwa, w tym mężczyźni 256 852, a kobiety 325 509.

Największą zbiorowość wśród niepełnosprawnych według statusu na rynku pracy stanowiły osoby bierne zawodowo 453 353, co stanowiło 77,8% populacji niepełnosprawnych (w kraju 76,4%). Zdecydowanie częściej niepełnosprawne kobiety niż mężczyźni, były bierne zawodowo, a udziały kształtowały się odpowiednio: 81,7% kobiety, 73,0% mężczyźni. W 2011 r. udział biernych zawodowo z niepełnosprawnościami był mniejszy o 3,1 p. proc., także u mężczyzn o 3,1 p. proc., natomiast większy u kobiet o 0,7 p. proc.

Kolejną najliczniejszą grupą – wśród ogółu niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej – były osoby pracujące (116 176), które stanowiły 19,9% (w kraju 21,3%). Należy zwrócić uwagę, że prawie 1/4 mężczyzn posiadających ograniczenia sprawności było osobami pracującymi (23,8%). W przypadku niepełnosprawnych kobiet, tylko co 6 była osobą pracującą (16,9%). W 2011 r. pracujących osób z niepełnosprawnościami było mniej o 5,1 p. proc., mężczyzn o 5,2 p. proc, kobiet o 5,4 p. proc. Osoby bezrobotne stanowiły niewielki (1,1%) udział wśród osób z niepełnosprawnościami, u mężczyzn ten udział wyniósł (1,4%), a u kobiet (0,9%). W kraju odpowiednio: 1,2%, 1,6% i 0,9%. W 2011 r. udział bezrobotnych z niepełnosprawnościami był znacznie wyższy i wyniósł odpowiednio: 4,3%, 5,3% i 3,5%.

Rozdział 5. Charakterystyka narodowo-etniczna ludności

Chapter 5. National-ethnic identity characteristics

5.1. Struktura narodowo-etniczna ludności

5.1. National-ethnic structure of the population

Narodowość, przynależność narodowa lub etniczna – jest deklaratywną, opartą na subiektywnym odczuciu, indywidualną cechą każdego człowieka, wyrażającą jego emocjonalny, kulturowy lub wynikający z pochodzenia związek z określonym narodem lub wspólnotą etniczną. Narodowości (odczuwanej przynależności narodowo-etnicznej) nie należy mylić z przynależnością państwową – czyli obywatelstwem. W spisie ludności i mieszkań 2021 umożliwiono mieszkańcom Polski wyrażenie złożonych tożsamości narodowo-etnicznych poprzez zadanie dwóch pytań o przynależność narodowo-etniczną.

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 był drugim w historii polskich spisów powszechnych, w którym umożliwiono mieszkańcom Polski wyrażenie złożonych tożsamości narodowo-etnicznych poprzez zadanie osobom spisywanym dwóch pytań o przynależność narodowo-etniczną. Elastyczna formuła pytania o przynależność narodowo-etniczną – umożliwiająca zadeklarowanie przynależności do jednej lub dwóch kategorii etnicznych, poprzez zaznaczenie odpowiedniej odpowiedzi pod pytaniem lub wybór pozycji z obszernego słownika etnonimów, albo poprzez swobodny otwarty zapis deklaracji narodowo-etnicznej w polu tekstowym – przyczyniła się do uzyskania wielu (około 250 w skali kraju) różnorodnych rodzajów identyfikacji. Były to zarówno deklaracje przynależności do grup narodowych i etnicznych, jak i etno-regionalnych, regionalnych, a nawet lokalnych.

Na podstawie wyników uzyskanych w NSP 2021 można stwierdzić, że wśród mieszkańców województwa śląskiego dominuje ludność deklarująca (w pierwszym lub drugim pytaniu) polską tożsamość narodową – 4 204 536 osób, co stanowi 95,5% ogółu ludności.

Wyniki ostatniego spisu wskazują na utrzymywanie się poczucia odrębności etnicznej społeczności regionalnych w Polsce, chociaż w większości przypadków wiąże się to z jednoczesnym odczuwaniem polskiej tożsamości narodowej. Do najliczniejszych innych niż polskie identyfikacji narodowo-etnicznych należy bowiem zaliczyć deklaracje śląskie, kaszubskie i niemieckie. W sumie w kraju odnotowano – jako odpowiedź na pierwsze lub drugie pytanie o przynależność narodowo-etniczną – 596 224 deklaracje śląskie, przy czym 86,7%, tj. 517 100 deklaracji wyrazili mieszkańcy województwa śląskiego (o 28,4% mniej niż w 2011 r.), a 10,1%, tj. 60 049 mieszkańcy województwa opolskiego. Natomiast wśród mieszkańców województwa śląskiego przynależność do śląskiej grupy narodowo-etnicznej zadeklarowało 11,7% ogółu populacji.

Tablica 11. Ludność według rodzaju i kolejności identyfikacji narodowo-etnicznych w 2021 r.
 Table 11. Population by kind and order of the national-ethnic identities in 2021

Wyszczególnienie Specification	Identyfikacja narodowo-etniczna (wyrażona w pierwszej lub drugiej deklaracji) ^a National-ethnic identification (answers to the first or second question) ^a	Polska = 100 Poland = 100
Ogółem Total	4 402 950	11,6
Polska Polish	4 204 536	11,2
Inna niż polska Other than Polish	576 039	41,0
w tym of which		
śląska	517 100	86,7
niemiecka German	27 923	19,4
angielska English	5 533	10,2
ukraińska Ukrainian	4 810	5,8
Nieustalona Unknown	1 512	13,6

a Kolumna zawiera odpowiedzi z dwóch pytań – dane nie sumują się.
 a The column contains the answers from two question – the data do not add up.

Deklarację poczucia przynależności do innych niż polska grup narodowo-etnicznych w województwie śląskim złożyło w 2021 r. łącznie 576 039 osób, tj. o 24,6% mniej niż w 2011 r., w tym najliczniej oprócz deklaracji śląskiej reprezentowane były narodowości: niemiecka, angielska oraz ukraińska. Identyfikację niemiecką w 2021 r. wyrażoną w pierwszej lub drugiej deklaracji wskazały w sumie 27 923 osoby, tj. 0,6% populacji województwa (o 20,6% mniej niż w NSP 2011), angielską 5 533 osoby, tj. 0,1% ludności (ponad 4,5-krotny wzrost), natomiast ukraińską 4 810 osób, tj. 0,1% ludności (prawie 3-krotny wzrost). Wśród innych deklaracji, które złożyło co najmniej 1 000 mieszkańców województwa należą identyfikacje: białoruska (2 025), włoska (1 943), amerykańska (1 730), romska (1 724), żydowska (1 611), czeska (1 503), rosyjska (1 416), holenderska (1 401), irlandzka (1 396) oraz francuska (1 115). Wyłącznie ponadnarodową identyfikację (europejską, światową itp.) zadeklarowały 594 osoby, a brak przynależności narodowo-etnicznej wskazało 156 osób.

W odniesieniu do 1 512 (0,03%) mieszkańców województwa nie ustalono żadnych danych dotyczących przynależności narodowo-etnicznej. Przypadki nieustalonych danych dotyczą w podobnym zakresie wszystkich pytań z dziedziny narodowości, języka i wyznania, i wynikają głównie z faktu niewzięcia udziału w badaniu spisowym, np. z powodu przebywania za granicą lub innych przyczyn. Wynikały również z sytuacji osób przebywających czasowo za granicą, a spisowanych przez ich domowników w Polsce, którzy mieli możliwość uniknięcia odpowiedzi na niektóre pytania dotyczące nieobecnych. Ponadto pewna część nieustalonych danych dotyczy osób przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania, w odniesieniu do których z założenia nie zadawano wielu pytań spisowych, ograniczając się jedynie do ustalania kilku podstawowych informacji.

Język używany w domu – dotyczy języka używanego na co dzień w domu i odnosi się do języka mówionego lub migowego, który używany jest w kontaktach rodzinnych.

W spisie ludności w 2021 r., podobnie jak w dwóch poprzednich spisach, obok pytania o przynależność narodowo-etniczną zadawano pytanie o język używany w kontaktach domowych, które dawało respondentom możliwość wymienienia dwóch języków niepolskich, niezależnie od tego, czy były one używane z językiem polskim, czy też nie. W sumie w skali kraju odnotowano w spisie około 350 rodzajów określeń języka.

Tablica 12. Ludność według języka używanego w domu w 2021 r.
Table 12. Population by language used at home in 2021

Wyszczególnienie Specification	Język używany w domu ^a Language used at home ^a	Polska = 100 Poland = 100
Ogółem Total	4 402 950	11,6
Polski Polish	4 351 438	11,5
Inny niż polski Other than Polish	492 024	28,2
w tym of which		
śląski	376 369	80,6
angielski English	75 229	10,2
niemiecki German	32 024	14,8
rosyjski Russian	3 871	6,1
włoski Italian	3 700	9,6
ukraiński Ukrainian	3 172	5,8
francuski French	3 103	7,4
Nieustalony Unknown	2 753	8,5

a Respondenci mieli możliwość wskazania więcej niż jednego języka – dane nie sumują się.

a Respondents were able to indicate more than one language – the data do not add up.

Na podstawie wyników badania spisowego można stwierdzić, że w zdecydowanej większości ludność województwa śląskiego posługuje się w kontaktach domowych językiem polskim. Używanie tego języka zadeklarowało bowiem w sumie 4 351 438 osób, co stanowi 98,8% ogółu ludności, tj. o 2,6% mniej niż podczas NSP 2011. Osoby posługujące się w kontaktach rodzinnych językiem innym niż polski stanowiły zbiorowość liczącą 492 024 (o 10,9% więcej niż w poprzednim spisie), tj. 11,2% mieszkańców województwa, przy czym w Polsce udział ten był prawie 2,5-krotnie mniejszy i wyniósł 4,6%.

Według danych spisowych językami niepolskimi, którymi ludność województwa najczęściej posługuje się w kontaktach domowych są: śląski – 376 369 (o 8,5% mniej niż w 2011 r.), angielski – 75 229 (prawie 7-krotnie więcej) oraz niemiecki – 32 024 (o 53,0% więcej). Wśród innych języków używanych w kontaktach domowych, które zadeklarowało co najmniej 1000 mieszkańców odnotowano: rosyjski (używało go 3 871 osób), włoski (3 700), ukraiński (3 172), francuski (3 103), hiszpański (2 731), niderlandzki (2 268), czeski (1 407) oraz polski język migowy (1 186).

W przypadku 2 753 (0,1%) mieszkańców województwa nie ustalono języka używanego na co dzień w domu w kontaktach rodzinnych.

5.2. Przynależność wyznaniowa

5.2. Religious affiliation

W 2021 r. pytanie o przynależność wyznaniową znalazło się na formularzu do spisu ludności w Polsce po raz drugi w powojennej historii spisów powszechnych. Tak jak w poprzednim spisie pytanie to miało charakter dobrowolny, co znalazło odzwierciedlenie w postaci zamieszczenia odpowiednich informacji o fakultatywnym charakterze pytania w instrukcji do spisu oraz uwzględnienia przy pytaniu o wyznanie opcji pozwalającej na ominięcie pytania o treści: „nie chcę odpowiadać na to pytanie”.

Wyznanie (przynależność wyznaniowa) – jest to formalne uczestnictwo lub emocjonalny związek osoby z określonym wyznaniem religijnym (kościółem lub związkiem wyznaniowym); wyznanie jest określane na podstawie dobrowolnej deklaracji, w tym także brakiem związku z jakimkolwiek wyznaniem (bez wyznania). Pytanie o wyznanie nie odnosi się do wiary (lub niewiary) jako takiej, ani jej intensywności, lecz do odczuwanej lub formalnej przynależności (lub nieprzynależności) do wyznania.

Z możliwości – formalnie dopuszczalnej oraz przewidzianej w założeniach metodologicznych badania spisowego – odmowy udzielania odpowiedzi na pytanie o wyznanie skorzystało 21,9% respondentów, co odpowiada liczbie 964 629 mieszkańców województwa śląskiego.

Wyniki spisu wskazują, że większość społeczeństwa identyfikuje się z instytucjami wyznaniowymi: 3 143 364 mieszkańców województwa uznaje siebie za członków – wiernych, sympatyków – kościołów, związków wyznaniowych, denominacji i ruchów religijnych. Liczba ta stanowi 71,4% ogółu ludności województwa lub – jeśli odnieść ją do populacji osób, od których uzyskano odpowiedzi o przynależności wyznaniowej – 91,5% populacji osób o znanym statusie wyznaniowym. Wobec dużej skali odmów jedyną miarodajną płaszczyzną porównań wydaje się struktura deklaracji w obrębie zbiorowości osób udzielających odpowiedzi na pytanie. Na podstawie tego kryterium należy zauważyć, że w ciągu 10 lat między spisami wśród odpowiadających na pytanie udział ludności deklarującej przynależność do kościołów i związków wyznaniowych zmalał o 12,9 p. proc. (z 91,0% w 2011 r. do 78,1% w 2021 r.). Zbiorowość nie należących do żadnego wyznania liczyła 293 725 osób. Odnotowano wzrost odsetka osób bezwyznaniowych (z 2,4% w 2011 r. do 6,7% w 2021 r.), dla populacji osób o rozpoznanej sytuacji wyznaniowej wyniósł on 8,5%.

Wyniki spisu potwierdzają statystycznie dominującą pozycję Kościoła katolickiego obrządku łacińskiego. Zbiorowość zaliczających się do wiernych Kościoła Rzymskokatolickiego liczy 3 061 824 osób, co stanowi 69,5% ogółu ludności i 89,1% populacji osób o rozpoznanym statusie wyznaniowym.

Zaobserwowany w okresie między spisami globalny spadek udziału osób należących do wyznań siłą rzeczy znajduje swoje odzwierciedlenie w sytuacji statystycznej Kościoła Rzymskokatolickiego, które wyraża się mniejszym o 6,1 p. proc., w porównaniu do 2011 r. (95,2%), udziałem jego wiernych wśród ogółu osób ujawniających w badaniu spisowym swój status wyznaniowy.

Wszystkie pozostałe rodzaje identyfikacji wyznaniowych – włączając w to deklaracje wiernych innych niż łaciński obrządków Kościoła katolickiego – liczące w sumie prawie 81,5 tys. osób, mają w naszym województwie, zarówno jak i w kraju wyraźnie mniejszościowy charakter. Najliczniejsza w tej grupie społeczność wiernych Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego to według danych spisowych, zbiorowość licząca 43 374 osób, co stanowi 0,99% ludności województwa oraz 1,26% populacji o ustalonym statusie wyznaniowym. Porównując z 2011 r. liczba wiernych tego wyznania zmniejszyła się o 15,0%, natomiast ich udział wśród osób o ustalonym statusie wyznaniowym wzrósł o 0,05 p. proc.

Tablica 13. Ludność według deklarowanej przynależności do wyznania religijnego w 2021 r.
 Table 13. Population by the declaration of religious affiliation in 2021

Wyszczególnienie Specification	Przynależność do wyznania religijnego Religious affiliation	Polska = 100 Poland = 100
Ogółem Total	4 402 950	11,6
Udzielający odpowiedzi na pytanie o wyznanie Answering a question on religion	3 437 089	11,4
należący do wyznania belonging to a religion	3 143 364	11,4
Kościół katolicki - obrządek łaciński (Kościół Rzymskokatolicki) Catholic Church - Latin rite (Roman Catholic Church)	3 061 824	11,3
Kościół Prawosławny Orthodox Church	3 336	2,2
Świadkowie Jehowy Jehovah's Witnesses	17 736	16,3
Kościół Ewangelicko-Augsburski Evangelical Church of the Augsburg Confession	43 374	66,3
Kościół katolicki - obrządek bizantyjsko-ukraiński (Kościół Greckokatolicki) Catholic Church - Byzantine-Ukrainian rite (Greek Catholic Church)	1 089	3,3
Kościół Zielonoświątkowy Pentecostal Church	4 778	15,9
Kościół Starokatolicki Mariawitów Old Catholic Mariavite Church	556	4,5
inne other	10 671	13,6
nienależący do żadnego wyznania not belonging to any religion	293 725	11,2
Odmawiający odpowiedzi na pytanie o wyznanie Refusing to answer the question on religion	964 629	12,4
Nie ustalono Not established	1 232	7,7

Drugą pod względem liczebności pozycję wśród mniejszościowych społeczności wyznaniowych w województwie, utrzymują przedstawiciele wyznania Świadkowie Jehowy. Według spisu zaliczający się do grona członków i sympatyków tego wyznania tworzą zbiorowość liczącą 17 736 osób, czyli 0,40% ogółu ludności. Natomiast udział Świadców Jehowy w populacji osób, które określiły w ostatnim spisie swoją sytuację wyznaniową to 0,52%, co w porównaniu do 2011 r. oznacza spadek o 0,05 p. proc.

Kościół Zielonoświątkowy zraszający według deklaracji spisywanych 4 778 członków (0,11% ogółu ludności i 0,14% populacji o określonym statusie wyznaniowym), w stosunku do 2011 r. zmniejszył się o 2,5% liczby wiernych, natomiast wzrósł ich udział 0,02 p. proc.

Kolejnym wyznaniem co do wielkości, spośród innych niż rzymskokatolickie, jest Kościół Prawosławny liczący 3 336 wiernych, tj. więcej o 66,8% niż stan liczby wiernych sprzed 10 lat. Udział wiernych prawosławia w ogólnej zbiorowości osób określających swój status wyznaniowy wzrósł w tym okresie o 0,05 p. proc.

Kościół Greckokatolicki według danych spisu 2021 to społeczność 1 089 osób, co daje udział wynoszący 0,03% w gronie osób o określonym statusie wyznaniowym, większy o 0,02 p. proc. niż w 2011 r. Przynależność do Kościoła Starokatolickiego Mariawitów deklaruje 556 członków, tj. 0,02% udzielających odpowiedzi. W odniesieniu do 2011 r. należy odnotować tendencję wzrostową zarówno pod względem udziałów ich przedstawicieli w subpopulacji składających deklaracje wyznaniowe (+0,01 p. proc.), ale również w wymiarze bezwzględnych stanów liczebnych, gdzie można stwierdzić przyrost o 225 członków.

Tablica 14. Osoby, które udzieliły odpowiedzi na pytanie o wyznanie według przynależności do wyznania
Table 14. Persons answering the question on religion by religious affiliation

Przynależność do wyznania religijnego Religious affiliation	2011		2021	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %
Udzielający odpowiedzi na pytanie o wyznanie - ogółem Answering a question on religion - total	4 212 191	100,00	3 437 089	100,00
Należący do wyznania Belonging to a religion	4 099 401	97,32	3 143 364	91,45
w tym: of which:				
Kościół katolicki - obrządek łaciński (Kościół Rzymskokatolicki) Catholic Church - Latin rite (Roman Catholic Church)	4 007 784	95,15	3 061 824	89,08
Kościół Prawosławny Orthodox Church	2 000	0,05	3 336	0,10
Świadkowie Jehowy Jehovah's Witnesses	24 084	0,57	17 736	0,52
Kościół Ewangelicko-Augsburski Evangelical Church of the Augsburg Confession	51 009	1,21	43 374	1,26
Kościół katolicki - obrządek bizantyjsko- -ukraiński (Kościół Greckokatolicki) Catholic Church - Byzantine-Ukrainian rite (Greek Catholic Church)	519	0,01	1 089	0,03
Kościół Zielonoświątkowy Pentecostal Church	4 902	0,12	4 778	0,14
Kościół Starokatolicki Mariawitów Old Catholic Mariavite Church	331	0,01	556	0,02
Nienależący do żadnego wyznania Not belonging to any religion	112 789	2,68	293 725	8,55

Rozdział 6. Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania

Chapter 6. Population in the collective living quarters

Informacje o osobach przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania (OZZ) oraz o osobach bezdomnych w spisach gromadzone są w celu opracowania liczby ludności Polski, ale również liczby i struktury gospodarstw domowych i rodzin. Potrzeby informacyjne w tym zakresie wynikają ze zobowiązań nałożonych na statystykę przez międzynarodowe akty prawne oraz z potrzeb krajowych. Rozporządzenie UE 2017/543 z dnia 22 marca 2017 r. określające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 763/2008 w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań w zakresie specyfikacji technicznych tematów i dotyczących ich podziałów zobowiązuje kraje członkowskie do przekazania informacji o osobach przebywających w zinstytucjonalizowanym gospodarstwie domowym w zakresie dotyczącym m.in. liczby i rodzaju pomieszczeń niemieszkalnych, liczby mieszkańców takich pomieszczeń, w tym liczby osób bezdomnych, czy też informacji o osobach niemieszkających w gospodarstwie domowym.

Obiekt zbiorowego zakwaterowania (OZZ) – to zespół pomieszczeń (pokoi i innych pomieszczeń pomocniczych), zlokalizowanych w jednym lub kilku budynkach, zajętych przez jeden odrębny zakład, świadczący usługi w zakresie następujących działalności:

- nauka i praca,
- system pieczy zastępczej oraz placówki dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami,
- leczenie i opieka,
- obiekty instytucji wyznaniowych (domy zakonne, klasztory i zgromadzenia osób duchownych),
- tymczasowe schronienie,
- mieszkania chronione (treningowe, wspierane, do usamodzielnienia),
- obiekty zamknięte (zakłady poprawcze i schroniska dla nieletnich).

Szczegółowe informacje odnoszące się do budowy wykazu OZZ oraz typologii OZZ są dostępne w raporcie „Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021. Metodologia i organizacja badania”¹ zamieszczonym na stronie GUS.

Zgodnie z przyjętymi w NSP 2021 rozwiązaniami informacje o osobach zamieszkujących lub przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania zostały pozyskane od osób zarządzających obiektami – w zakresie posiadanej dokumentacji (Art. 19. Ustawy o NSP 2021) – poprzez dedykowaną aplikację elektroniczną. Dodatkowo osoby przebywające w OZZ-tach mogły dokonać spisu przy pomocy elektronicznego formularza spisowego poprzez samospis internetowy lub wywiad telefoniczny z udziałem rachmistrza spisowego.

Zakres danych gromadzonych w aplikacji OZZ obejmował: informacje o obiekcie (dane adresowe, rodzaj i nazwę obiektu), liczbę osób przebywających w danym obiekcie, dane o osobach pozwalające na opracowanie informacji o poci i wieku osoby, statusie i okresie zamieszkania w danym obiekcie oraz czy osoba była cudzoziemcem.

¹ <https://stat.gov.pl/spisy-powszechne/nsp-2021/nsp-2021-wyniki-wstepne/narodowy-spis-powszechny-ludnosci-i-mieszkan-2021-metodologia-i-organizacja-badania-5,2.html>

Natomiast osoby przebywające w OZZ-tach dokonujące spisu z zastosowaniem elektronicznej aplikacji do NSP 2021 wypełniały kwestionariusz osobowy, który zawierał pełen zakres informacji gromadzonych w spisie oraz podawały informacje o członkach najbliższej rodziny, np. dzieciach, rodzeństwie, o ile takie osoby zamieszkiwały wraz z osobą dokonującą spisu w tym samym OZZ.

Przyjęte rozwiązania w zakresie metod i technik gromadzenia danych o osobach przebywających w OZZ-tach, wychodziły naprzeciw zobowiązaniom ustawowym dotyczącym samospisu, jak również pozwoliły na gromadzenie informacji m.in. o osobach niepełnoletnich przebywających np. w domach dziecka, czy też osobach starszych, które ze względów zdrowotnych nie miały możliwości wzięcia udziału w spisie.

Należy zaznaczyć, że w sytuacji podwójnego spisania na etapie opracowywania informacji wynikowych o liczbie ludności – z uwzględnieniem kategorii ludności według definicji krajowej oraz rezydującej – osoba została ujęta tylko jeden raz.

W NSP 2021 z terenu województwa śląskiego pozyskano informacje od 3 338 obiektów zbiorowego zakwaterowania, a liczba osób w nich przebywająca (ustalona w oparciu o dane pozyskane zarówno od zarządców obiektów, jak też metodą samospisu i wywiadu telefonicznego) bez względu na charakter i czas zamieszkania wyniosła 31 913 osób. Dla porównania w spisie 2011 informacje pozyskano od 903 obiektów, w których przebywało 35 348 osób, co oznacza spadek liczby osób zamieszkujących OZZ-ty o ponad 3,4 tys. osób tj. o 9,7%.

Tablica 15. Obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz ludność w nich mieszkająca według kategorii obiektów w 2021 r.

Table 15. Collective living quarters and population living there by category of objects in 2021

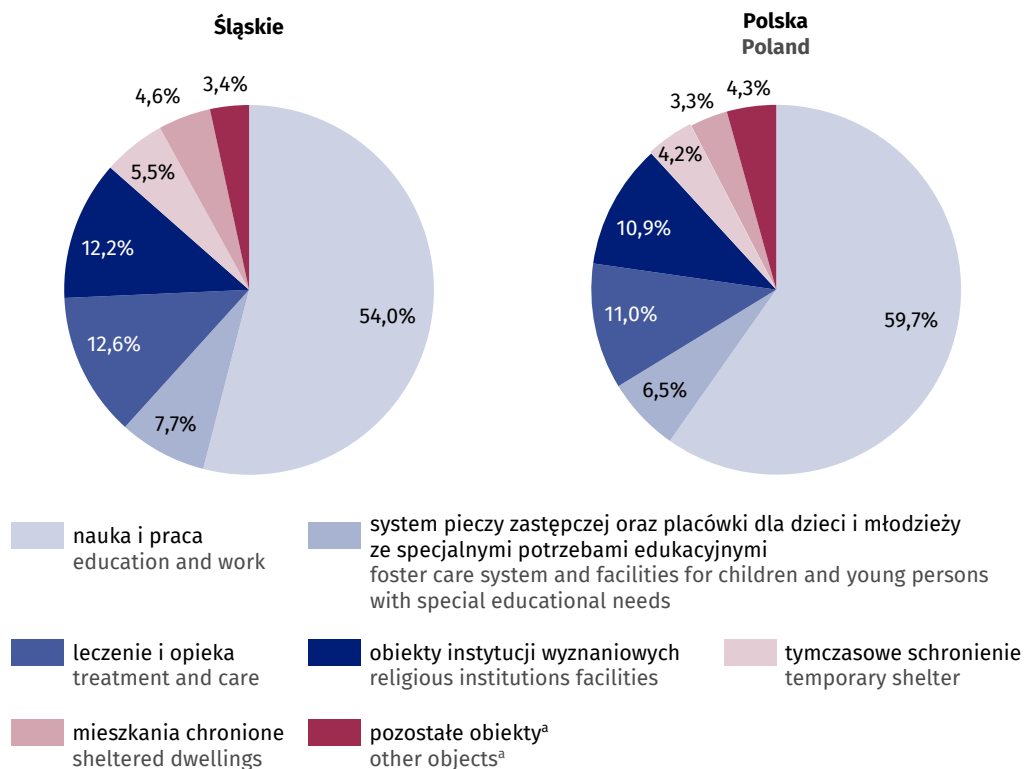
Wyszczególnienie Specification	Obiekty zbiorowego zakwaterowania Collective living quarters	Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania Population in the collective living quarters		
		ogółem total	kobiety females	mężczyźni males
Ogółem Total	3 338	31 913	15 747	16 166
Nauka i praca Education and work	1 803	8 689	3 756	4 933
System pieczy zastępczej oraz placówki dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi Foster care system and facilities for children and young persons with special educational needs	256	2 997	1 197	1 800
Leczenie i opieka Treatment and care	421	13 206	7 597	5 609
Obiekty instytucji wyznaniowych Religious institutions facilities	408	3 163	2 135	1 028
Tymczasowe schronienie Temporary shelter	183	3 004	646	2 358
Mieszkania chronione Sheltered dwellings	155	544	277	267
Pozostałe obiekty ^a Other objects ^a	112	310	139	171

a łącznie z obiektami zamkniętymi.

a Including closed facilities.

Należy jednak podkreślić, że liczba osób przebywających w 2021 r. w obiektach zbiorowego zakwaterowania może być zaniżona ze względu na fakt, iż spis ludności i mieszkań był realizowany w okresie pandemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2 oraz związanych z tym ograniczeń i restrykcji sanitarnych. W związku z powyższym osoby przebywające w niektórych obiektach zbiorowego zakwaterowania, jak domy studenckie czy hotele pracownicze, mogły przebywać w domach rodzinnych i takie miejsce zamieszkania wskazały w aplikacji elektronicznej na dzień 31 marca 2021 r. Prawie dla 300 obiektów – w skali kraju – zarządzający przekazali informacje tylko o części osób lub nie przekazali żadnych danych o osobach w nich przebywających, a jako przyczynę wskazali sytuację epidemiczną związaną z wirusem SARS-CoV-2. Wśród nich ponad 70% stanowiły obiekty prowadzące działalność w zakresie nauki i pracy (tj. domy studenckie, domy asystentów, hotele pracownicze).

Wykres 11. Struktura obiektów zbiorowego zakwaterowania według kategorii w 2021 r.
Chart 11. Structure of collective living quarters by category of objects in 2021

a łącznie z obiektami zamkniętymi.
a Including closed facilities.

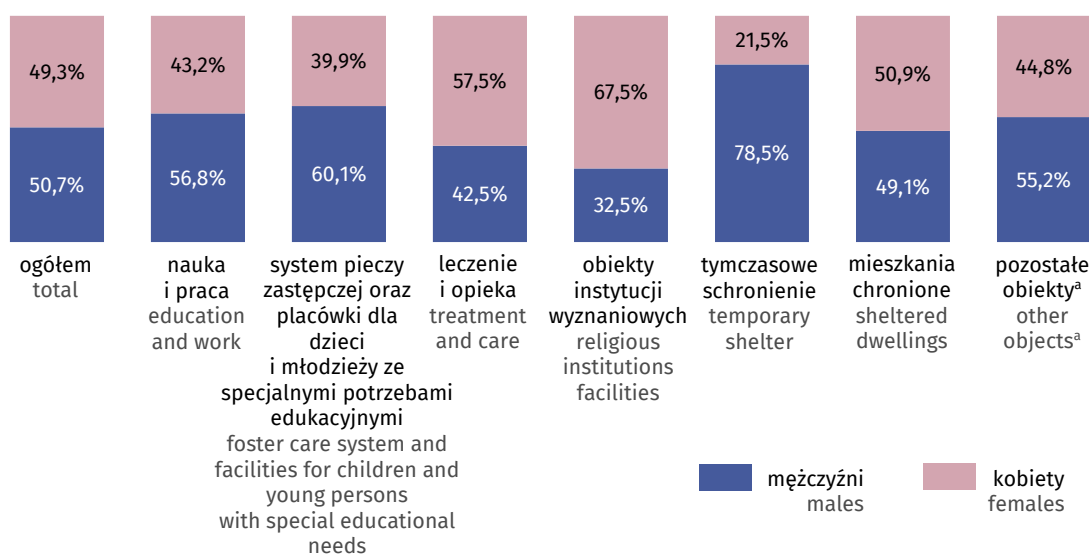
Pod względem liczby spisanych obiektów województwo śląskie zajmowało 2. pozycję (10,4% w skali kraju) po województwie mazowieckim (17,6%). Wśród wszystkich spisanych w województwie obiektów zbiorowego zakwaterowania, w których przebywały osoby, najliczniej reprezentowane były obiekty związane z nauką i pracą, które stanowiły zbiorowość 1 803, tj. 54,0% wszystkich OZZ. Kategorie obiektów związanych z leczeniem i opieką oraz obiekty instytucji wyznaniowych stanowiły odpowiednio zbiorowość 421 (tj. 12,6%) i 408 (12,2%). Obiekty systemu pieczy zastępczej oraz placówki dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi to zbiorowość 256 obiektów, co stanowiło 7,7%. Z kolei tymczasowe schronienie (placówki dla bezdomnych, opiekunów z dziećmi lub kobiet w ciąży, ośrodki interwencji kryzysowych, ośrodki dla uchodźców) mieściło się w 183 spisanych obiektach (5,5%). Spisanych zostało również 155 mieszkań chronionych, które stanowiły 4,6%, natomiast 112 pozostałych obiektów, łącznie z obiektami zamkniętymi stanowiły 3,4%.

Analizując liczbę obiektów na poziomie poszczególnych kategorii na tle pozostałych województw, województwo śląskie zajmowało 1. pozycję w przypadku mieszkań chronionych, których udział w skali kraju wyniósł 14,4%, najmniej tego typu obiektów odnotowano natomiast w województwach lubuskim i warmińsko-mazurskim (po 2,2%). W przypadku obiektów systemu pieczy zastępczej oraz placówek dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (udział – 12,2%), leczenia i opieki (11,8%), a także tymczasowego schronienia (13,6%) województwo śląskie zajmowało 2. pozycję, po województwie mazowieckim, w którym udziały poszczególnych kategorii wyniosły odpowiednio: 12,4%, 17,2% oraz 19,7%. Dla porównania najmniej obiektów systemu pieczy zastępczej oraz placówek dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a także obiektów tymczasowego schronienia odnotowano w województwie opolskim (udział wyniósł odpowiednio 2,1% i 1,6%), a obiektów leczenia i opieki – w województwie podlaskim (2,3%). W przypadku liczby obiektów instytucji wyznaniowych województwo śląskie uplasowało się z udziałem wynoszącym 11,6% na 3. pozycji, po województwach mazowieckim (16,2%) i małopolskim (15,9%), natomiast najmniej tego typu obiektów zlokalizowanych było na terenie województwa lubuskiego (1,7%). Wśród województw o najwyższym odsetku spisanych obiektów związanych z nauką i pracą, województwo śląskie zajęło 4. pozycję (9,4%), po województwach: mazowieckim (19,0%), dolnośląskim (11,3%) oraz wielkopolskim (10,6%), natomiast najmniej tego typu obiektów odnotowano w województwie świętokrzyskim (1,1%).

W 2021 r. w województwie śląskim spośród 31 913 osób mieszkających w obiektach zbiorowego zakwaterowania najwięcej przebywało w obiektach związanych z opieką i leczeniem – 13 206, tj. 41,4% oraz nauką i pracą – 8 689 (27,2%), przy przeciętnym udziale w kraju wynoszącym odpowiednio 35,5% oraz 35,6%. Na podobnym poziomie ukształtowała się natomiast liczba osób zamieszkujących w obiektach instytucji wyznaniowych (3 163 osób), obiektach tymczasowego schronienia (3 004), a także w obiektach związanych z systemem pieczy zastępczej oraz w placówkach dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (2 997), których udział wyniósł odpowiednio: 9,9%, 9,4% i 9,4%. Osoby przebywające w mieszkaniach chronionych (544) stanowiły 1,7% wśród ogółu osób przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania.

Wykres 12. Struktura ludności w obiektach zbiorowego zakwaterowania według kategorii obiektów i płci w 2021 r.

Chart 12. Structure of population in the collective living quarters by category of objects and sex in 2021

a łącznie z oddziałami zamkniętymi.
a Including closed facilities.

W 2021 r. 50,7% mieszkańców obiektów zbiorowego zakwaterowania w województwie śląskim stanowili mężczyźni. Przewagę liczby mężczyzn odnotowano w obiektach tymczasowego schronienia (78,5% ogółu mieszkańców), związanych z systemem pieczy zastępczej oraz placówkami dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (60,1%), związanych z nauką i pracą (56,8%), jak również wśród mieszkańców lokali z kategorii pozostałe obiekty – łącznie z obiektami zamkniętymi (55,2%). Z kolei kobiety przeważały w obiektach instytucji wyznaniowych (67,5%), związanych z leczeniem i opieką (57,5%) oraz w mieszkaniach chronionych (50,9%).

Rozdział 7. Zasoby migracyjne

Chapter 7. Migration resources

Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania. Przyjmując położenie poprzedniego i obecnego miejsca zamieszkania wyodrębniono:

- migracje wewnętrzne, czyli przemieszczenia ludności w granicach kraju;
- migracje zagraniczne, czyli przemieszczenia związane ze zmianą kraju zamieszkania;

Migracje zagraniczne to wyjazdy z kraju stałego zamieszkania (emigracja) lub przyjazdy do kraju (imigracja) w celu zamieszkania na stałe lub na pobyt czasowy.

Przyjmując za kryterium obserwacji długość pobytu (nieobecności) wyodrębniono następujące kategorie migracji:

- krótkookresowe – pobyt czasowy trwający od 3 do 12 miesięcy;
- długookresowe – pobyt czasowy trwający co najmniej 12 miesięcy;
- zamieszkanie na stałe – bez względu na okres zamieszkiwania.

Osoba migrująca (migrant) to osoba, która zmienia swoje miejsce zamieszkania.

Emigrant to osoba przemieszczająca się z kraju za granicę na pobyt stały lub czasowy.

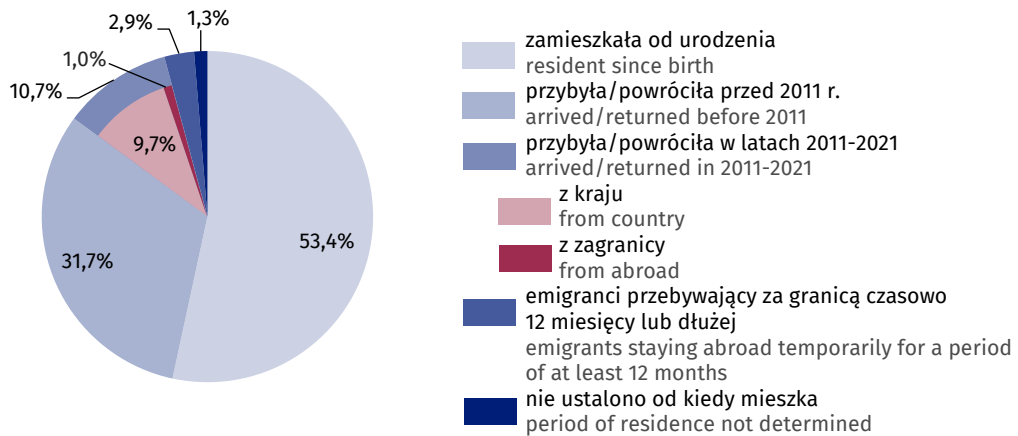
Imigrant to osoba przybyła z zagranicy do kraju na pobyt stały lub czasowy.

7.1. Migracje wewnętrzne ludności

7.1. Internal migration of population

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań przeprowadzonego w 2021 r. w województwie śląskim 2 349 986 osób (53,4%) mieszkało w miejscowości aktualnego zamieszkania od urodzenia (w 2011 r. było to odpowiednio: 2 690 785 osób i 58,1%). Po co najmniej rocznej nieobecności do miejscowości aktualnego zamieszkania przybyły lub powróciły 1 866 894 osoby, tj. 42,4% ogółu ludności w województwie. Z liczby tej 470 255 osób migrowało w latach 2011-2021, czyli w ostatnim okresie międzyspisowym, a 1 396 639 osób przybyło lub powróciło w 2010 r. i wcześniej. Dla 58 538 osób (1,3% ogółu ludności) nie ustalono informacji od kiedy mieszkają w województwie.

Wykres 13. Ludność według okresu zamieszkiwania w obecnej miejscowości
 Chart 13. Population according to the residence in the current locality

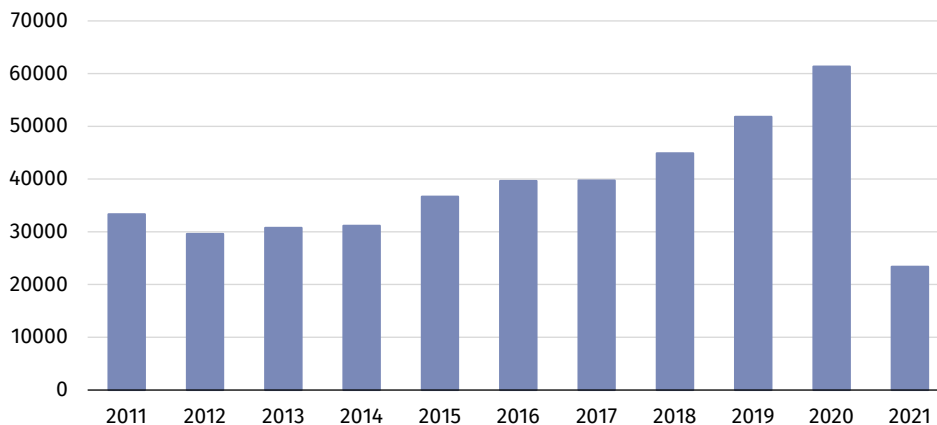

Dla większości osób (90,2%), które przybyły lub powróciły do aktualnego miejsca zamieszkania w latach 2011–2021 poprzednim miejscem zamieszkania było inne miejsce na terenie kraju, a tylko dla 9,5% – zagranica. Zdecydowanie dominowały więc migracje wewnętrzne, przy czym w porównaniu do poprzedniego okresu międzypisowego (tj. dla lat 2002–2011) odsetek osób przybyłych lub powracających, dla których poprzednim miejscem zamieszkania było inne miejsce w kraju zmniejszył się o 5,3 p. proc. (w 2011 r. wynosił 95,5%), natomiast w przypadku osób, dla których była to zagranica odnotowano ponad 2-krotny wzrost (dziesięć lat temu wynosił 4,5%).

Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania, można zauważyć, że zmniejszyły się dysproporcje w relacji pomiędzy ludnością zamieszkałą. W przypadku mieszkańców wsi – 53,6% mieszkańców stwierdziło, że mieszka od urodzenia, tak samo odpowiedziało 52,7% mieszkańców miast. W 2011 r. dysproporcje te były nieco większe (od urodzenia mieszkało wówczas 59,1% mieszkańców wsi i 57,8% mieszkańców miast).

W latach 2011–2021 przybyły lub powróciły (po nieobecności trwającej rok lub dłużej) do miejscowości aktualnego zamieszkania z innego miejsca w kraju na pobyt stały lub czasowy 424 372 osoby, co stanowiło 9,6% ludności w województwie (analogiczny wskaźnik dla 2011 r. wynosił 7,2%). Należy podkreślić, że liczba ta nie odpowiada liczbie migracji, jakie miały miejsce w tym okresie – przedstawia liczbę osób, które przynajmniej raz w badanym okresie zmieniały miejsce zamieszkania na terenie kraju po pobycie w innym miejscu w kraju przez co najmniej rok. W 2021 r. (podobnie jak w 2011 r.) badano ostatnią migrację każdej osoby, zatem migracje późniejsze „przystąpiły” migracje z lat poprzednich. Z tego powodu dane o liczbie ludności przybyłej według roku przybycia wskazują, że liczba migracji w ostatnich latach była większa niż w latach wcześniejszych.

Wykres 14. Ludność przybyła w latach 2011–2021 z innego miejsca w kraju według roku przybycia^a
Chart 14. Population arrived in 2011–2021 from another place in the country by year of arrival^a

a W podziale nie uwzględniono osób, dla których nie ustalono roku przybycia do miejscowości aktualnego zamieszkania.
 a The division does not include persons from whom the year of arrival in the locality of current residence was not determined.

W województwie śląskim saldo migracji wewnętrznych w latach 2011–2021 było ujemne (minus 23 104 osób), co oznacza, że odpływ ludności przewyższał napływ ludności. Odnotowano ujemne saldo migracji w miastach (minus 54 614 osób), a dodatnie saldo migracji na wsi (31 510 osób). Przeważającym kierunkiem migracji wewnętrznych był kierunek przemieszczeń z miasta do miasta.

Tablica 16. Napływ ludności w latach 2011–2021 według kierunku miasto-wieś
Table 16. Population inflow in 2011–2021 by urban-rural direction

Płeć Sex	Ogółem Grand total	Z miast From urban areas	Ze wsi From rural areas	Do miast To urban areas			Na wieś To rural areas		
				razem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	razem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas
w tysiącach in thousands									
Ogółem Total	380,3	277,8	102,5	255,3	195,2	60,1	125,1	82,6	42,4
mężczyźni males	183,7	134,9	48,8	122,6	94,4	28,2	61,1	40,5	20,6
kobiety females	196,6	142,9	53,7	132,6	100,8	31,8	64,0	42,1	21,8
w odsetkach in percentage									
Ogółem Total	100,0	73,0	27,0	67,1	51,3	15,8	32,9	21,7	11,2
mężczyźni males	100,0	73,4	26,6	66,7	51,4	15,4	33,3	22,1	11,2
kobiety females	100,0	72,7	27,3	67,5	51,3	16,2	32,5	21,4	11,1

Tablica 17. Odpływ ludności w latach 2011–2021 według kierunku miasto-wieś

Table 17. Population outflow in 2011–2021 by urban-rural direction

Płeć Sex	Ogółem Grand total	Do miast To urban areas	Na wieś To rural areas	Z miast From urban areas			Ze wsi From rural areas		
				razem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	razem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas
w tysiącach in thousands									
Ogółem Total	403,4	257,5	145,9	309,9	206,6	103,2	93,5	50,9	42,6
mężczyźni males	195,5	124,2	71,4	150,9	100,2	50,7	44,7	24,0	20,7
kobiety females	207,9	133,3	74,5	159,0	106,4	52,6	48,9	26,9	21,9
w odsetkach in percentage									
Ogółem Total	100,0	63,8	36,2	76,8	51,2	25,6	23,2	12,6	10,6
mężczyźni males	100,0	63,5	36,5	77,2	51,3	25,9	22,8	12,3	10,6
kobiety females	100,0	64,2	35,8	76,5	51,2	25,3	23,5	13,0	10,6

Wśród migracji wewnętrznych w województwie śląskim w latach 2011–2021, podobnie jak w poprzednim okresie międzypisowym, przeważały migracje wewnątrzwojewódzkie, czyli w granicach tego samego województwa. Tego typu przemieszczenia dotyczyły 310 310 osób (w latach 2002–2011 było to 270 914 osób) oraz stanowiły 73,1% napływu i 76,9% odpływu w migracjach wewnętrznych ludności (w latach 2002–2011 odpowiednio: 81,8% i 76,1%).

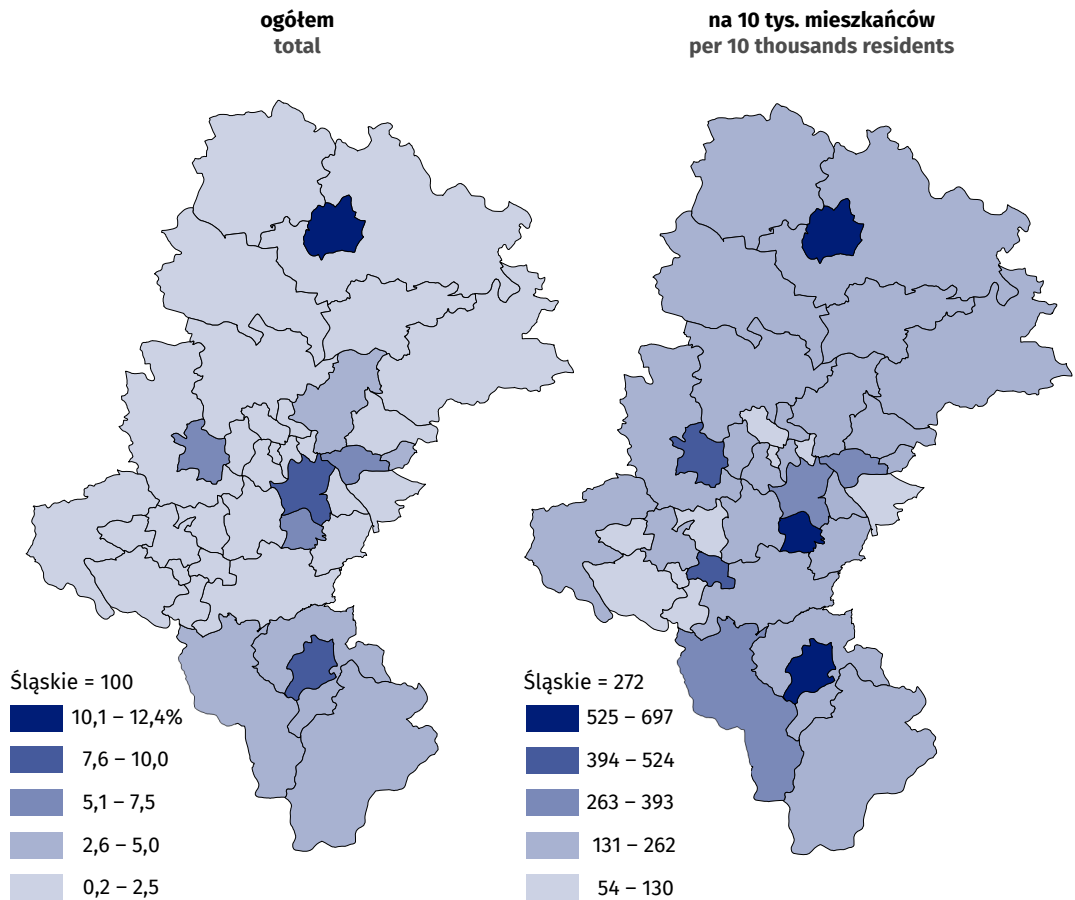
Napływ ludności w latach 2011–2021 z innych województw do województwa śląskiego wyniósł 69 995 osób, odpływ natomiast 93 099 osób. Najwięcej osób do województwa śląskiego przybyło z województwa małopolskiego 20 043 osoby (28,6% ogółem napływ w migracjach międzywojewódzkich), a najmniej z podlaskiego 890 osób (1,3%). Najwięcej osób z województwa śląskiego wyjechało do województwa małopolskiego 26 684 osób (28,7% ogółem odpływ w migracjach międzywojewódzkich), najmniej do województwa podlaskiego 822 osoby (0,9%).

7.2. Imigranci przebywający czasowo

7.2. Immigrants staying temporarily

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 w województwie śląskim przebywało czasowo 119 780 mieszkańców innych krajów, którzy stanowili 8,4% przebywających w kraju. Wśród nich najliczniejszą grupę tworzyły osoby przebywające czasowo od 3–12 miesięcy (48 647 osób, tj. 40,6% ogółu). Biorąc pod uwagę przekrój terytorialny według powiatów, można zauważyć nierównomierne rozmieszczenie imigrantów. Najwięcej imigrantów przebywających czasowo zanotowano w Częstochowie, a następnie w Bielsku-Białej i Katowicach, a najmniej w Świętochłowicach.

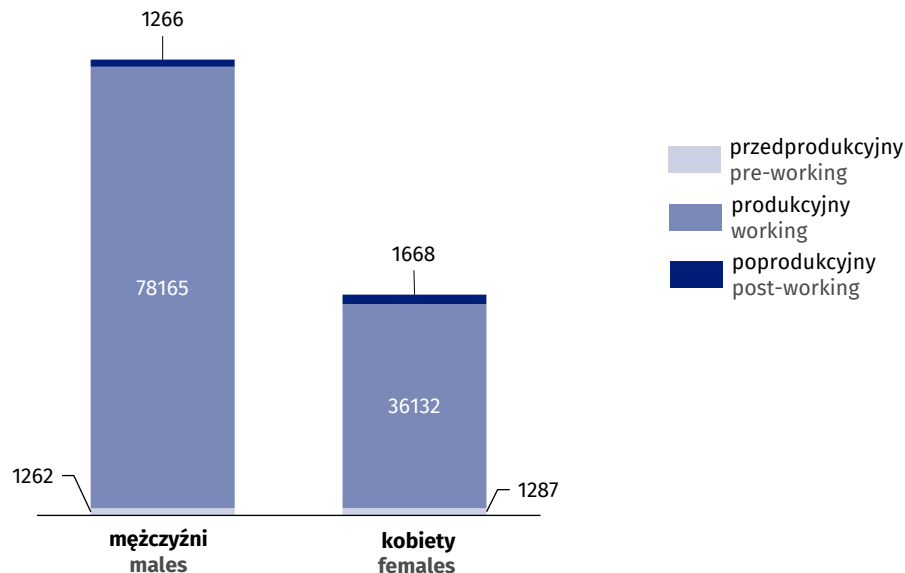
Mapa 15. Imigranci przebywający czasowo w 2021 r.
 Map 15. Immigrants staying temporarily in 2021

W 2021 r. w województwie śląskim na 10 tysięcy ludności przypadało 272 imigrantów (w kraju – 377). Najwięcej imigrantów na 10 tysięcy ludności zanotowano w Częstochowie (697), a następnie w Bielsku-Białej (671) i Tychach (582), a najmniej w Świętochłowicach (54) i Jastrzębiu-Zdroju (55).

Wśród imigrantów przebywających czasowo w województwie przeważali mężczyźni, którzy stanowili 67,4% ogółu. Większość imigrantów (95,4%) to osoby w wieku produkcyjnym. Najwięcej imigrantów przybyło z krajów sąsiednich, tj. z Ukrainy (88 478 osób, co stanowiło 73,9% ogółu) oraz z Białorusi (2 272 osoby, tj. 1,9%). Na trzecim miejscu znalazła się Gruzja, z której przybyło 2 251 (1,9%) imigrantów.

Wykres 15. Imigranci przebywający czasowo według płci i ekonomicznych grup wieku w 2021 r.
Chart 15. Immigrants staying temporarily by sex and economic age groups in 2021

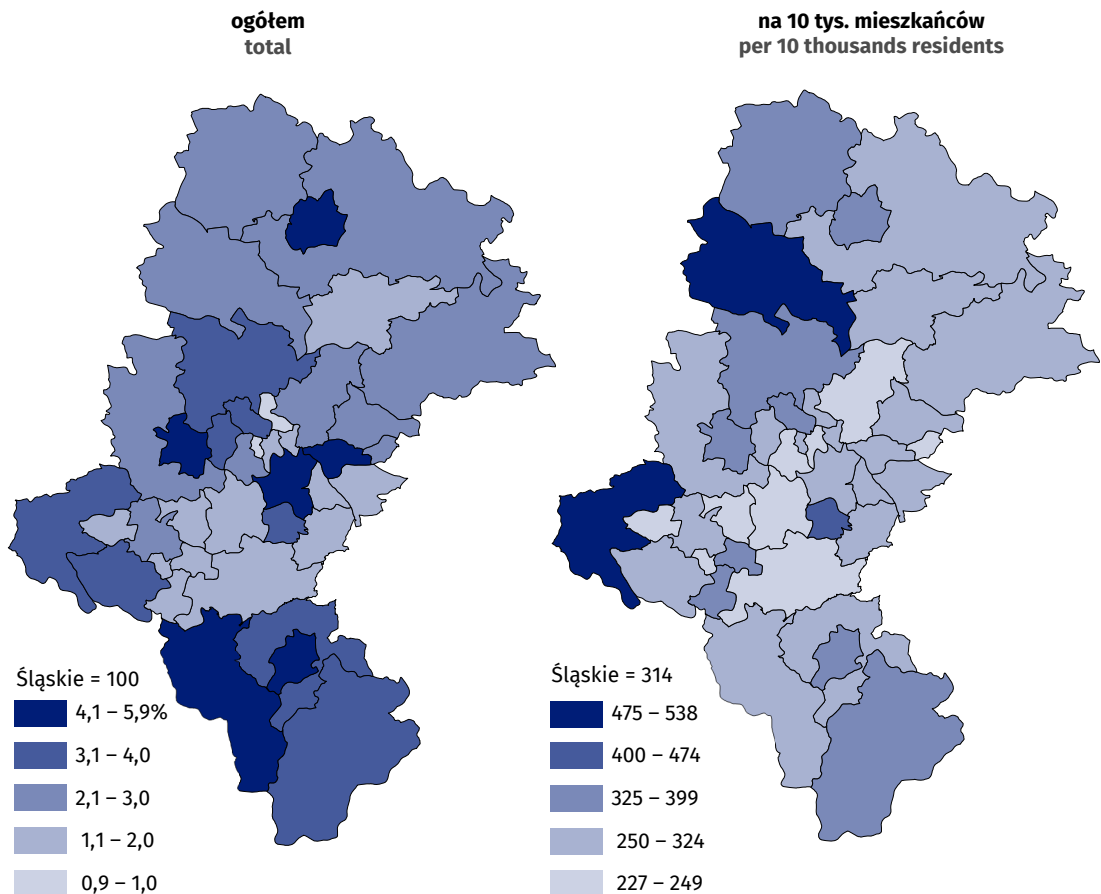

7.3. Emigranci przebywający czasowo za granicą

7.3. Emigrants staying abroad temporarily

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 wykazały, że w momencie spisu 138 336 osób mających stałe miejsce zamieszkania w województwie śląskim przebywało czasowo za granicą, co stanowiło 9,6% wszystkich polskich emigrantów i tym samym województwo śląskie zajmowało 2. lokatę w kraju (po województwie małopolskim). Wśród emigrantów najliczniejszą grupę tworzyły osoby przebywające czasowo powyżej 12 miesięcy (127 532 osób, tj. 92,2% ogółu). Biorąc pod uwagę przekrój terytorialny według powiatów, najwięcej osób przebywających czasowo za granicą ogółem zanotowano w Katowicach, a następnie w Częstochowie, natomiast najmniej w Świętochłowicach.

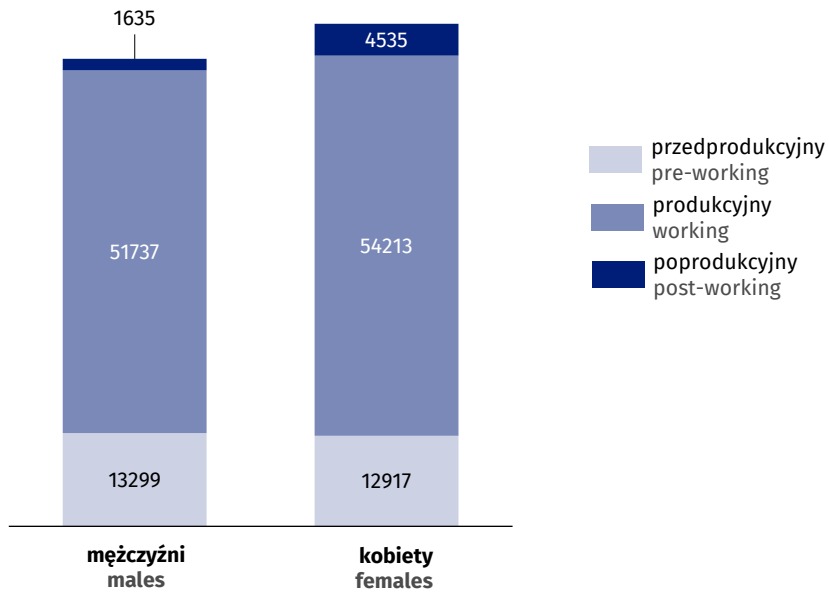
Mapa 16. Emigranci przebywający czasowo za granicą w 2021 r.
 Map 16 . Emmigrants staying abroad temporarily in 2021

W 2021 r. w województwie śląskim na 10 tysięcy ludności przypadało 314 emigrantów (w kraju – 381). Najwięcej emigrantów na 10 tysięcy ludności zanotowano w powiecie raciborskim (538), a następnie w powiecie lublinieckim (517), natomiast najmniej w Rudzie Śląskiej (227).

Wśród emigrantów przebywających czasowo za granicą nieznacznie przeważały kobiety, które stanowiły 51,8% ogółu. Większość emigrantów (76,6%) to osoby w wieku produkcyjnym. Najczęściej wybieranym krajem emigracji czasowej były Niemcy (39 756 osób) i Wielka Brytania (35 010 osób). Emigracja do tych dwóch krajów stanowiła ponad połowę (54,0%) wszystkich emigracji czasowych według NSP 2021.

Wykres 16. Emigranci przebywający czasowo za granicą według płci i ekonomicznych grup wieku w 2021 r.
Chart 16. Emigrants staying temporarily abroad by sex and economic age groups in 2021

Uwagi ogólne

Podstawa prawna, termin i zakres spisu ludności i mieszkań 2021

Ramy tematyki narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań w 2021 r., zakres, forma, tryb, granice obowiązków statystycznych określone zostały w następujących aktach prawnych:

- ustawa z dnia 9 sierpnia 2019 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2021 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1775, z 2020 r. poz. 1486, z 2021 r. poz. 615, z 2021 r., poz. 1143), dalej: ustawa o NSP 2021);
- ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2021 r., poz. 955);
oraz:
- rozporządzenie (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 763/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań (Dz. Urz. UE L 218 z 13.8.2008, str. 14);
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1) w zakresie zasad przetwarzania danych osobowych;
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 223/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie statystyki europejskiej oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE, Euratom) nr 1101/2008 w sprawie przekazywania do Urzędu Statystycznego Wspólnot Europejskich danych statystycznych objętych zasadą poufności, rozporządzenie Rady (WE) nr 322/97 w sprawie statystyk Wspólnoty oraz decyzję Rady 89/382/EWG, Euratom w sprawie ustanowienia Komitetu ds. Programów Statystycznych Wspólnot Europejskich (Tekst mający znaczenie dla EOG i Szwajcarii) (Dz. Urz. L 87 z 31.3.2009, str. 164), w zakresie zasad opracowywania, tworzenia i rozpowszechniania statystyk oraz poufności informacji statystycznych;

Zgodnie z zapisami ustawy o NSP 2021, spis ludności i mieszkań realizowany był w terminie od 1 kwietnia do 30 września 2021 r., według stanu na dzień 31 marca 2021 r.

W części Aktywność ekonomiczna – dotyczącej aktywności bieżącej, okresem referencyjnym był dodatkowo tydzień kończący się w dniu referencyjnym badania (tj. okres od 25 do 31 marca 2021 r.).

Narodowy spis powszechny ludności i mieszkań 2021 realizowany był jako badanie pełne i obejmował:

- osoby fizyczne stale zamieszkałe i czasowo przebywające w mieszkaniach, budynkach i innych zamieszkanym pomieszczeniach niebędących mieszkaniami – dotyczyło to również osób czasowo lub na stałe przebywających za granicą, jeśli nie wymeldowały się z pobytu stałego w Polsce;
- osoby fizyczne niemające miejsca zamieszkania;
- mieszkania, budynki, obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz zamieszkane pomieszczenia niebędące mieszkaniami.

Spis nie obejmował:

- szefów oraz cudzoziemskiego personelu przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych, członków ich rodzin oraz innych osób korzystających z przywilejów i immunitetów na mocy ustaw, umów międzynarodowych lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych;
- mieszkań, budynków, obiektów oraz pomieszczeń będących własnością przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych.

Podstawowe cele spisu

Najważniejszymi założonymi celami spisu powszechnego ludności i mieszkań są:

- zaspokojenie potrzeb informacyjnych kraju, zwłaszcza zebranie informacji, których nie można uzyskać z innych źródeł, w szczególności ze źródeł administracyjnych;
- dostarczenie informacji na poziomie jednostek podstawowego podziału administracyjnego kraju;
- zaprezentowanie zmian w liczbie ludności i zasobach mieszkaniowych w porównaniu z wynikami poprzedniego spisu (NSP 2011), wraz z szeroką charakterystyką zarówno poszczególnych zbiorowości, jak i przebiegu podstawowych procesów, w tym: o stanie i strukturze demograficzno-społecznej i ekonomicznej ludności, gospodarstw domowych i rodzin zamieszkujących lub przebywających w Polsce, o rozmiarach i kierunkach mobilności ludności, aktywności ekonomicznej, a także o rozmiarach zasobów mieszkaniowych, ich jakości oraz efektywnym wykorzystaniu;
- zebranie informacji niezbędnych do realizacji zobowiązań międzynarodowych Polski wobec Unii Europejskiej oraz ONZ;
- dostarczenie danych statystycznych na potrzeby tworzenia i aktualizacji operatów zarówno dla ustalania stanu i struktury ludności według cech demograficznych, społecznych i ekonomicznych, jak i losowania prób do badań reprezentacyjnych prowadzonych w latach popisowych w gospodarstwach domowych.

Zakres tematyczny spisu

Przy ustalaniu zakresu przedmiotowego spisu ludności i mieszkań 2021 została przeprowadzona analiza wykorzystania wyników poprzedniego spisu oraz analiza nowych potrzeb informacyjnych. Brano również pod uwagę możliwości pozyskania tych informacji z innych źródeł, przede wszystkim z systemów informacyjnych administracji publicznej, a także konieczność zachowania w czasie pełnej porównywalności danych oraz zobowiązania międzynarodowe określone w rozporządzeniu nr 763/2008.

Na przełomie 2016/ 2017 roku zostały przeprowadzone konsultacje społeczne, w których zbierano uwagi i zapotrzebowanie na dane spisowe od urzędów centralnych i terenowych, samorządów, ośrodków badawczych, organizacji narodowościowych i instytucji wyznaniowych.

W wyniku tych prac ustalono następujące tematy badawcze:

- Geograficzna charakterystyka ludności – miejsce zamieszkania;
- Demograficzna charakterystyka osób – płeć, wiek, stan cywilny, pozostawanie w związku niesformalizowanym, kraj urodzenia, kraj obywatelstwa;

- Gospodarstwa domowe i rodziny – wielkość i skład gospodarstwa domowego i rodziny, rodziny biologiczne, rodziny niepełne, pozycja osób w gospodarstwie domowym i rodzinie;
- Wykształcenie – poziom wykształcenia;
- Niepełnosprawność: biologiczna i prawna;
- Migracje wewnętrzne i zagraniczne, w tym emigracja i imigracja czasowa, kraj poprzedniego zamieszkania; kraj wyjazdu, fakt zamieszkania kiedykolwiek za granicą; miejsce zamieszkania rok przed spisem;
- Narodowość i język używany w domu;
- Wyznanie (przynależność do kościoła lub związku wyznaniowego);
- Ekonomiczna charakterystyka osób, w tym: bieżąca aktywność ekonomiczna – pracujący, bezrobotni, bierni zawodowo, charakterystyka zawodowa pracujących;
- Źródło utrzymania osób;
- Dojazdy do pracy.

Z zakresu tematyki mieszkaniowej ujęto w spisie następujące zagadnienia:

- Rodzaj zamieszkaných pomieszczeń;
- Charakterystyka mieszkań, w tym status zamieszkania mieszkania (zamieszkane, niezamieszkane), tytuł prawny do zajmowanego mieszkania, własność mieszkania, wielkość mieszkania, w tym: liczba izb oraz powierzchnia użytkowa mieszkań, wyposażenia w instalacje sanitarno-techniczne, sposób ogrzewania mieszkania oraz rodzaj stosowanego paliwa/źródła energii stosowanego do ogrzewania mieszkania (dotyczy mieszkań zamieszkaných);
- Charakterystyka budynków z lokalami mieszkalnymi, w tym: rodzaj budynku, forma własności budynku, liczba mieszkań w budynku, rok oddania do użytku, wyposażenie budynków w urządzenie techniczne (wodociąg, kanalizacja, gaz z sieci, centralne ogrzewanie).

Źródła danych

Rejestry administracyjne i systemy informacyjne

Zakres informacyjny powszechnego spisu ludności i mieszkań 2021 został zebrany o całej populacji podlegającej badaniu metodą mieszaną, tzn. z rejestrów administracyjnych oraz danych zebranych bezpośrednio od respondentów przy pomocy elektronicznego formularza spisowego z wykorzystaniem samospisu internetowego, wywiadu telefonicznego i wywiadu z udziałem rachmistrza spisowego.

W NSP 2021 wykorzystanych zostało ok. 35 głównych rejestrów i systemów informacyjnych. Jako priorytetowe należy wymienić: Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności oraz gminne zbiory meldunkowe w zakresie danych o ludności; zbiory danych z systemu ZUS dotyczące płatników składek, osób ubezpieczonych oraz osób pobierających emeryturę lub rentę, świadczenie lub zasiłek przedemerytalny, rentę socjalną, świadczenia pieniężne wypłacane samoistnie; Centralny Wykaz Ubezpieczonych (NFZ) – w zakresie danych o osobach objętych systemem ubezpieczeń zdrowotnych; Ewidencja gruntów i budynków, Państwowy rejestr granic i powierzchni jednostek podziału terytorialnego państwa – w zakresie danych o budynkach i lokalach; Krajowy Rejestr Urzędowy Podziału Terytorialnego Kraju, a także dane z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, KRUS-u, Systemu Pobyt (UDsC), systemu POL-on (zintegrowany system informacji o nauce i szkolnictwie wyższym),

Systemu Informacji Oświatowej (SIO), z systemów informacyjnych powiatowych urzędów pracy osobach bezrobotnych i o osobach poszukujących pracy; dane z systemów pomocy społecznej o świadczeniobiorcach oraz o osobach ubiegających się o przyznanie świadczeń.

Dodatkowo zastosowanie znalazły dane pochodzące z pozaadministracyjnych źródeł tj. od: operatorów publicznych sieci telekomunikacyjnych, przedsiębiorców prowadzących sprzedaż i dystrybucję energii elektrycznej, podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków i zbiorowego zaopatrzenia w wodę, w zakresie dystrybucji lub obrotu paliwami gazowymi, w zakresie przesyłu i wytwarzania energii cieplnej, dla których odbiorcą końcowym dokonującym zakupu są gospodarstwa domowe.

Uznano, że zakwalifikowane rejestry i systemy administracyjne zostaną wykorzystane jako:

- bezpośrednio źródło danych;
- źródło informacji do utworzenia wykazu podmiotów objętych spisem (wykaz osobowo-adresowo mieszkaniowy);
- źródło informacji do imputacji, szacowania danych, porównań i określenia jakości danych.

Elektroniczny formularz spisowy

W spisie 2021 wykorzystywano formularz dostępny wyłącznie w formie elektronicznej.

Była to interaktywna aplikacja składająca się z kilku części: dane osoby (z którą przeprowadzany był spis lub która dokonywała samospisu), ustalenie adresu zamieszkania osoby, osoby w mieszkaniu /pomieszczeniu niebędącym mieszkaniem/obiekcie zbiorowego zakwaterowania, osoby przebywające za granicą, relacje rodzinne, kwestionariusze osobowe zawierające pytania z zakresu charakterystyki demograficzno-społecznej migracyjnej, narodowo-etnicznej, wyznaniowej i dotyczące aktywności ekonomicznej osób oraz kwestionariusz mieszkaniowy zawierający pytania w zakresie opisu mieszkania i budynku.

Przyjęto zasadę, że osoba dorosła, która jako pierwsza zalogowała się do aplikacji spisowej, podawała informacje o mieszkaniu i wszystkich osobach w nim zamieszkałych, ustalała skład osobowy mieszkania, określała relacje rodzinne pomiędzy osobami. Następnie wypełniane były kwestionariusze osobowe osób zamieszkałych pod danym adresem.

Formularz elektroniczny wsparty był słownikami:

- miejscowości – miejscowość, województwo, powiat, gmina;
- krajów zamieszkania;
- krajów urodzenia;
- krajów obywatelstwa;
- etnonimów z możliwością otwartego zapisu tekstowego;
- języków z możliwością otwartego zapisu tekstowego;
- wyznań z możliwością otwartego zapisu tekstowego;
- rodzajów paliwa i źródeł energii – do określenia sposobu ogrzewania mieszkania;

- zawodów i specjalności. Słownik ten co do formy opierał się w głównej mierze na zawodach (grupach zawodów) opisanych w Klasyfikacji zawodów i specjalności (KZiS) na trzech lub czterech znakach. Słownik uzupełniono o zawody z KZiS występujące na sześciu znakach, które dobrze reprezentowały zbiorczą, czteroznakową grupę zawodów. W ograniczonej mierze wykorzystane zostały również popularne synonimy często używane w mowie potocznej;
- rodzajów działalności nierolniczej. Słownik został oparty na grupach rodzajów działalności oznaczonych w PKD 2007 trzema cyframi. Dokonano także uzupełnienia o niektóre nazwy klas, a także nieliczne synonimy rodzajów działalności występujące w mowie potocznej.

Aplikacja spisowa została również przystosowana na potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Osoby głuche i głuchonieme miały możliwość skorzystania z internetowej aplikacji do samospisu, która spełniała normy WCAG 2.0 (wytycznych dotyczących dostępności treści internetowych).

Osoby, które nie miały dostępu do Internetu mogły skorzystać z miejsc spisowych w najbliższym urzędzie gminy, gdzie, zgodnie z ustawą z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się, była zapewniona obsługa również w języku migowym.

Przygotowano 4 wersje językowe aplikacji spisowej. Oprócz języka polskiego aplikacja była dostępna w języku angielskim, rosyjskim i ukraińskim.

Przygotowana została także odrębna aplikacja elektroniczna w celu realizacji spisu ludności w obiektach zbiorowego zakwaterowania. Dane o osobach przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania przekazywali zarządzający tymi obiektami, w zakresie posiadanej dokumentacji. Aplikacja zawierała podstawowe informacje o typie obiektu i osobach w nim przebywających. Uzupełniająco i niezależnie, osoby przebywające w obiektach zbiorowego zakwaterowania mogły samodzielnie przekazywać dane na swój temat poprzez samospis internetowy lub na żądanie poprzez wywiad telefoniczny.

Wybrane pojęcia i definicje spisowe

W rozdziale zaprezentowane zostały pojęcia i definicje spisowe, niezbędne do właściwej interpretacji wyników spisu 2021 w zakresie stanów ludności oraz jej charakterystyki demograficzno- społecznej.

Na podstawie wyników NSP 2021 zostały wyodrębnione następujące kategorie ludności:

- Ludność według definicji krajowej.
- Rezydenci (ludność rezydująca).

We wszystkich tablicach publikacji informacje dotyczą kategorii ludności według definicji krajowej – dalej określanej jako „ludność”.

Ludność według definicji krajowej. Kategoria ta, z punktu widzenia mieszkańców gminy, tj. najmniejszej jednostki podziału administracyjnego kraju – obejmuje następujące grupy:

1. Osoby mieszkające stale (stali mieszkańcy) – są to osoby, które w spisie zadeklarowały, że dana gmina jest ich stałym miejscem zamieszkania (bez względu czy są tam zameldowane na pobyt stały czy nie) oraz – w momencie spisu:
 - a) były obecne (mieszkały w gminie),
 - b) były nieobecne, ale ich nieobecność trwała krócej niż 3 miesiące,

c) były nieobecne dłużej niż 3 miesiące, ale ich nieobecność wynikała z powodu m.in:

- przebywania w zakładzie karnym lub śledczym,
- pobytu za granicą.

2. Osoby przebywające czasowo dłużej niż 3 miesiące. Dotyczy osób, które w spisie zadeklarowały, że ich stałym miejscem zamieszkania jest inna gmina w kraju, natomiast w miejscu/gminie spisania przebywały czasowo (dłużej niż 3 miesiące) z następujących powodów: nauka, praca, warunki rodzinne lub mieszkaniowe, leczenie lub rehabilitacja, przebywanie w domu opieki.

Do kategorii ludności faktycznej danej gminy nie były zaliczane osoby przybyłe z zagranicy na pobyt czasowy, tj. takie, które nie posiadały stałego pobytu w Polsce. Kategoria nie ujmuje też stałych mieszkańców danej gminy, którzy w momencie spisu przebywali poza gminą dłużej niż 3 miesiące z przyczyn innych niż przebywanie w zakładzie karnym (śledczym) lub pobyt za granicą, tj. osób które przebywały czasowo w innej gminie kraju (zgodnie z przyjętą definicją zostali tam ujęci jako ludność według definicji krajowej). Analogicznie wyodrębniana jest ludność dla poszczególnych miejscowości statystycznych.

Ludność rezydująca (rezydenci). Do rezydentów z punktu widzenia mieszkańców gminy zalicza się:

- stałych mieszkańców, z wyjątkiem osób przebywających poza miejscem zamieszkania (gminą) przez okres co najmniej 12 miesięcy – bez względu na ich miejsce przebywania (w kraju czy za granicą). Wyjątek stanowią polscy dyplomaci na placówkach oraz żołnierze stacjonujący na zagranicznych misjach wojskowych, którzy – mimo przebywania za granicą – zostali zaliczeni do stałych mieszkańców Polski (zgodnie z rekomendacjami EKG ONZ oraz Unii Europejskiej),
- osoby mieszkające czasowo w gminie przez okres co najmniej 12 miesięcy, przybyłe z innego miejsca w kraju lub z zagranicy (cudzoziemcy bez stałego pobytu w Polsce).

Jako kryterium przemieszczania się ludności przy wyodrębnianiu kategorii rezydentów przyjęto (podobnie jak dla ludności według definicji krajowej): naukę, pracę, warunki rodzinne i mieszkaniowe, leczenie i rehabilitację, pobyt w domu opieki. Oznacza to, że osoby przebywające w zakładach karnych czy aresztach – bez względu na czas nieobecności – są zaliczane do rezydentów miejscowości, w których zamieszkiwali przed jej „przymusowym” opuszczeniem.

Wiek osób określa się liczbą lat ukończonych ustaloną poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z datą przeprowadzenia spisu (tzw. momentem krytycznym, tj. 31 marca 2021 r.).

Ekonomiczne grupy wieku przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet – 18-59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku mobilnym, tj. w wieku 18-44 lata i niemobilnym, tj. mężczyźni – 45-64 lata, kobiety – 45-59 lat. Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. do 17 lat oraz ludność w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

Stan cywilny – sytuacja prawna osoby określona na podstawie odpowiednich aktów stanu cywilnego. Zgodnie z prawem polskim występują cztery kategorie stanu cywilnego:

- kawaler, panna – osoby, które nigdy nie pozostawały w prawnym związku małżeńskim,
- żonaty, zamężna – osoby, których związek małżeński został zawarty zgodnie z prawem świeckim,

- wdowiec, wdowa – osoby, których prawne małżeństwo przestało istnieć z powodu śmierci współmałżonka,
- rozwiedziony, rozwiedziona – osoby, których małżeństwo zostało rozwiązane orzeczeniem sądu.

Migracje zagraniczne – to wyjazdy z kraju stałego zamieszkania (emigracja) lub przyjazdy do kraju (imigracja) w celu zamieszkania na stałe lub na pobyt czasowy. W zaleceniach ONZ migracje zagraniczne są zdefiniowane jako fakt zmiany kraju głównego miejsca zamieszkania, przy czym główne miejsce zamieszkania oznacza miejsce, w którym osoba spędza większość czasu podczas pewnego okresu; długość tego okresu może wynosić – w zależności od przyjętych uregulowań prawnych w poszczególnych krajach – 3 miesiące, 6 miesięcy, najczęściej co najmniej 12 miesięcy.

Przyjmując za kryterium obserwacji długość pobytu (nieobecności) migracje dzieli się na:

- **krótkookresowe** – pobyt czasowy trwający od 3 do 12 miesięcy,
- **długookresowe** – pobyt czasowy trwający co najmniej 12 miesięcy oraz zamieszkanie na stałe – bez względu na okres zamieszkiwania.

Migracje na pobyt stały to migracje związane z osiedleniem się w innym kraju na stałe (w świetle polskiego prawa: imigracja to dokonanie zameldowania na pobyt stały, zaś emigracja – dokonanie wymeldowania z pobytu stałego w Polsce).

Migracje czasowe to migracje związane z pobytem czasowym trwającym dłużej niż 3 miesiące. W szerszym ujęciu terminem tym można objąć wszystkie migracje o charakterze niedefinitywnym, tzn. nie na osiedlenie, a zatem według podziału zalecanego przez ONZ – migracje długookresowe i krótkookresowe.

Osoba migrująca (migrant) to osoba, która zmienia swoje miejsce zamieszkania.

Emigrant to osoba przemieszczająca się z kraju za granicę na pobyt stały lub czasowy.

Imigrant to osoba przybyła z zagranicy do kraju na pobyt stały lub czasowy.

Kraj urodzenia zgodnie z międzynarodowymi zaleceniami należało podać biorąc pod uwagę granice państw aktualne w momencie spisu, a nie w momencie urodzenia osoby, np. jeżeli osoba urodziła się w Wilnie, to – bez względu na rok jej urodzenia – jako kraj urodzenia należało wpisać Litwa.

Rozstrzygnięcie takie zostało przyjęte w związku z koniecznością zabezpieczenia porównywalności, a przede wszystkim nie dublowania danych w skali międzynarodowej.

Obywatelstwo oznacza prawną więź pomiędzy osobą a państwem, nie wskazuje ono na pochodzenie etniczne tej osoby i jest niezależne od pytania o narodowość. Dla osób nieposiadających obywatelstwa żadnego kraju przewidziana była możliwość odpowiedzi: nie posiadam obywatelstwa żadnego kraju. Jeśli spisywana osoba posiadała obywatelstwa kilku krajów, zastosowano hierarchię wskazań: Polska, kraje UE, kraje trzecie.

Cudzoziemcem jest każda osoba, która nie posiada polskiego obywatelstwa, bez względu na fakt posiadania lub nie obywatelstwa (obywatelstw) innych krajów. Cudzoziemcy, przybyli do Polski na pobyt stały, są traktowani jako osoby mieszkające stale, pozostali zaś, w zależności od czasu faktycznego pobytu w naszym kraju:

- jako przebywający czasowo (imigranci krótkookresowi) – w przypadku przebywania przez okres poniżej 12 miesięcy,

- jako rezydenci (imigranci długookresowi) – w przypadku przebywania przez okres co najmniej 12 miesięcy.

Bezpaństwowiec to osoba nieposiadająca obywatelstwa żadnego kraju (bezpaństwowcy są zaliczani do cudzoziemców).

Migracje wewnętrzne – to przemieszczenia ludności w granicach kraju.

W ramach migracji wewnętrznych wyróżnia się migracje:

- międzywojewódzkie, czyli przemieszczenia ludności z jednego województwa do innego,
- wewnątrzwojewódzkie, czyli zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego województwa,
- międzypowiatowe, czyli przemieszczenia ludności z jednego powiatu do innego,
- wewnątrzpowiatowe, czyli zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego powiatu.

Klasyfikując migracje wewnętrzne według charakteru administracyjnego obszarów, między którymi miała miejsce wędrówka, rozróżniamy następujące kierunki migracji:

- ze wsi do miast,
- z miast na wieś,
- z miast do miast,
- ze wsi na wieś.

Czasowe migracje wewnętrzne – to migracje związane z pobytem czasowym poza miejscem stałego zamieszkania trwającym lub zamierzającym trwać dłużej niż 3 miesiące.

Narodowość – przynależność narodowa lub etniczna – jest deklaratywną, opartą na subiektywnym odczuciu, indywidualną cechą każdego człowieka, wyrażającą jego emocjonalny, kulturowy lub wynikający z pochodzenia związek z określonym narodem lub wspólnotą etniczną. Narodowości (odczuwanej przynależności narodowo-etnicznej) nie należy mylić z przynależnością państwową – czyli obywatelstwem.

Język używany w kontaktach domowych – dotyczy języka używanego na co dzień w domu i odnosi się do języka mówionego lub migowego, który używany jest w kontaktach rodzinnych. Język używany w rodzinnych kontaktach domowych nie odnosi się do znajomości języków obcych.

Wyznanie (przynależność wyznaniowa) to formalne uczestnictwo lub emocjonalny związek osoby z określonym wyznaniem religijnym (kościółem lub związkiem wyznaniowym). Wyznanie powinno być określane na podstawie dobrowolnej deklaracji, w tym także – wyrażającej brak związku z jakimkolwiek wyznaniem (bez wyznania).

Poziom wykształcenia jest to najwyższy ukończony cykl kształcenia w szkole lub szkolenia w innym trybie lub formie, uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa. Podstawą zaliczenia wykształcenia do określonego poziomu jest uzyskane świadectwo (dyplom) ukończenia odpowiedniej szkoły niezależnie od trybu jej ukończenia (dziennie, wieczorowo, zaocznie, eksternistycznie/stacjonarnie, niestacjonarnie, na odległość, korespondencyjnie) w kraju lub za granicą.

Poziom wykształcenia jest określany na podstawie klasyfikacji ISCED 2011:

- wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora – dotyczy osób z tytułem doktora, doktora habilitowanego lub profesora;

- wyższe z tytułem magistra, magistra inżyniera lub równorzędnym – uzyskanym po ukończeniu studiów II stopnia (uzupełniających magisterskich) lub jednolitych studiów magisterskich. Do tej kategorii zalicza się osoby, które posiadają dyplom lekarza;
- wyższe z tytułem licencjata, inżyniera lub równorzędnym – dotyczy osób z tytułem zawodowym licencjata, inżyniera lub równorzędnym – uzyskanym po ukończeniu studiów I stopnia (licencjackich, inżynierskich);
- dyplom ukończenia kolegium – dotyczy absolwentów kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych (z wyjątkiem organizowanych w ramach szkoły wyższej) oraz absolwentów kolegiów pracowników służb społecznych;
- policealne – dotyczy osób, które posiadają świadectwo (dyplom) ukończenia szkoły policealnej (pomaturalnej), do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa ukończenia szkoły średniej. Do tej kategorii zalicza się również osoby, które ukończyły studium nauczycielskie;
- średnie ogólnokształcące – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego, liceum uzupełniającego lub które ukończyły gimnazjum przed 1932 r.;
- średnie zawodowe – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniającego, liceum zawodowego, liceum technicznego, szkoły artystycznej II stopnia realizującej jednocześnie program szkoły średniej);
- zasadnicze zawodowe/branżowe – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia: szkoły zawodowej (zasadniczej szkoły zawodowej lub rolniczej, szkoły przemysłowej), szkoły przysposobienia zawodowego lub rolniczego, korespondencyjnego kursu rolniczego wyłącznie na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej, szkoły mistrzów, branżowej szkoły I stopnia;
- gimnazjalne – dotyczy osób, które uzyskały świadectwo ukończenia gimnazjum lub świadectwo ukończenia specjalnej szkoły przysposabiającej do pracy;
- podstawowe ukończone – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia: szkoły podstawowej (przed wojną szkoły powszechnej) niezależnie od tego, ile klas ona liczyła (osiem, siedem, sześć czy dawniej cztery), kursów dla pracujących w zakresie szkoły podstawowej oraz szkoły artystycznej I stopnia realizującej jednocześnie program szkoły podstawowej;
- niepełne podstawowe lub bez wykształcenia szkolnego – dotyczy osób, które uczą się w szkole podstawowej, uczyły się w szkole podstawowej lecz jej nie ukończyły, nigdy nie uczęszczały do szkoły.

Osoby niepełnosprawne (z niepełnosprawnościami) są to takie osoby, które posiadają odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoby, które takiego orzeczenia nie posiadają, lecz ich sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wykonywanie codziennych czynności, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych.

Statystyczny podział zbiorowości osób niepełnosprawnych wyróżnia trzy podstawowe grupy:

- osoby niepełnosprawne prawnie i biologicznie, tj. takie, które posiadają odpowiednie orzeczenie/a wydane przez organ do tego uprawniony i równocześnie mają (odczuwają) ograniczenie zwykłych (podstawowych) czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku,
- osoby niepełnosprawne tylko prawnie, tj. takie, które posiadają odpowiednie orzeczenie/a wydane przez organ do tego uprawniony,

- osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, tj. takie, które takiego/ich orzeczenia/orzeczeń nie posiada/ją, ale odczuwa/ją ograniczenie zwykłych (podstawowych) czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku.

Kryterium zakwalifikowania danej osoby do zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie było:

- dla osób w wieku 16 lat i więcej – posiadanie aktualnego orzeczenia wydanego przez odpowiedni organ orzekający, ustalającego stopień niepełnosprawności, niezdolność do pracy, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo,
- dla osób poniżej 16 roku życia – posiadanie aktualnego orzeczenia o niepełnosprawności wydanego przez organ orzekający.

Ze względu na występujące ograniczenia wśród zbiorowości osób niepełnosprawnych rozróżnia się 3 stopnie ograniczenia zdolności do wykonywania czynności podstawowych: całkowicie, poważnie lub umiarkowanie ograniczoną. We wszystkich przypadkach chodzi o stany długotrwałe, tj. takie, które trwają lub przewiduje się, że będą trwały 6 miesięcy lub dłużej.

Należy podkreślić, że zbierane w ramach NSP 2021 dane odnoszące się do posiadanych ograniczeń w codziennym funkcjonowaniu, były gromadzone na zasadzie dobrowolności (deklaracja i subiektywna ocena respondenta) – zgodnie z przepisami ustawy o NSP'2021.

Obiekt zbiorowego zakwaterowania (OZZ) to zespół pomieszczeń (pokoi i innych pomieszczeń pomocniczych), zlokalizowanych w jednym lub kilku budynkach, zajętych przez jeden odrębny zakład, świadczący usługi: opiekuńczo-wychowawcze, hotelarskie, zdrowotne bądź inne, które są związane z zamieszkaniem/przebywaniem zwykle większej liczby osób lub obiekt instytucji wyznaniowej. Do obiektów zbiorowego zakwaterowania zalicza się m.in. domy studenckie, hotele pracownicze, domy dziecka, domy pomocy społecznej, placówki dla bezdomnych, klasztory, domy zakonne.

Bezdomny to osoba, która z różnych przyczyn – ekonomicznych, rodzinnych lub administracyjnych – deklaruje brak stałego miejsca zamieszkania. Do osób bezdomnych nie należy zaliczać takich, które są pozbawione dachu nad głową z powodu wypadków losowych (kataklizmów, powodzi, pożarów itp.).

Klasyfikacje i grupowania wykorzystywane w zakresie ludności w NSP 2021

- Grupowania i klasyfikacje, określone w Rozporządzeniu Komisji (WE) 2017/543 z dnia 22 marca 2017 r. określające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 763/2008 w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań w zakresie specyfikacji technicznych tematów i dotyczących ich podziałów,
- The International Standard Classification of Education (ISCED – UOE, 1997),
- International Standard ISO 3166-1, Codes for the representation of names of countries and their subdivisions-Part 1: Country codes, ISO 3166-1: 2006 (E/F), International Organization on Standardization (Geneva, 2006 International Standard ISO 3166-1, Codes for the representation of names of countries and their subdivisions-Part 1: Country codes, ISO 3166-1: 2006 (E/F), International Organization on Standardization (Geneva, 2006).

General remarks

Legal basis, deadline and the scope of the 2021 Census

The frames of the 2021 population and housing census subject matters, its scope, form, mode, statistical obligations limits were provided for in following legal acts

- Act of August 9, 2019 on the National Population and Housing Census 2021 (Journal of Laws of 2019, item 1775, of 2020, item 1486, of 2021, item 615, of 2021, item 1143), hereinafter: the Census 2021 Act;
 - Act of June 29, 1995 on Official Statistics (Journal of Laws of 2021, item 955), hereinafter: the Act on Official Statistics;
- and
- Regulation (EC) No 763/2008 of the European Parliament and of the Council of 9 July 2008 on population and housing censuses (Official Journal of the European Union, L 218, 13.8.2008, p. 14);
 - Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (Official Journal of the European Union, L 119, 04.05.2016, p. 1) on the principles for processing personal data;
 - Regulation (EC) No 223/2009 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2009 on European statistics and repealing Regulation (EC, Euratom) No 1101/2008 of the European Parliament and of the Council on the transmission of data subject to statistical confidentiality to the Statistical Office of the European Communities, Council Regulation (EC) No 322/97 on Community Statistics, and Council Decision 89/382/EEC, Euratom establishing a Committee on the Statistical Programmes of the European Communities (Text with relevance for the EEA and for Switzerland) (OJ L 87, 31.3.2009, p. 164). L 87, 31.3.2009, p. 164), as regards the rules for the development, production and dissemination of statistics and statistical confidentiality;

In accordance with the provisions of the Census Act 2021, the Population and Housing Census was implemented from April 1 to September 30, 2021, as of March 31, 2021.

In the Current Activity section, the reference period was additionally the week ending on the survey reference date (i.e. the period from March 25 to March 31, 2021).

The 2021 Census was conducted as a complete survey and included:

- individuals who permanently reside and temporarily reside in dwellings, buildings, and other premises other than a dwelling - this also applied to persons temporarily or permanently staying abroad, if they had not deregistered from permanent residence in Poland;
- natural persons not having residence;
- dwellings, buildings, collective living quarters and premises other than a dwelling.

The census did not include:

- heads and foreign staff of diplomatic representations and consular offices of foreign countries, their family members and other persons enjoying privileges and immunities under the laws, international agreements or generally recognized international customs;
- apartments, buildings, facilities and premises owned by diplomatic representations and consular offices of foreign countries.

Main objectives of the 2021 Census

The most important assumed objectives of the population and housing census are:

- to meet the information needs of the country, especially to collect information that cannot be obtained from other sources, especially from administrative sources;
- to provide information at the level of units of the country's basic administrative division;
- to present changes in the number of population and housing resources in comparison with the results of the previous census (Census 2011), together with a broad characterization of both the individual populations and the course of the basic processes, including: the status and demographic, social and economic structure of the population households and families living or staying in Poland, the size and directions of population mobility, economic activity, as well as the size of housing resources, their quality and effective use;
- to collect information necessary for fulfilling Poland's international obligations towards the European Union and the United Nations;
- to provide statistical data for the needs of creating and updating the survey data, both for determining the condition and structure of the population by demographic, social and economic characteristics and for drawing samples for sample surveys conducted in the post-census years in households.

Information scope of the 2021 Census

When determining the scope of the 2021 Census, an analysis of the use of the results of the previous census was carried out, as well as an analysis of new information needs. The possibility of obtaining this information from other sources, mainly from public administration information systems, as well as the need to maintain full comparability of data in time and international obligations specified in Regulation No. 763/2008 were also taken into account.

At the turn of 2016/2017, public consultations were conducted, in which comments and demand for census data were collected from central and local offices, local governments, research centers, national and ethnic associations and religious institutions

As a result of these activities, the following main topics were established:

- Geographical characteristics of the population – place of residence;
- Demographic characteristics of persons- sex, age, marital status, being in an informal relationship, country of birth, country of citizenship;
- Households and families – the number and size private households and families, number and types of family nucleus, family type (two-parent or one-parent family), household status;
- Education – level of education;

- Biological and legal disability;
- Internal and international migration, including temporary emigration and immigration, the country of previous residence; country of departure, ever living abroad; place of residence one year before the census;
- Nationality and language used at home;
- Religion affiliation (membership of a church or religious association);
- Economic characteristics of persons, including: current economic activity – the employed, unemployed, economically inactive persons, professional characteristics of the employed;
- Source of maintenance;
- Commuting to work.

The following topics were established in the area of Housing and buildings:

- Type of inhabited living quarters;
- Characteristics of dwellings including occupancy status (inhabited, uninhabited), tenure status to occupied dwelling, ownership of dwelling, the size of dwelling including: number of rooms and useful floor area of dwellings, equipping dwellings with sanitary and technical installation, heating method of dwelling and type of fuel/source of energy to heat the dwelling (for inhabited dwellings);
- Characteristics of buildings with dwellings, including: type of building, type of ownership of building, number of dwellings in building, year of building's completion, equipping buildings with technical facilities (water supply system, sewage system, gas supply system, central heating).

Data sources in the 2021 Census

Administrative registers and information systems used for the census

The information scope of the 2021 Census was collected about the entire population to be surveyed using a mixed method, i.e. from administrative registers and data collected directly from respondents by means of an electronic census form using online self-reporting, telephone interview, and interview with a census enumerator

Approximately 35 major registers and information systems were used in the 2021 Census. The following should be mentioned as priorities: the Universal Electronic System for Registration of the Population and registration collections of gminas in the field of population data; sets of data from the Social Insurance Institution system concerning payers of contributions, insured persons and persons receiving pensions, pre-retirement benefits or allowances, social pensions, self-paid cash benefits; Central Register of Insured Persons – with regard to data on persons covered by the health insurance system; Land and building register, National Register of Boundaries and Area of Administrative Units of Poland - as regards data on buildings and premises; The National Official Register of Territorial Division of the Country, as well as data from the State Fund for Rehabilitation of Disabled Persons, Agricultural Social Insurance Fund, the Pobył System, the POL-on System (integrated information system on Polish science and higher education), the Educational Information System, and information systems of powiat employment offices on the unemployed and job seekers; data from social welfare systems on benefit recipients and claimants.

Additionally, data from non-administrative data sources were used, i.e. from: operators of public telecommunication networks, entrepreneurs selling and distributing electric energy, entities conducting activity within the scope of collective sewage disposal and collective water supply, within the scope of distribution or trading in gaseous fuels, within the scope of transmission and generation of heat energy, for which the final customer purchasing are households.

It was considered that the eligible administrative registers and systems would be used as:

- a direct source of data;
- a source of information for creating a list of entities to be enumerated in the census (personal/address/housing list);
- a source of information for imputation, data estimation, comparisons and data quality determination.

Electronic census form

The 2021 Census used an electronic-only form.

It was an interactive application that consists of the following parts: data of the person (with whom the census was carried out or who did the online self-enumeration), determining the person's address of residence, persons in a dwelling/premises other than a dwelling/collective living quarters, persons staying abroad, family relations, personal questionnaires containing questions on demographic-social, migration, national or ethnic, religion and economic activity characteristics of the persons and a housing questionnaire containing questions on the description of the dwelling and the building.

It was assumed that the adult who first logged on to the census application provided information about the dwelling and all persons living there, established the personal composition of the dwelling, and defined family relations between persons. Subsequently, personal questionnaires were filled in for persons residing at the given address.

The electronic form was supported by dictionaries of:

- localities – locality, voivodship, powiat, gmina;
- countries of residence;
- countries of birth;
- countries of citizenship;
- ethnonyms with open text capabilities;
- languages used at home with open text capabilities;
- religion denominations with open text capabilities;
- fuel types and energy sources – to determine the method of heating the dwelling;
- occupations and specialties. This dictionary was mainly based on occupations (groups of occupations) described in the Classification of Occupations and Specialties (KZiS) in three or four characters. The dictionary was supplemented with occupations from the KZiS-occurring on six characters, which represented well the collective, four-character group of occupations. Also used to a limited extent are popular synonyms often used in colloquial speech;
- non-agricultural activities. The dictionary is based on groups of activities denoted by three digits in Polish Classification of Activities (PKD code) 2007. Additions have also been made to include some class names, as well as the few synonyms for types of activities found in colloquial speech.

The census app has also been adapted for persons with disabilities. Deaf and deafblind persons were able to use a web-based self-reporting application that met Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0 standards.

Those who did not have access to the Internet could use the census sites in the nearest municipal office, where, in accordance with the Act of August 19, 2011 on Sign Language and Other Means of Communication, service was also provided in sign language.

Four language versions of the census application were prepared. Apart from Polish, the application was available in English, Russian and Ukrainian.

A separate electronic application was also prepared for the purpose of carrying out a census in collective living quarters (CLQs). Data on persons staying in CLQs were submitted by the managers of these facilities, within the scope of the available documentation. The application contained basic information on the type of facility and persons staying there. Complementarily and independently, persons staying in CLQs were able to provide on their own through an online self-enumeration or upon request through a telephone interview.

Selected census terms and definitions

The chapter presents census concepts and definitions necessary for the proper interpretation of the results of the 2021 Census in terms of population size and its demographic and social characteristics.

Based on the results of the Census 2021, the following population categories were distinguished:

- Population by the national definition.
- Residents (resident population).

In all tables of publications, the information refers to the category of population as defined by the national definition - hereinafter referred to as "population".

Population by the national definition. This category, from the point of view of the inhabitants of the gmina, i.e. the smallest administrative division of the country, includes the following groups:

1. Persons living permanently - these are persons who declared in the census that a given gmina is their permanent place of residence (regardless of whether they are registered there for permanent residence or not) and - at the time of the census:
 - a) were present (lived in the gmina),
 - b) were absent, but their absence was less than 3 months,
 - c) have been absent for more than 3 months, but their absence was due to, among others:
 - being in a penitentiary or investigative facility,
 - staying abroad.
2. Persons staying temporarily for more than 3 months. It applies to persons who declared in the census that their permanent place of residence is another gmina in the country, while they stayed in the place/gmina of the census temporarily (for more than 3 months) for the following reasons: study, work, family or housing conditions, treatment or rehabilitation, being in a nursing home.

The category of the actual population of a given gmina did not include persons who came from abroad for a temporary stay, i.e. those who did not have permanent residence in Poland. The category also does not include permanent residents of a given gmina who, at the time of the census, stayed outside the gmina for more than 3 months for reasons other than staying in a prison or staying abroad, i.e. persons who temporarily stayed in another gmina of the country (in accordance with the adopted definition, these persons were included there as the population according to the national definition). Similarly, the population for individual statistical localities is distinguished.

Resident population (residents). Residents from the point of view of the inhabitants of the commune include:

- permanent residents, except for persons residing outside their place of residence (gmina) for at least 12 months - regardless of their place of residence (in the country or abroad). The exceptions are Polish diplomats on posts and soldiers stationed on foreign military missions who, despite staying abroad, have been included as permanent residents of Poland (according to the recommendations of the UNECE and the Eurostat),
- persons temporarily residing in the gmina for at least 12 months, who came from another place in the country or from abroad (foreigners without permanent residence in Poland).

The following criteria were adopted as the criterion of population movement when distinguishing the category of residents (similarly to the population according to the national definition): study, work, family and housing conditions, treatment and rehabilitation, stay in a nursing home. This means that people staying in prisons or detention centers - regardless of the length of absence - are counted as residents of the locality where they lived before their "forced" departure.

Age of individuals is determined by the number of years completed as determined by comparing the full date of birth to the date of the census (known as the critical moment, March 31, 2021).

Economic age groups The working age population is understood as the working age population. The ages of 18-64 were assumed for men, and 18-59 for women. Among the working-age population, the mobile age, i.e. aged 18-44, and the non-mobility age, i.e. men - 45-64, women - 45-59, are distinguished. The non-working age population is understood as the pre-working age population, i.e. up to 17 years of age and the post-working age population, i.e. men - 65 years and more, women - 60 years and more.

Marital status - due to national laws that set a lower age limit for marriage, censuses assume that marital status is defined for persons age 15 and older. Under Polish law, there are four categories of marital status:

- single - persons who have never been legally married;
- married - persons whose marriage was contracted in accordance with secular law;
- widowed - persons whose legal marriage has ceased to exist because of the death of a spouse;
- divorced - persons whose marriage has been dissolved by a court decision.

Persons whose marriage has been legally separated by the court - continue to be married.

International migrations - are departures from the country of permanent residence (emigration) or arrivals to the country (immigration) in order to live permanently or for a temporary stay. In the UN recommendations, international migration is defined as the fact of changing the country of main residence, where main residence means the place where a person spends most of his time during a certain period; the length of this period may be - depending on the legal regulations adopted in individual countries - 3 months, 6 months, most often at least 12 months.

Taking the length of stay (absence) as the observation criterion, migrations are divided into:

- **short-term** - temporary stay from 3 to 12 months,
- **long-term** - temporary stay at least 12 months plus permanent residence - regardless of the period of residence.

Migrations for permanent residence are migrations related to settling in another country for permanent residence (in the light of Polish law: immigration is registration for permanent residence, and emigration - deregistration from permanent residence in Poland).

Temporary migrations are migrations related to a temporary stay lasting more than 3 months. In a broader sense, the term can cover all non-definitive migrations, i.e. not for settlement, and thus according to the division recommended by the UN - long-term and short-term migrations.

Migrant is a person who changes his place of residence.

Emigrant is a person moving from a country abroad for permanent residence or for temporary stay.

Immigrant is a person who came from abroad to a country for permanent residence or for temporary stay.

Country of birth – in accordance with international recommendations, the country of birth had to be specified by referring to the state borders valid at the moment of Census, and not on the day of birth, e.g. if a person was born in Vilnius, the country of birth should be Lithuania, regardless of the year of birth. Such a solution was applied with a view to ensuring comparability, and especially to avoiding data duplication on the international scale.

Citizenship is defined as a particular connection (legal bond) between a person and the State. It does not show the ethnic origin and is not depended on nationality. For those who did not have citizenship of any country, there was an option to answer: do not have citizenship of any country. If the census respondent had citizenship of several countries, a hierarchy of indications was used: Poland, EU countries, third countries.

Foreigner is any person who does not have Polish citizenship, regardless of the fact of having or not having citizenship(s) of other countries. Foreigners who came to Poland for permanent residence are treated as permanent residents, while others, depending on the time of actual stay in our country:

- as temporarily residing (short-term immigrants) - in the case of staying for less than 12 months,
- as residents (long-term immigrants) - in the case of staying for at least 12 months.

Stateless person is a person who does not have the citizenship of any country (stateless persons are considered foreigners).

Internal migrations - are movements of people within the borders of the country.

As part of internal migrations, the following migrations are distinguished:

- inter-voivodship, i.e. population movements from one voivodeship to another,
- intra-voivodship, i.e. changes of place of residence within the same voivodeship,
- inter-powiat, i.e. population movements from one powiat to another,
- intra-powiat, ie changes of place of residence within the same powiat.

When classifying the internal migrations in terms of administrative character of the territories among which there was a movement, following directions of migration are distinguished:

- from urban to rural areas,
- from rural to urban areas,
- from one urban area to another,
- from one rural area to another.

Temporary internal migrations - are migrations related to a temporary stay outside the place of permanent residence lasting or intending to last longer than 3 months.

Nationality - national or ethnic affiliation – is a declarative individual characteristic of each person expressing his/her emotional, cultural or ancestral connection to a particular nation or ethnic community, which is based on subjective feeling. Nationality (felt national-ethnic affiliation) should not be confused with a citizenship.

Language used at home - refers to the language used on a daily basis at home and refers to the spoken or sign language that is used in family contacts. The language used in family home contacts does not relate to the knowledge of foreign languages.

Denomination (religious denomination) is the formal participation or emotional connection of a person with a specific religious denomination (church or religious association). Religion should be determined on the basis of a voluntary declaration, including one expressing no connection with any religion (no religion).

Education - this is the highest educational level achieved in a school-based system, or in any other training mode or form, recognised in compliance with the binding education system. The basis for classifying education to a given level is provided by a certificate (diploma) of completion of a certain school, irrespective of the mode of studying (e.g. full-time, evening/weekend, part-time, by correspondence) in the country or abroad. Information on the educational level was obtained for all persons aged 13 years or more.

Educational attainment is determined by the ISCED 2011 classification:

- tertiary education with an academic degree of at least doctorate (Ph. D.) – shall be marked by persons with a doctoral or postdoctoral degree or with a title of professor;
- tertiary education with a master's degree, master's degree in engineering or equivalent degree – obtained after graduation from a second degree studies or long-cycle master's degree programmes. This category also includes individuals who hold a medical degree;
- tertiary education with a bachelor's (licentiate), engineer's or equivalent degree – marked by persons with a bachelor's, engineer's or equivalent degree - obtained after graduation from Bachelor's, engineer's or equivalent studies);
- college graduation diploma – applies to graduates of teacher training colleges and teacher training colleges of foreign languages (except for those organised within a higher education institution) and graduates of social services colleges;
- post-secondary education – applies to persons who have a certificate (diploma) of completion of a post-secondary school, admission to which was conditional upon possession of a secondary school leaving certificate. This category also includes those who have completed teacher training;

- general secondary education – shall be marked by persons who received a certificate of graduation from a general secondary school, profiled (specialised) secondary school, supplementary secondary school or who graduated from a lower secondary school (gimnazjum) before 1932;
- vocational secondary education – persons who have obtained a certificate of completion of a vocational secondary school (technical school, supplementary technical school, vocational secondary school, technical secondary school, art school of the second degree providing at the same time a secondary school curriculum);
- basic vocational/stage I sectoral vocational education – held a person who obtained a certificate of completion of: vocational school (basic vocational or agricultural school, industrial school), vocational or agricultural school, agricultural correspondence course at the level of basic vocational school only, school of masters, sectoral vocational school of the first degree;
- lower secondary (gimnazjum) – held by persons who have obtained a certificate of completion of lower secondary school or a certificate of completion of a special preparatory school. For those who graduated from lower secondary school (gimnazjum) before 1932, indicate general secondary education;
- primary – held by persons who have received a certificate of completion of: a primary school (before the war a common school) regardless of how many grades it had (eight, seven, six or formerly four), courses for workers in the scope of a primary school and a primary art school realising at the same time the curriculum of a primary school;
- incomplete primary or no school education – refers to persons who are attending primary school, attended primary school but did not complete it, who have never attended school.

Disabled persons (with disabilities) are persons who have an appropriate certificate issued by an authorized body or persons who do not have such a certificate, but their physical, mental or mental fitness permanently or periodically hinders, limits or prevents the performance of everyday activities, education, work and social roles.

The statistical division of the disabled population distinguishes three basic groups

- persons with legal and biological disabilities, i.e. those who have an appropriate certificate issued by an authorized body and at the same time have (feel) limitation of ordinary (basic) life activities appropriate to their age,
- persons with disabilities only legally, i.e. those who have the appropriate certificate(s) issued by an authorized body,
- persons with disabilities only biologically, i.e. those who do not have such a certificate(s), but feel/feel restricted in their usual (basic) life activities appropriate to their age.

The criterion for qualifying a given person as a group of legally disabled people was:

- for persons aged 16 and over - possession of a valid certificate issued by the relevant adjudicating authority, determining the degree of disability, incapacity for work, the advisability of retraining or disability,
- for persons under 16 years of age – possession of a valid certificate of disability issued by the adjudicating authority.

Due to the existing limitations among the disabled population, there are three degrees of limitation of the ability to perform basic activities: completely, severely or moderately limited. In all cases, these are long-term conditions, i.e. those that last or are expected to last for 6 months or more. It should be emphasized that the data collected within the NSP 2021 relating to the limitations in daily functioning were collected on a voluntary basis (declaration and subjective assessment of the respondent) - in accordance with the provisions of the Act on the 2021 Census.

A collective living quarters (CLQs) is a group of premises (rooms and other ancillary facilities), located in one or more buildings, occupied by one separate establishment, providing the following services: care and education, hotel, health or other, which are usually associated with the residence/stay of more people or facilities of religious institutions. A collective living quarters include: student dormitories, workers' hotels, children's homes, social assistance homes, facilities for the homeless, monasteries, monastic houses.

Homeless person is a person who, for various reasons - economic, family or administrative - declares the lack of a permanent place of residence. Homeless people do not include those who are deprived of a roof over their heads due to random accidents (cataclysms, floods, fires, etc.).

Classifications and groupings used for population in the 2021 Census

- Groupings and classifications set out in Commission Regulation (EC) 2017/543 of 22 March 2017 laying down rules for the application of Regulation (EC) No 763/2008 of the European Parliament and of the Council on population and housing censuses as regards the technical specifications of the topics and of their breakdowns.
- The International Standard Classification of Education (ISCED - UOE, 1997).
- International Standard ISO 3166-1, Codes for the representation of names of countries and their subdivisions-Part 1: Country codes, ISO 3166-1: 2006 (E/F), International Organization on Standardization (Geneva, 2006)International Standard ISO 3166 -1, Codes for the representation of names of countries and their subdivisions-Part 1: Country codes, ISO 3166-1: 2006 (E/F), International Organization on Standardization (Geneva, 2006).